

IMMIGRATIE VAN INTERNATIONALE STUDENTEN NAAR NEDERLAND

IMMIGRATIE VAN INTERNATIONALE STUDENTEN NAAR NEDERLAND

Augustus 2012

Colofon

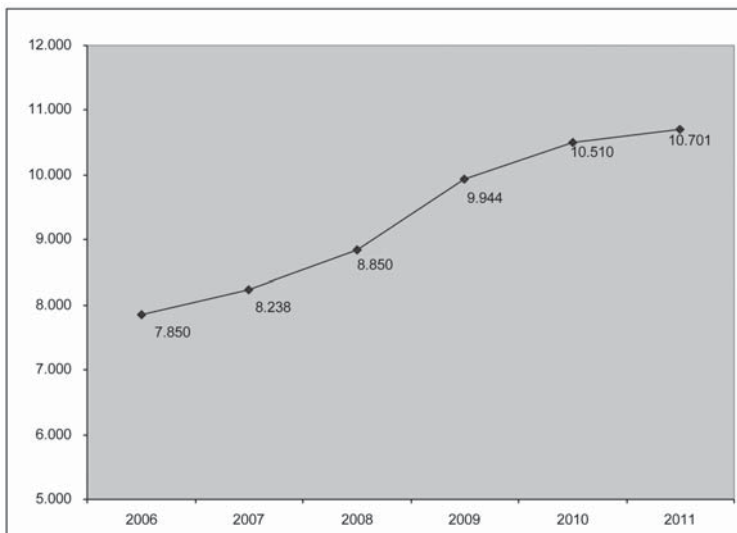
Titel	Immigratie van internationale studenten naar Nederland
Auteurs	mr. A.G.D. Overmars Wetenschappelijk medewerker drs. E.M.J. Hendriks-Cinque Wetenschappelijk medewerker T 070 779 57 17 F 070 779 43 97 emn@ind.minbzk.nl Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Immigratie- en Naturalisatiedienst Stafdirectie Uitvoeringsbeleid IND Informatie- en Analysecentrum (INDIAC) Dr. H. Colijnlaan 341 2283 XL Rijswijk Postbus 5800 2280 HV Rijswijk

MANAGEMENTSAMENVATTING

Dit rapport, geschreven in opdracht van het Europees Migratienetwerk (EMN), beoogt allereerst een overzicht te geven van het Nederlands immigratiebeleid voor internationale studenten. Daarnaast worden de verplichtingen onderzocht die in het kader van de Europese Studentenrichtlijn op Nederland rusten. De Europese Commissie is voornemens deze Richtlijn te herzien en gebruikt daarbij ondermeer de input vanuit deze studie. Studenten van buiten de EU maken een groot deel uit van de migratiestroom naar de EU-lidstaten. Van de verblijfsvergunningen in de EU werd in 2010 ruim 20% voor studiedoeleinden verstrekt. In Nederland ging het in dat jaar voor deze groep om 5% van het totaal aantal afgegeven verblijfsvergunningen.

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van het Nederlands hoger onderwijsstelsel en het beleid van de overheid om de toegang en het verblijf van internationale studenten te faciliteren. Het beleid van de Nederlandse overheid en de onderwijsinstellingen is gericht op het laten stijgen van het percentage inkomende internationale studenten, door het nemen van maatregelen gericht op het promoten van Nederland als Kennissamenleving en het bieden van (informatie over) een aantrekkelijk studieklimaat voor internationale studenten. Financiële belemmeringen worden weggenomen door het beschikbaar stellen van beurzen. Het beleid is succesvol, afgaande op de beschikbare cijfers. Jaarlijks neemt het aantal afgegeven verblijfsvergunningen voor studiedoeleinden (eerste aanvraag) toe van bijna 8.000 in 2006 tot ruim 10.000 in 2011.

Verleningen verblijfsvergunningen studie

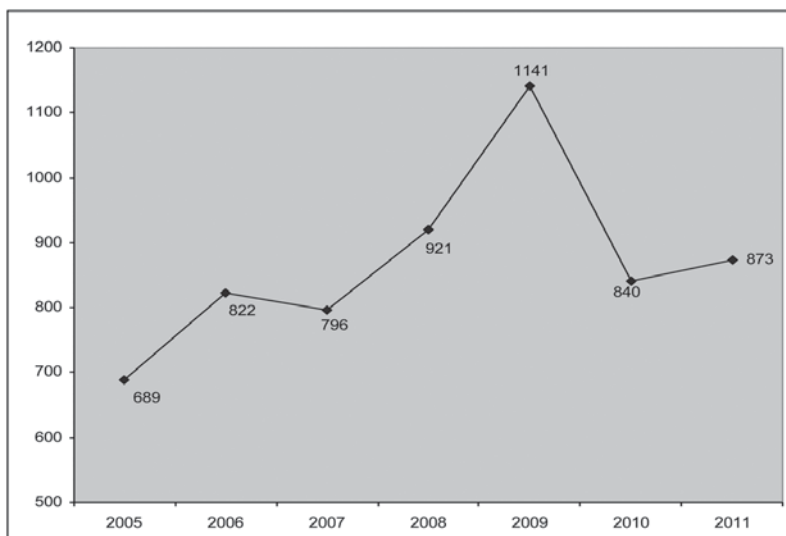

Bron: INDIS

De grootste groep internationale studenten van buiten de EU is sinds jaren afkomstig uit China (in 2011 ruim 2.400 studenten, 23%), op afstand gevolgd door studenten uit de Verenigde Staten (in 2011 ruim 1.400 studenten, 13%), Indonesië (in 2011 640 studenten, 6%), Turkije (in 2011 ruim 600 studenten, 6%) en India (in 2011 ruim 440 studenten, 4%).

Een instrument dat wordt ingezet om de kwaliteit van internationalisering te verbeteren door het selecteren, kwalificeren en socialiseren van de internationale studenten is het voorbereidend jaar. Gedurende deze periode kunnen studenten met een buitenlandse vooropleiding hun deficiënties wegwerken voor toelating tot een bachelor- of masteropleiding. Het aantal afgegeven verblijfsvergunningen voor dit verblijfsdoel fluctueert van bijna 700 in 2005 naar bijna 900 in 2011.

Verleende verblijfsvergunningen voorbereidend jaar

Bron: INDIS

Hoofdstuk 3 beschrijft de wettelijke en praktische maatregelen in het kader van toelating tot het onderwijs en toelating tot Nederland. De IND werkt voor de afgifte van verblijfsvergunningen met het doel 'studie' uitsluitend op basis van convenanten met onderwijsinstellingen, die als referent fungeren. Op basis hiervan kunnen verblijfsvergunningen binnen een kortere termijn worden afgegeven en wordt de administratieve procedure voor de internationale student vereenvoudigd. Daarnaast kunnen in de uitvoeringspraktijk de meeste onderwijsinstellingen een gecombineerde aanvraag indienen voor een inreisvisum en een verblijfsvergunning, vooruitlopend op toekomstige wetgeving.

De door de onderwijsinstellingen opgestelde Gedragscode Internationale Student bevat regels op het gebied van informatievoorziening, werving en selectie, accreditatie van het onderwijs en beheersing van de Engelse taal door internationale studenten, in aanvulling op kwaliteitseisen die zijn opgenomen in of volgen uit de onderwijs- en vreemdelingenwetgeving. Er is ook in voorzien in een klachtprocedure voor internationale studenten en andere belanghebbenden.

Internationale studenten mogen naast het volgen van de opleiding een beperkt aantal uren werken. Hiervoor moet een tewerkstellingsvergunning worden aangevraagd. Gericht onderzoek door de voormalige Arbeidsinspectie¹ onder deze groep studenten laat een licht dalende lijn zien van het aantal geconstateerde overtredingen.

Hoofdstuk 4 behandelt de verschillende vormen van transnationale samenwerking op het gebied van internationale studenten. De Nederlandse overheid voert haar beleid op dit terrein onder andere uit door financiële ondersteuning van de Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs, die onder meer belast is met het verzorgen van de marketing van en generieke voorlichting over het Nederlands hoger onderwijs en het ondersteunen van de internationale student bij het kiezen van een geschikte opleiding in Nederland. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland op het gebied van hoger onderwijs in China, Zuid-Korea, Taiwan, Vietnam, Indonesië, Mexico, Rusland, Brazilië, Thailand en India.

De impact van de komst en het verblijf van internationale studenten voor de Nederlandse economie en samenleving komt aan de orde in hoofdstuk 5. Internationale studenten zijn van groot belang voor Nederland. Niet alleen voor de kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs, maar ook voor de Nederlandse economie. De Nederlandse overheid heeft dan ook specifieke maatregelen genomen om buitenlands talent aan Nederland te binden. Op basis van het Zoekjaar en de Regeling Hoogopgeleide is het mogelijk om na voltooiing van de studie als hooggekwalificeerde kennismigrant in Nederland te blijven en te werken.

Op basis van de bevindingen wordt dit rapport in hoofdstuk 6 afgesloten met de conclusie.

INHOUD

Colofon	2
Managementsamenvatting	3
Afkortingenlijst	9
Begrippenlijst	11
 Inleiding	 13
1.1 Aanleiding en onderzoekskader	13
1.2 Doelstelling	14
1.3 Methodologie	15
1.4 Definities	16
1.5 Classificatie van het onderwijs	18
 2 Nationaal onderwijssysteem en maatregelen om de toegang voor internationale studenten te faciliteren	 19
2.1 Het onderwijsstelsel in Nederland	19
2.2 Nationaal beleidskader ten aanzien van internationale studenten	21
2.2.1 Beleid ten aanzien van toelating	22
2.2.2 Toekomstig toelatingsbeleid	30
2.2.3 Beleid ten aanzien van verblijf	34
2.2.4 Nationale strategie	35
2.2.5 Politieke en maatschappelijke debatten	38
 3 Wettelijke en praktische maatregelen	 41
3.1 Toelating tot Nederland	41
3.1.1 Maatregelen ter bevordering van internationalisering van het hoger onderwijs	43
3.1.2 Informatievoorziening	45
3.1.3 Procedurele maatregelen	46
3.1.4 Collegegeld	56
3.1.5 Legesverhoging	58
3.2 Verblijf tijdens studie	59
3.2.1 Internationale studenten	59
3.2.2 Familieleden	67
3.3 Verblijf na studie	68
3.4 Misbruik van de 'studie route' voor migratie	71
3.4.1 Vormen van misbruik	72
3.4.2 Beleid om misbruik tegen te gaan	74
3.4.3 Genomen maatregelen	76
 4 Transnationale samenwerking op het gebied van internationale studenten	 79
4.1 Bilaterale en multilaterale samenwerking	79

4.1.1	Beleid	79
4.1.2	Instrumenten en maatregelen	81
4.2	Samenwerking met de EU of internationale organisaties	84
4.3	Andere vormen van (niet geregementeerde) samenwerking met landen	87
5	Impact van internationale studenten in Nederland	89
5.1	Impact: arbeidsmarkt	91
5.2	Impact: opbrengsten en kosten	92
6	Conclusie	95
	Lijst van tabellen en figuren	99

AFKORTINGENLIJST

ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
ACVZ	Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken
Ad	Associate degree
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
BBP	Bruto Binnenlands Product
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde
CBHO	College van Beroep voor het hoger onderwijs
CDA	Christen-Democratisch Appèl
CINOP	Centrum van innovatie voor opleidingen
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECA	European Consortium for Accreditation in Higher Education
ECTS	European Credit Transfer System
EER	Europese Economische Ruimte
EG	Europese Gemeenschap
EMBC	European Molecular Biology Conference
EMBL	European Molecular Biology Laboratory
EMN	Europees Migratienetwerk
ENIC-NARIC	European Network of Information Centres-National Academic (& Professional) Recognition and Information Centre
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education
ESA	European Space Agency
EU	Europese Unie
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
Globe	Gelijkwaardige Onderwijssamenwerking met Landen Buiten Europa
HAEC	Holland Arab Education Consortium
HAVO	Hoger algemeen vormend onderwijs
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HKS	Herkenningssysteem
IND	Immigratie en Naturalisatiedienst
INQAAHE	International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education
ISCED	International Standard Classification of Education
ITER	International Thermonuclear Experimental Reactor
JOQAR	Joint Programmes; Quality Assurance and Recognition of degrees awarded
KNAW	Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MINT	Mapping Internationalisation Tool
Mvv	Machtiging voorlopig verblijf
NCP	Nationaal Contactpunt

Neso	Netherlands Education Support Office
NFP	Netherlands Fellowship Programme
NICHE	Netherlands Initiative for Capacity development in Higher Education
NPT	Netherlands Programme for Institutional Strengthening of Post-secondary Education and Training Capacity
NSIS	Nationaal Schengen Informatiesysteem
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OESO	Organisation for Economic Co-operation and Development
PhD	Doctor of Philosophy
PvdA	Partij van de Arbeid
Rnw	Radio Nederland Wereldomroep
SBB	Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
Tbc	Tuberculose
TiUSO China	Tilburg University Support Office China
TU Delft	Technische Universiteit Delft
Twv	Tewerkstellingsvergunning
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Vc	Vreemdelingencirculaire 2000
VN	Verenigde Naties
Vno-ncw	Verbond van Nederlandse Ondernemingen-Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VS	Verenigde Staten van Amerika
VSNU	Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
Vvr	Verblijfsvergunning Regulier
Vw	Vreemdelingenwet 2000
VWO	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs
Wav	Wet arbeid vreemdelingen
WBV	Wijzigingsbesluit Vreemdelingencirculaire
WHW	Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
WML	Wet minimum loon en minimum vakantiebijslag
WO	Wetenschappelijk onderwijs
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

BEGRIPPENLIJST

ACP Staten	Afrikaanse, Caribische en Pacific Groep van staten
CERN	Europese Raad voor Kernonderzoek
Ecorys-NEI	European Research and Consulting Agency-Netherlands Economic Institute
EL&I	Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ESO	European Organisation for Astronomy Research
Flow	De nieuwe toestroom
Fsw.vu	Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam
HBO-raad	Vereniging van hogescholen in Nederland
INDIAC	Informatie- en analysecentrum van de Immigratie en Naturalisatiedienst
INDiGO	Klantinformatiesysteem van de Immigratie en Naturalisatiedienst
INDIS	Informatiesysteem van de Immigratie en Naturalisatiedienst
Kences	Kenniscentrum studentenhuysvesting
Nuffic	Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OPS	Opsporingsondersteunende Politieregistratie
Stock	De totale populatie van een groep in het land
StuNed	Studeren in Nederland
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TEV	Procedure voor Toelating en Verblijf
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast Natuurwetenschappelijk onderzoek

1 INLEIDING

Dit rapport is geschreven in opdracht van het Europees Migratienetwerk (EMN). In het EMN, dat is opgericht op initiatief van de Europese Commissie, wordt informatie over migratie en asiel verzameld en geanalyseerd. Deze informatie betreft onder andere maatschappelijke debatten, wetenschappelijk onderzoek, statistieken, beleid en jurisprudentie. Door het verzamelen en analyseren van deze informatie op zowel Europees als nationaal niveau wordt de beleidsvorming op het gebied van migratie en asiel ondersteund.

De stuurgroep van het EMN heeft in het najaar van 2011 het onderwerp van de hoofdstudie van 2012 vastgesteld: "Immigration of International students to the EU". Ieder nationaal contactpunt (NCP) van het EMN stelt in dit kader een nationaal rapport op, gebaseerd op de meest recente beschikbare openbare gegevens. Als nationaal contactpunt voor het EMN in Nederland is het Informatie en Analysecentrum (INDIAC) van de Directie Uitvoeringsstrategie en Advies van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) verantwoordelijk voor het Nederlands rapport. Op basis van dit rapport en de rapporten uitgebracht door de overige lidstaten stelt het EMN een EU-breed vergelijkend syntheserapport op.

1.1 Aanleiding en onderzoekskader

Studenten van buiten de EU maken een groot deel uit van de migratiestroom naar de EU-lidstaten. Van de verblijfsvergunningen in de EU werd in 2010 20,6% voor studiedoeleinden verstrekt.

De internationale studentenpopulatie is een diverse groep, afkomstig uit verschillende landen, met verschillende achtergronden. Sommige studenten komen voor een korte taalcursus of culturele studie en anderen komen om een volledige hoger onderwijsopleiding aan een hogeschool of universiteit te volgen. Deze studenten leveren een bijdrage aan de economie door onder andere het betalen van collegegeld en de uitgaven voor het levensonderhoud. Daarnaast hebben deze studenten vaak een bijbaantje tijdens de studie en soms blijven zij als kennismigrant of om een eigen bedrijf te starten.

De toelatingsvoorwaarden voor internationale studenten om in de lidstaten van de EU te studeren zijn in Richtlijn 2004/114/EG vastgelegd. De algemene doelstelling van de Richtlijn is om van Europa een wereldcentrum voor onderwijs te maken. Door onderdannen van derde landen de kans te geven in Europa kennis en vaardigheden op te doen bij een onderwijsinstelling, wordt de mobiliteit van kenniswerkers gesteund en de samenwerking met derde landen op het gebied van menselijk kapitaal en werkgelegenheid aangemoedigd, wat zowel de uitzendende als ontvangende landen ten goede komt.

De toegang tot de opleidingsmogelijkheden, de verleende verblijfsvergunning en de toegang tot de arbeidsmarkt tijdens en na de studie, vertonen ondanks de Richtlijn echter nogal wat variaties tussen de lidstaten. De omvang van deze groep migranten, de complexe samenstelling en de noodzaak van deze studenten voor de economie, de arbeidsmarkt en de onderwijssystemen van de lidstaten, maakt dat een overzicht van het immigratiebeleid voor internationale studenten in Nederland en de overige lidstaten gewenst is.

Het is in Europees verband belangrijk om informatie te delen over de immigratiepatronen, het beleid en de uitvoering om te kunnen bijdragen aan beleidsontwikkeling in de lidstaten en op Europees niveau. Deze informatie kan helpen in het creëren van immigratiesystemen die geen drempels opwerpen in de poging van de EU om internationale studenten aan te trekken en die tegelijkertijd de immigratie van grote aantallen studenten effectief kan beheren en misbruik tegen kan gaan.

1.2 Doelstelling

Het doel van deze studie is allereerst om een overzicht te geven van het Nederlands beleid voor internationale studenten. Dit is mede ter ondersteuning van de beleidsmakers en -uitvoerders, om hen te helpen een balans te vinden tussen het aantrekkelijk maken voor studenten om hier te studeren enerzijds en het tegengaan van het misbruik van de studentenroute om te migreren anderzijds.

Onder internationale student verstaat deze studie de derdelander die vanuit een derde land naar de EU komt met het doel om te studeren. Migrantten die met andere redenen naar de EU komen en hier aangekomen besluiten om te gaan studeren, vallen niet onder het verblijfsdoel studie.

In september 2011 heeft de Europese Commissie een rapport² uitgebracht over de toepassing van Richtlijn 2004/114/EG. Dit rapport beoordeelt de omzetting en toepassing van de Richtlijn en benoemt een aantal stappen die de Commissie moet nemen om tot een correcte en meer eenduidige invoering van de Richtlijn te komen. Mede naar aanleiding van dit rapport heeft het uiteindelijke EU-breed vergelijkende syntheserapport als doelstelling het onderzoeken wat de verwachtingen of wettelijke tekortkomingen zijn in de lidstaten en hoe die hersteld kunnen worden door revisie van de Richtlijn. Met het oog hierop zal in onderhavige studie gekeken worden naar:

- a) Manieren om internationale studenten aan te trekken: worden er specifieke maatregelen aangewend om internationale studenten aan te trekken en welke maatregelen zijn het meest effectief?
- b) Procedures om de toegang voor internationale studenten te vergemakkelijken: zijn er versnelde of vereenvoudigde procedures voor de toelating tot Nederland van internationale studenten?

2 Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de toepassing van Richtlijn 2004/114/EG betreffende de voorwaarden voor de toelating van onderdanen van derde landen met het oog op studie, scholierenuitwisseling, onbezoldigde opleiding of vrijwilligerswerk, COM(2011) 587, 28 september 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0587:FIN:NL:PDF>

- c) Het recht op een verblijfsvergunning versus andere nationale voorwaarden voor visa en verblijfsvergunningen: krijgen de internationale studenten, die aan de voorwaarden van de Richtlijn³ voldoen, een verblijfsvergunning of moeten zij eerst een visum aanvragen en gelden hiervoor dezelfde of aanvullende voorwaarden?
- d) Toegang tot informatie zodat de studenten de toelatingsvoorwaarden kunnen naleven: Hoe en door welke instanties wordt er naar informatievoorzieningen verwezen?
- e) Toegang tot de arbeidsmarkt gedurende en na de studie: Hoe is de toegang tot de arbeidsmarkt en onder welke voorwaarden kan de afgestudeerde student blijven om te werken of werk te zoeken?
- f) Synergieën met (EU) programma's die de studentenmobiliteit stimuleren: In welke mate volgen de studenten een studieonderdeel aan een onderwijsinstelling in een ander lidstaat? Geeft het visum/de verblijfsvergunning toegang tot studiemogelijkheden in een ander lidstaat?

1.3 Methodologie

Deze studie is voor het grootste gedeelte gebaseerd op deskresearch. Door middel van het bestuderen van het Nederlands vreemdelingenrecht, beleidsrapporten, beleidsregels, kamerstukken en krantenartikelen is een beeld ontstaan van het Nederlandse beleid op het gebied van studiemigratie en het politieke en maatschappelijke debat dat hierover gevoerd wordt. Het bestuderen van onderzoeksrapporten, projectbeschrijvingen en websites van uitvoerende organisaties heeft inzicht gegeven in de praktische uitvoering van studiemigratie.

In aanvulling hierop hebben enkele interviews met medewerkers van betrokken organisaties plaatsgevonden. Deze interviews hebben meer inzicht gegeven in het kader waarin beleidslijnen worden uitgezet en de uitvoering plaatsvindt. Het conceptrapport is ter visie vooraf gegeven aan betrokken instanties om op deze wijze eventuele hiaten op te vullen en aanvullende inzichten te verkrijgen.

Voor deze studie zijn eveneens kwantitatieve data verzameld. De Inspectie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft data geleverd over studenten die zonder tewerkstellingsvergunningen (twv's) werkend zijn aangetroffen. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) heeft bestanden geleverd over de aantallen en de sectoren waarvoor twv's zijn geleverd. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft data verstrekt over de aantallen afgestudeerde studenten van buiten de EU. Tot slot is het IND systeem INDIS gebruikt om tabellen te genereren over de omvang van studiemigratie.

Ten slotte wordt nog het volgende opgemerkt. De in deze rapportage genoemde percentages zijn afgerond op nul decimalen. Hierdoor telt het geheel niet altijd tot 100% op, maar in een enkel geval tot 99% of 101%.

3 Artikel 12 (1) van de Richtlijn 2004/114/EG geeft aan dat internationale studenten die aan de voorwaarden van artikel 6 en 7 voldoen, het recht hebben om een verblijfsvergunning te krijgen.

1.4 Definities

Dit rapport gaat uit van de definities van relevante termen in de EMN *Asylum and Migration Glossary*.⁴ De termen en definities in deze door het EMN ontwikkelde verklarende woordenlijst hebben onder ander tot doel om de vergelijkbaarheid van de tussen de EU-lidstaten uitgewisselde informatie te vergroten. De definities hieronder zijn op de Nederlandse situatie toegespitst.

Brain drain

Het verlies dat een land lijdt als gevolg van de emigratie van een (hoog) opgeleid persoon.

Brain gain

Het voordeel voor een land als gevolg van de immigratie van een hoog opgeleid persoon.

Derdelander

Een derdelander is een persoon die geen burger is van de EU zoals bedoeld in artikel 20(1) van het Verdrag over het functioneren van de Europese Unie en die geen rechten heeft op bewegingsvrijheid binnen de Unie zoals bedoeld in artikel 2(5) van de Code van Schengengrenzen. Dit betekent dat burgers met de nationaliteit van Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland niet als derdelanders worden beschouwd.

Hoger onderwijs

Voltijd studie die wordt afgesloten met een door de lidstaat erkend getuigschrift van hoger onderwijs, waaronder een diploma, titel of doctorsgraad aan een hoger beroeps-onderwijsinstelling of universiteit.

Artikel 3.18a van het Vreemdelingenvoorschrift 2000 wijst als voltijds hoger onderwijs de volgende onderwijsinstellingen aan:

- a. Instellingen voor hoger onderwijs die de Gedragscode internationale student in het Nederlands Hoger Onderwijs hebben ondertekend en die voorkomen in het openbaar register van onderwijsinstellingen die de Gedragscode hebben ondertekend;
- b. Instellingen die opleidingen verzorgen in het kader van ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken;
- c. Instellingen die opleidingsactiviteiten verzorgen in het kader van de Wet op het specifiek cultuurbeleid.

Illegale tewerkstelling

Werk dat in strijd met de officiële regels, welke door de wetgeving zijn vastgesteld, wordt uitgevoerd. Dit omvat zowel de illegale tewerkstelling van een onderdaan uit een derde land die illegaal verblijft op het grondgebied van een lidstaat, alsmede van een legaal verblijvende onderdaan uit een derde land die niet voldoet aan de voorwaarden van zijn verblijfs- en/of werkvergunning

Machtiging tot Voorlopig Verblijf (mvv)

Het visum voor de toegang tot Nederland voor verblijf van meer dan drie maanden, om hier een verblijfsvergunning aan te vragen.

Migratie

De actie waarbij een persoon zich naar verwachting voor een periode van ten minste twaalf maanden vanuit het ene land vestigt in een ander land.

Referent

Een natuurlijk persoon of een rechtspersoon die belang heeft bij de komst van een vreemdeling naar Nederland en zich garant stelt voor deze vreemdeling gedurende diens verblijf in Nederland.

Referentenprocedure

De procedure waarbij, voordat een vreemdeling zelf een mvv aanvraagt, een in Nederland verblijvende referent om een advies vraagt aan de IND in verband met het voornemen van de vreemdeling om een mvv aan te vragen in het buitenland. Dit is de zogenoemde mvv-adviesprocedure. Als aan alle voorwaarden wordt voldaan voor het verblijfsdoel waarvoor de vreemdeling naar Nederland wil komen, machtigt de IND onder voorbehoud de diplomatieke post in het land van herkomst of bestendig verblijf om een mvv af te geven.

Internationale studenten

Onderdaan van een derde land die door een hoger onderwijsinstelling is aangenomen en is toegelaten tot het grondgebied van een lidstaat om bij wijze van hoofdactiviteit een voltijdse studie te volgen die wordt afgesloten met een door de lidstaat erkend getuigschrift van hoger onderwijs, waaronder een diploma, titel of doctorsgraad aan een hoger onderwijsinstelling, en eventueel is voorafgegaan door een opleiding ter voorbereiding op dergelijk onderwijs overeenkomstig de nationale wetgeving.⁵

Toegang en Verblijfprocedure (TEV)

De procedure in het Modern Migratiebeleid waarin het verzoek om een machtiging tot voorlopig verblijf met de aanvraag voor een verblijfsvergunning is samengevoegd.

Verblijfsvergunning

De toestemming die de Nederlandse autoriteiten verlenen aan een onderdaan van een derde land om legaal op het grondgebied van Nederland te verblijven, overeenkomstig artikel 1, lid 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 1030/2002 van de Raad van 13 juni 2002 betreffende de invoering van een uniform model voor verblijfstitels voor onderdanen van derde landen.⁶

Internationaal wetenschappelijk onderzoeker

Een derdelander die houder is van een passend diploma van hoger onderwijs dat toe-

5 artikel 2 Richtlijn 2004/114/EG

6 Digitaal beschikbaar: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:157:0001:0007:NL:PDF>

gang geeft tot doctoraatprogramma's en die is geselecteerd door een onderzoeksinstituut voor het uitvoeren van een onderzoeksproject, waarvoor normaliter de hiervoor bedoelde opleidingsgraad is vereist.

1.5 Classificatie van het onderwijs

De International Standard Classification of Education (ISCED 2011) is een indeling van het onderwijssysteem in 8 niveaus. Studenten zoals bedoeld in Richtlijn 2004/114/EG vallen onder niveau 6, 7 en 8. Onder niveau 6 wordt verstaan het hoger onderwijs, waarmee de Bachelorgraad gehaald kan worden en die 3 tot 4 jaar duurt. Niveau 7 is het hoger onderwijs waarmee de Mastergraad gehaald kan worden, welke na afronding van het bachelorprogramma een studieduur van 1 tot 4 jaar heeft. Niveau 8 is het Doctoraat niveau, waarbij een proefschrift wordt geschreven aan de hand van een authentiek onderzoek dat een waardevolle bijdrage aan de wetenschap levert.⁷

In Nederland worden studenten die worden toegelaten om aan een onderwijsinstelling de doctorsgraad te halen niet als student toegelaten maar krijgen zij verblijf als professionele wetenschappelijk onderzoeker. Wanneer de wetenschappelijk onderzoeker loon ontvangt wordt deze als kennismigrant toegelaten. Vanwege het onderscheid dat tussen deze wetenschappelijk onderzoekers wordt gemaakt kunnen er geen statistieken van deze groep worden gegenereerd. De groep kennismigranten is namelijk breder dan alleen de betaalde wetenschappelijk onderzoekers.

Lidstaten die te maken hebben met een aanzienlijk instroom van een categorie internationale studenten die buiten de Richtlijn vallen, maar tot niveau 4 van de ISCED behoren, kunnen deze categorie ook meenemen in de studie. Dat zal in deze Nederlandse studie het geval zijn.

Onder niveau 4 wordt verstaan het postsecundair onderwijs, zoals voorbereidende modules voor het hoger onderwijs en beroepsopleidingen op MBO-4-niveau. In deze studie zal onder studenten op niveau 4 alleen worden verstaan de studenten die toegelaten worden voor het volgen van het voorbereidend jaar. Het aantal internationale studenten dat wordt toegelaten om in Nederland beroepsonderwijs te volgen is, vanwege het restrictieve beleid⁸ voor deze studenten, beperkt en is daardoor geen representatieve groep voor deze studie. De groep internationale studenten die eerst een voorbereidend jaar volgt, alvorens ze door kunnen stromen naar het hoger onderwijs, is daarentegen substantieel.

7 http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/UNESCO_GC_36C-19_ISCED_EN.pdf, geraadpleegd op 16 mei 2012

8 Het volgen van beroepsonderwijs is in uitzonderlijke gevallen mogelijk wanneer het een dagopleiding betreft waarvoor Nederland het meest aangewezen land is en waarmee de internationale student een positieve bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van het land van herkomst. Om een positieve bijdrage te kunnen leveren zal de opleiding dus van wezenlijke betekenis voor de arbeidsmarkt van het herkomstland moeten zijn. Nederland wordt als meest aangewezen land beschouwd als er geen soortgelijke opleiding bestaat in het land van herkomst en er aan ten minste twee voorwaarden wordt voldaan:

- de student is afkomstig uit Indonesië, Suriname of Zuid-Afrika;
- de student heeft familiebanden met in Nederland verblijvende personen;
- de student beheerst de Nederlandse taal.

2 NATIONAAL ONDERWIJSSYSTEEM EN MAATREGELEN OM DE TOEGANG VOOR INTERNATIONALE STUDENTEN TE FACILITEREN

2.1 Het onderwijsstelsel in Nederland

In Nederland ligt de politieke verantwoordelijkheid voor het onderwijsstelsel bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De grondslag voor het hoger onderwijsstelsel ligt besloten in de nationale wetgeving: de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) en de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000). Het ministerie van OCW is grotendeels verantwoordelijk voor de financiering van het onderwijs, zij bepaalt het algemeen onderwijsbeleid en stelt in grote lijnen de toelatingseisen, structuur en doelstelling van het onderwijs vast. Daarnaast zijn het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie inhoudelijk betrokken bij het hoger onderwijs. De onderwijsinstellingen dragen zelf verantwoordelijkheid voor de implementatie van het overheidsbeleid.

Op alle niveaus van het onderwijs zijn zowel openbare als particuliere instellingen actief. De particuliere instellingen zijn in de meeste gevallen op godsdienstige/levensbeschouwelijke grondslagen gesticht.

Hoger onderwijs

Het Nederlandse hoger onderwijsstelsel is een binair systeem met twee sectoren: het hoger beroepsonderwijs (hbo)⁹ en het wetenschappelijk onderwijs (wo)¹⁰. Het hoger beroepsonderwijs richt zich op de voorbereiding van de beroepspraktijk. Om toegelaten te worden tot het hbo dient de student een diploma te hebben behaald van het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) of middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Het hoger beroepsonderwijs wordt aangeboden door hogescholen. De duur van de hbo opleiding is 4 jaar, waarvan het eerste jaar het propedeuse jaar is. Vaak volgen de studenten een verplichte stage in het derde jaar om praktijkervaring op te doen. In het vierde jaar wordt een scriptie geschreven of een afstudeerproject voltooid. Er zijn zeven hbo-sectoren: Hoger Pedagogisch Onderwijs, Hoger Agrarisch Onderwijs, Hoger Technisch en Natuurwetenschappelijk onderwijs, Hoger Gezondheidszorgonderwijs, Hoger Economisch Onderwijs, Hoger Sociaal-Agogisch onderwijs en Kunstonderwijs. De opleiding wordt afgerond met een getuigschrift met het recht de titel Bachelor te voeren.

In 2006 is een pilot van start gegaan om Associate degree (Ad) programma's in te voeren. Een Ad-programma is een tweejarige hbo-opleiding met een eigen graad; de Associate degree. Het betreft een afsluitend diploma, dat rechtstreeks toegang geeft tot de

9 ISCED niveau 6

10 ISCED niveau 7

arbeidsmarkt. Daarnaast geeft een Ad recht op een instroom in het derde jaar van een reguliere vierjarig bachelor programma.¹¹ Op 8 februari 2011 is besloten dat de Ad definitief wordt ingevoerd als onderdeel van het hoger onderwijs.¹²

Het wetenschappelijk onderwijs is gericht op het zelfstandig beoefenen van de wetenschap en/of beroepsmatig toepassen van wetenschappelijke kennis. Het wetenschappelijk onderwijs wordt door universiteiten aangeboden maar wordt in sommige gevallen ook door enkele hogescholen aangeboden. Toelating tot het wo is mogelijk voor studenten met een vwo-diploma of met een propedeuse diploma van het hbo. Voor toelating tot sommige opleidingen, met name in de medische richtingen, geldt een numerus fixus. Toelating tot opleidingen met een quotum geschiedt op grond van een lotingsysteem.

Het studieprogramma van het wo is opgedeeld in een bacheloropleiding van drie jaar en een masteropleiding van een tot drie jaar.¹³ Na afronding van de Master opleiding mag de titel Master gebruikt worden.

Een mastergraad geeft in beginsel toelating tot promotieonderzoek en het doctoraat.^{14, 15} Promovendi worden meestal na een sollicitatieprocedure aangetrokken door een universiteit. Vaak krijgen de promovendi een salaris uitbetaald. Mede hierdoor worden zij in Nederland veelal beschouwd als professionele onderzoekers en niet zozeer als studenten. Promotieonderwijs, waarbij een proefschrift aan de hand van een eigen onderzoek wordt geschreven en verdedigd, duurt meestal 4 jaar. Na afronding van de promotie mag de titel Doctor worden gevoerd.¹⁶

Type instellingen

Er zijn in Nederland drie soorten onderwijsinstellingen in het hoger onderwijs: bekostigde, aangewezen en particuliere instellingen. Bekostigde instellingen (dertien universiteiten, de Open universiteit en ruim 50 hogescholen) ontvangen geld van het ministerie van OCW of van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en zijn gerechtigd om wettelijk erkende graden af te geven. Deze instellingen bieden opleidingen aan tegen het wettelijk vastgestelde collegegeld. Aangewezen instellingen zijn instellingen die geen bekostiging ontvangen van de Nederlandse overheid maar wel wettelijk erkende bachelor- of mastergraden mogen verlenen. Deze instellingen zijn niet gebonden aan het wettelijk vastgestelde collegegeld maar mogen zelf de hoogte van het collegegeld vaststellen. Particuliere instellingen, bijvoorbeeld buitenlandse universiteiten, zijn instellingen die buiten de regelgeving van de Nederlandse

11 Monitor Associate degree 2006-2010, SEO Economisch Onderzoek, nr 2010-77, p. 1

12 <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/studeren-in-het-hoger-onderwijs/associate-degree>, geraadpleegd op 24 mei 2012

13 De masteropleiding duurt 1 jaar met uitzondering van technische en natuurwetenschappelijke richtingen, tandartsopleiding (2 jaar), academie voor Bouwkunst, (dier)geneeskunde en apothekersopleiding (3 jaar).

14 ISCED niveau 8

15 Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), Nederlands Onderwijssysteem, januari 2012, http://www.nlnrp.nl/nederlands_onderwijssysteem.html

16 <http://www.euraxess.nl/research/phd>, geraadpleegd op 22 februari 2012

overheid vallen. De accreditatie van de opleidingen in Nederland vindt plaats door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO).¹⁷

Internationaal onderwijs

Het Nederlandse onderwijssysteem wil aantrekkelijk zijn voor internationale studenten door hoge kwaliteit van onderwijs en onderzoek te leveren.¹⁸ Deze kwaliteit moet geborgd worden door het systeem van kwaliteitszorg en accreditatie van de onderwijsprogramma's.¹⁹ Uit vergelijkend onderzoek van de Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs, blijkt dat Nederland relatief een groot opleidingsaanbod voor internationale studenten heeft. Er zijn meer dan 1.500 internationale studieprogramma's en cursussen, waarvan ongeveer 850 Master en 250 Bachelor opleidingen volledig in de Engelse taal worden onderwezen.²⁰

Op 1 mei 2006 is door gezamenlijke instellingen van hoger onderwijs een gedragscode overeengekomen met betrekking tot de omgang met internationale studenten. Deze kwaliteitsstandaarden zijn vastgelegd in de Gedragscode Internationale Studenten in het Nederlands Hoger onderwijs. Onderwijsinstellingen die de gedragscode hebben ondertekend beloven daarmee de internationale studenten kwalitatief goed onderwijs te bieden. De gedragscode vereist dat onderwijsinstellingen betrouwbare en toegankelijke informatie verstrekken over de studieprogramma's, toelatingsvoorwaarden, regels en procedures voor internationale studenten. De gedragscode legt ook de diensten vast die de onderwijsinstelling verleent aan internationale studenten.

Alleen de instellingen die de gedragscode hebben ondertekend mogen internationale studenten werven en selecteren. Deze studenten kunnen in aanmerking komen voor een studievergunning. Aan internationale studenten die aan een onderwijsinstellingen willen studeren, die de gedragscode niet hebben ondertekend wordt geen reguliere vergunning voor studie verleend.²¹

2.2 Nationaal beleidskader ten aanzien van internationale studenten

Nederland biedt internationale studenten de mogelijkheid om te studeren aan een hoger onderwijsinstelling (hbo of wo). Voorwaarde hiervoor is dat voldaan wordt aan de toelatingseisen zoals gesteld in de Wet op Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW).²² Daarnaast moet worden voldaan aan de voorwaarden zoals benoemd in de Vreemdelingenwet om toegang tot Nederland te krijgen.

17 Internationaliseringsmonitor van het onderwijs in Nederland: 2010, Nuffic, Cinop en Europees Platform, laatste wijziging: 15 augustus 2011, <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/docs/kerncijfers/Internationaliseringsmonitor-onderwijs-2010.pdf>

18 <http://www.nuffic.nl/international-students/dutch-education/education-system>, geraadpleegd op 22 februari 2012

19 <http://www.nuffic.nl/international-students/dutch-education/quality-assurance>, geraadpleegd op 22 februari 2012

20 International student recruitment: policies and developments in selected countries – Nuffic, januari 2012

21 <http://www.nuffic.nl/international-students/dutch-education/quality-assurance/code-of-conduct/code-of-conduct/?searchterm=quality%20standards%202006>, geraadpleegd op 22 februari 2012. Zie ook de artikelen 3.41 Vreemdelingenbesluit en 3.18a onder a, Voorschrift Vreemdelingen.

22 Voor de toelating van buitenlandse studenten zijn de artikelen 7.25, 7.26, 7.28 en 7.29 WHW van toepassing.

2.2.1 *Beleid ten aanzien van toelating*

Toelating tot hoger onderwijs

Wanneer de internationale student zich wil inschrijven bij een Nederlandse onderwijsinstelling, wordt de toelaatbaarheid beoordeeld aan de hand van de benodigde vooropleiding, het vakkenpakket, de behaalde (erkende) diploma's en de taalvaardigheid, gericht op de specifieke opleiding waarvoor de inschrijving wordt verzocht. De vaardigheid in de Engelse taal is een vereiste en wordt door middel van een taaltest vastgelegd. Internationale studenten die een vooropleiding hebben genoten in een land waar Engels de officiële voer- en onderwijstaal is, zijn hiervan vrijgesteld.²³ Voor een nadere toelichting op het taalvereiste zie paragraaf 3.4.2.

De onderwijsinstellingen voor hbo-opleidingen op het gebied van kunst²⁴ mogen aangepaste eisen stellen ten aanzien van het niveau van de Engelse taalvaardigheid. Deze opleidingen toetsen de Engelse taalvaardigheid binnen het kader van de selectieprocedure en worden vrijgesteld van de verplichting om een taaltest af te nemen. Gelet op de specifieke aard van deze opleidingen stelt de examencommissie vast wat het gewenste taalniveau is en dit wordt vastgelegd in het Onderwijs en Examen Reglement. Wel gelden voor deze opleidingen op basis van artikel 7.26a van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek aanvullende eisen in verband met de vereiste artistieke kwaliteiten van de student.

In het geval dat een internationale student niet aan alle vereisten voor toelating tot een specifieke opleiding voldoet maar de onderwijsinstelling verwacht dat dit wel bereikt kan worden met een voorbereidende opleiding, kan de internationale student toegang krijgen tot een voorbereidend brugprogramma met een duur van maximaal één jaar.²⁵ Hiervoor wordt een aparte verblijfsvergunning verleend, waarvoor geen verlenging mogelijk is. Meestal wordt er toegang tot het voorbereidende jaar verleend als het niveau van de Engelse of Nederlandse taalbeheersing nog niet voldoende is maar het kan ook gaan om het volgen van aanvullende vakken die vereist zijn voor toelating tot de gewenste opleiding. Na het succesvol afronden van de voorbereidende opleiding zal de student worden ingeschreven bij een voltijdstudie aan de hoger onderwijsinstelling.²⁶

Bij een aantal opleidingen in het hoger onderwijs is sprake van een beperkt aantal opleidingsplaatsen. Dit kan veroorzaakt worden door een beperkte capaciteit bij de instelling maar ook door overheidsmaatregelen die betrekking hebben op de capaciteit op de arbeidsmarkt. Er is dan sprake van een numerus fixus.

Wanneer een opleiding een numerus fixus heeft, kan door een selectie van de ingeschreven studenten door de onderwijsinstellingen en/of door middel van een loting, uitgevoerd wordt door Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO),²⁷ bepaald worden welke

23 Gedragscode internationale student hoger onderwijs, 4 december 2009

24 Geregistreerd in het subonderdeel 'opleidingen op het gebied van kunst' van het onderdeel 'Taal en Cultuur' in het Centraal Register Opleidingen in het Hoger Onderwijs

25 Gedragscode internationale student hoger onderwijs, 4 december 2009

26 <http://www.nuffic.nl/pdf/service/factsh/preparatory-year.pdf>, geraadpleegd op 22 februari 2012

27 DUO maakt deel uit van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

leerlingen toegelaten worden. In het geval van een loting geldt dat met een eindexamengemiddelde van een 8 of hoger, de student verzekerd is van een opleidingsplaats. Studenten met een lager gemiddelde zijn afhankelijk van de loting.²⁸

De invloed van de eindexamenresultaten op de toelating geldt, als gevolg van een uitspraak van de Raad van State van 7 september 2011²⁹, zowel voor Nederlandse studenten maar ook voor buitenlandse studenten met een vergelijkbaar diploma en een overeenkomstig cijfergemiddelde. Daarnaast kan een instelling op individuele basis studenten met andere kwalificaties accepteren en zij kunnen door loting toegang krijgen tot de opleiding.³⁰

Voor toelating tot Nederlandse hoger onderwijsopleidingen – inclusief opleidingen met een numerus fixus – gelden specifieke (profiel) eisen die jaarlijks door het ministerie van Onderwijs worden vastgesteld. Buitenlandse diplomahouders dienen hier ook aan te voldoen. Daarnaast kent Nederland een systeem van decentrale selectie waarbij de selectiecriteria door de onderwijsinstelling worden vastgesteld en gepubliceerd. Tot het studiejaar 2011-2012 was het percentage studenten, dat de onderwijsinstellingen zelf konden selecteren maximaal 50%. Met ingang van studiejaar 2012-2013 wordt dit percentage losgelaten.³¹

Toelating tot Nederland

Vreemdelingen die voor langere tijd in Nederland willen verblijven moeten, voordat zij naar Nederland reizen, een machtiging tot voorlopig verblijf (mvv) aanvragen. Een mvv is een visum voor verblijf van langer dan 90 dagen (D-visum). De mvv geeft de houder toegang tot Nederland, zodat deze vervolgens een verblijfsvergunning kan aanvragen voor het voorgenomen verblijf van langer dan drie maanden.

De mvv-verplichting geldt niet voor burgers van de EU/EER, Australië, Canada, Japan, Monaco, Nieuw Zeeland, Verenigde Staten van Amerika, Vaticaanstad, Zuid-Korea en Zwitserland.³² Dit visum voor langere duur kan aangevraagd worden bij een Nederlandse diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging in het buitenland. De mvv is, na inreis, maximaal drie maanden geldig.³³

Algemene voorwaarden

De criteria op grond waarvan een mvv wordt verleend dan wel geweigerd, zijn dezelfde als die voor een verblijfsvergunning. Deze criteria voor de mvv en verblijfsvergunning voor studie komen overeen met de artikelen 6 en 7 van de Richtlijn 2004/114/EG. Ten eerste moet worden voldaan aan een aantal algemene voorwaarden, zoals geformuleerd in artikel 16 van de Vreemdelingenwet. Deze zijn onder andere dat de vreemdeling geen bedreiging vormt voor de openbare orde of de nationale veiligheid en dat hij beschikt over voldoende middelen van bestaan. Daarbij moet worden voldaan aan de

28 <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/toelating-tot-het-hoger-onderwijs/toelatingseisen-en-numerus-fixus> geraadpleegd op 23 februari 2012

29 ABRvS 7 september 2011, 201009806/1/H2, LJN: BR6920

30 http://www.ib-groep.nl/Images/4003-12-001_Information_about_lottery_tcm7-29466.pdf geraadpleegd op 23 februari 2012

31 http://www.ib-groep.nl/particulieren/studeren/decentrale_selectie.asp geraadpleegd op 23 februari 2012

32 Artikel 17 Vreemdelingenwet, bijlage 2 bij artikel 2.2 Voorschrift Vreemdelingen

33 Vc 2000, deel B hoofdstuk 1

voorwaarden voor verblijf voor het beoogde verblijfsdoel en moeten verschillende documenten worden overgelegd. De aanvraag tot het verlenen van de mvv kan daarom als regel worden afgewezen indien niet aan de voorwaarden wordt voldaan voor het verlenen van een verblijfsvergunning voor datzelfde verblijfsdoel.

De openbare-ordetoets vindt plaats aan de hand van een door de vreemdeling ondertekende eigen verklaring omtrent criminele antecedenten, in aanvulling op raadpleging van de registratiesystemen NSIS, OPS en HKS.

Onder voldoende middelen van bestaan wordt voor internationale studenten bedoeld dat zij zelfstandig de studie en het levensonderhoud in Nederland kunnen bekostigen.³⁴ Voor het academisch jaar 2011-2012 is het normbedrag € 794,69 per maand voor een student aan het hoger onderwijs. Dit bedrag is exclusief het collegegeld.³⁵

Een andere voorwaarde is dat de vreemdeling een intentieverklaring moet ondertekenen, waarin staat dat hij bereid is na binnenkomst in Nederland een tbc-onderzoek te ondergaan.³⁶

Voor internationale studenten geldt bovendien dat zij een schriftelijke verklaring van tijdelijk verblijf moeten ondertekenen. De student onderkent hiermee dat hij ermee bekend is dat hem uitsluitend voor studiedoeleinden verblijf in Nederland wordt toegestaan. Bij tussentijdse beëindiging van de studie of als de studie niet tijdig is afgerond dient hij Nederland te verlaten.³⁷

Verzekerd zijn voor ziektekosten is geen voorwaarde voor afgifte van een mvv of verblijfsvergunning. Het is wel een voorschrift. Dat betekent dat een verblijfsvergunning altijd wordt afgegeven met het voorschrift om daarna zo snel mogelijk een ziektekostenverzekering af te sluiten. Door het als voorschrift te formuleren, wordt voorkomen dat er een vicieuze cirkel ontstaat. Een ziektekostenverzekering kan namelijk vaak pas worden afgesloten nadat de vreemdeling kan aantonen dat hij over een verblijfsvergunning beschikt. Een wettelijke eis die aan de verzekering wordt gesteld, is dat deze altijd dekking moet bieden voor kosten die zijn verbonden aan opname en verpleging in een sanatorium of een psychiatrische inrichting.³⁸ Wanneer de student jonger is dan 30 jaar en in Nederland niet werkt of geen betaalde stage heeft of de student is 30 jaar of ouder maar blijft hooguit een jaar in Nederland, alleen om te studeren, dan kan de student ook volstaan met een verzekering van zijn thuisland die ook dekking biedt in Nederland.³⁹

34 Vc 2000, deel B hoofdstuk 6 paragraaf 3

35 Peildatum 1 januari 2012, <http://ind.nl/Leges/tabel-normbedragen-voldoende-geld.aspx>

36 Personen die zijn vrijgesteld van dit vereiste worden benoemd in Vc 2000, deel B, hoofdstuk 1, paragraaf 4.5. Te denken valt hierbij onder andere aan personen afkomstig uit de EU/EER, waar TBC verhoudingsgewijs weinig voorkomt.

37 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 6, paragraaf 2.2

38 <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/services/toelating-verblijf-en-werk/verblijf/verzekeringen/ziektekostenverzekering-en-immigratieregels/?searchterm=ziektekosten> geraadpleegd op 20 juni 2012

39 <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/services/toelating-verblijf-en-werk/verblijf/verzekeringen/welke-soort-ziektekostenverzekering> geraadpleegd op 20 juni 2012

Procedure voor mvv-plichtige studenten

Voor mvv-plichtige studenten geldt sinds 1 augustus 2008 de referentenprocedure.⁴⁰ De referent is een persoon of organisatie die belang heeft bij de overkomst van een vreemdeling, in dit geval is dat de onderwijsinstelling die een convenant heeft afgesloten met de IND. De referentenprocedure houdt in dat de student een verzoek om toelating en inschrijving bij de onderwijsinstelling van zijn of haar keuze indient. De onderwijsinstelling, die als referent fungeert, controleert of de student aan de vereisten voldoet.⁴¹ Om dit te beoordelen heeft de instelling een kopie van het paspoort nodig, bewijs van financiële middelen om het verblijf te bekostigen en bewijs van genoten vooropleiding, diploma's en voldoende taalvaardigheid. Voor Chinese studenten die Engelstalig onderwijs willen volgen geldt de aanvullende voorwaarde dat zij een Nuffic certificaat moeten overleggen.⁴² Dit certificaat wordt afgegeven door de Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs, die in China een Neso kantoor (Netherlands Education Support Office) heeft. Na een positieve beoordeling van de Engelse taalvaardigheid en vaststelling van de authenticiteit van de schooldiploma's kan het Nuffic Neso dit certificaat aan de Chinese student afgeven.⁴³

Indien een mvv-aanvraag wordt ingediend voor een studie aan een onderwijsinstelling die geen convenant heeft afgesloten met de IND, zal geen mvv worden afgegeven.⁴⁴ Om een convenant af te kunnen sluiten heeft de onderwijsinstelling de gedragscode internationale student hoger onderwijs ondertekend, stelt zij zich garant voor de kosten die voortvloeien uit het verblijf van de internationale student in Nederland en staat zij ervoor garant dat de student voldoet aan de voorwaarden voor verlening van een verblijfsvergunning voor studie. De onderwijsinstelling heeft de verplichting om de student bij de IND af te melden wanneer hij of zij zich na het verkrijgen van de mvv niet meldt bij de instelling, wanneer de studie (tussentijds) wordt beëindigd of de student geen onderwijs meer volgt zonder dat daartoe gewichtige redenen bestaan.⁴⁵ De onderwijsinstelling die een convenant heeft afgesloten met de IND kan, indien gewenst, gebruik maken van een verkorte mvv-procedure.

Wanneer de onderwijsinstelling zich niet aan de afmeldverplichting houdt, kan de IND de instelling sanctioneren door de verkorte mvv-procedure voor de onderwijsinstelling op te schorten en de verdere adviesverzoeken van deze instelling binnen de, voor normale mvv-aanvragen geldende, redelijke termijn van 3 maanden te behandelen. In de praktijk is tweemaal een instelling gesanctioneerd met een opschorting van de verkorte mvv-procedure voor de duur van een jaar. Overigens werden in deze twee zaken meerdere verplichtingen niet nagekomen. Deze instellingen hebben geen rechtsmiddelen aangespannen tegen de sanctie. Na dit jaar bleek uit de evaluatie dat er over een instelling geen klachten meer kwamen en is deze instelling weer opgenomen in de verkorte procedure. Naar de andere instelling liep een onderzoek door de Landelijke Commissie

40 De Nederlandse migratiekaart, WODC, 3 januari 2012, p. 114

41 Vc 2000, deel B hoofdstuk 1 paragraaf 1

42 <http://www.nuffic.nl/international-students/how-to-prepare/visas-and-permits/long-stay-visa/documents-for-application> geraadpleegd op 29 februari 2012

43 International student recruitment: policies and developments in selected countries – Nuffic, januari 2012, p. 19

44 Vc 2000, deel B hoofdstuk 1 paragraaf 1

45 Gedragscode internationale student hoger onderwijs, 4 december 2009

en de Onderwijsinspectie, waarna de instelling is geschrapt uit het register van de Gedragscode en de accreditatie is ingetrokken. Daarmee kwam de grondslag aan het convenant te ontvallen en is het per direct opgezegd. Ook hier zijn geen rechtsmiddelen tegen aangewend. Deze school bestaat inmiddels niet meer.⁴⁶

De verkorte procedure is bedoeld voor verzoeken om advies waarbij criteria gelden die duidelijk, eenvoudig en daardoor snel te toetsen zijn door de IND.⁴⁷ De verkorte procedure heeft een behandeltijd van ongeveer 2 weken.⁴⁸ Behalve dat de verkorte mvv-procedure sneller is, is deze ook goedkoper. De leges voor de verkorte mvv-procedure, die door tussenkomst van een onderwijsinstelling wordt ingediend, bedragen € 300,-. Voor de mvv-procedure met een maximale beslistermijn van 3 maanden bedragen de kosten € 600,-.⁴⁹ Wanneer de aanvraag wordt afgewezen worden de leges niet gerestitueerd.⁵⁰

Tegen het besluit om geen mvv te verstrekken kan de student bezwaar aantekenen.⁵¹ Een bezwaarschrift in mvv-zaken wordt gericht aan de Minister van Buitenlandse Zaken, maar toegezonden aan de IND. In de bezwaarfase geldt als hoofdregel het horen van belanghebbende(n). In zaken met betrekking tot de afgifte van een mvv voor studie betekent dit dat de onderwijsinstelling in Nederland wordt gehoord. Tegen de beschikking op een bezwaarschrift staat de mogelijkheid van het indienen van beroep bij de rechtbank open.⁵²

Tabel 1 Afdoening mvv-aanvragen studie

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	6.583	87%	6.800	93%	7.554	96%	8.172	98%	8.293	99%	7.768	99%
afwijzing	870	12%	412	6%	209	3%	82	1%	32	0%	27	0%
overig	112	1%	79	1%	111	1%	95	1%	61	1%	43	1%
totaal	7.565	100%	7.291	100%	7.874	100%	8.349	100%	8.386	100%	7.838	100%

Bron: INDIS

Uit tabel 1 blijkt echter dat de laatste jaren 99% van de mvv-aanvragen wordt ingewilligd en dat daarmee in de praktijk weinig noodzaak is een bezwaarschrift in te dienen. Dit hoge percentage inwilligingen volgt uit de adviesprocedure die vooraf gaat aan de feitelijke mvv-aanvraag. Tegen een negatief advies staat geen rechtsmiddel open. Onder 'overige afdoening' wordt verstaan dat de aanvraag buiten behandeling is gesteld, de aanvraag is ingetrokken of de aanvraag wordt gewijzigd in een ander verblijfsdoel.

46 Interview met IND unitmanager unit Studie op 29 maart 2012

47 Vc 2000, deel B hoofdstuk 1, paragraaf 1.5

48 <http://www.nuffic.nl/international-students/how-to-prepare/visas-and-permits/long-stay-visa/application-procedure>, geraadpleegd op 29 februari 2012

49 <http://ind.nl/Leges/leges-studeren.aspx>

50 <http://www.nuffic.nl/international-students/how-to-prepare/upon-arrival/residence-permit/administration-fees>, geraadpleegd op 29 februari 2012

51 Art. 10, lid 1, aanhef en onder b, Vreemdelingenwet 2000 (B) 1 Regulier algemeen 10 Rechtsmiddelen; onder verwijzing naar artikel 72, tweede lid, Vw.

52 B1/10.10 Vc.

Als de student aan de vereisten voldoet zal de onderwijsinstelling een verzoek om advies indienen bij de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND). Wanneer de IND een positief advies geeft aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken, die verantwoordelijk is voor de visa-afgifte, dan kan de Nederlandse diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging in het land van herkomst of bestendig verblijf van de student de mvv afgeven.

Voordat de ambassade overgaat tot het verstrekken van de mvv aan de student, vindt een identiteitscontrole plaats aan de hand van het paspoort. Daarbij kan ook worden beoordeeld of er indicaties zijn van misbruik of oneigenlijk gebruik van de procedure. Indien er op basis van deze beoordeling reden is om een heroverweging voor te leggen aan de onderwijsinstelling, wordt de instelling voor de keuze gesteld haar positie als referent te handhaven danwel van de overkomst van de student af te zien. Wanneer er twijfel bestaat omtrent mogelijk oneigenlijk gebruik van de procedure maar er op grond van de Wet hoger onderwijs geen reden is om de inschrijving van de student aan de onderwijsinstelling te weigeren dan vindt er een half jaar na overkomst van de student overleg plaats tussen de onderwijsinstelling en de IND om te bespreken hoe het met de betreffende student gaat. De ene keer blijkt de student waar twijfel over bestond serieus te studeren terwijl er in andere gevallen studenten tussentijds door de onderwijsinstelling zijn afgemeld of soms een wijziging beperking hebben aangevraagd, bijvoorbeeld voor verblijf bij partner.⁵³

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van het Modern Migratiebeleid, zie paragraaf 2.2.2, maakt 85% van de onderwijsinstellingen in de proeftuin toelating en verblijf (TEV) gebruik van de gecombineerde mvv- en reguliere aanvraag voor studie.⁵⁴ De onderwijsinstellingen die niet meedoen aan de TEV proeftuin dienen binnen vijf dagen nadat de student is ingereisd de verblijfsvergunning regulier aan te vragen bij de IND. De leges voor deze aanvraagprocedure bedragen € 300,-.⁵⁵ De reguliere verblijfsvergunning wordt meestal voor een jaar verleend en kan steeds voor een jaar verlengd worden. De leges voor de verlengingsaanvraag bedragen € 150,-.⁵⁶ De maximale verblijfsduur voor de reguliere vergunning onder de beperking studie is voor de duur van de opleiding, eventueel aangevuld met 2 extra jaren indien de opleiding niet binnen de opleidingsduur afgerond kan worden. Wanneer de student tussentijds van opleiding wisselt worden de reeds genoten studie jaren afgetrokken van de maximale studieduur van de nieuwe opleiding.⁵⁷ Ook zal de student € 600,- aan leges moeten betalen voor de aanvraag om bij de nieuwe onderwijsinstelling te mogen studeren.⁵⁸ Wanneer de student de opleiding binnen de maximale verblijfsduur heeft afgerond en een nieuwe

53 Interview met IND unitmanager unit Studie op 29 maart 2012

54 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Rapportage vreemdelingenketen periode juli-december 2011, p. 23

55 Of het Arrest van het Europees Hof van 26 april 2012, kenmerk C-508/10, gevolgen zal hebben voor de hoogte van de leges voor internationale studenten is op het moment van schrijven niet bekend. In de uitspraak heeft het Hof geoordeeld dat Nederland voor de verblijfsvergunning van langdurig ingezetenen uit niet EU-landen en hun gezinsleden onevenredig hoge leges heft. In reactie hierop heeft de Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel in een brief aan de Tweede Kamer (4 juli 2012, kenmerk 2012-0000387574) laten weten de leges voor deze groep naar beneden bij te stellen tot een bedrag van € 130,-. De minister doet nog onderzoek naar de eventuele gevolgen van het arrest voor de overige leges.

56 <http://ind.nl/Leges/leges-studeren.aspx>

57 EU Immigration Portal, geraadpleegd op 22 februari 2012. Zie ook Vc 2000, deel B, hoofdstuk 6 paragraaf 2.2

58 International student recruitment: policies and developments in selected countries – Nuffic, januari 2012, p. 17

studie wil beginnen dan is de maximale verblijfsduur niet van toepassing. Als aan alle voorwaarden voor verlening van een verblijfsvergunning voor studie wordt voldaan en de student € 600,- aan leges heeft betaald, kan de vergunning worden verleend en vangt de maximale verblijfsduur opnieuw aan.⁵⁹

De aanvraag tot het verlenen, wijzigen of verlengen van de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning is tijdig ingediend, indien deze in ieder geval is ontvangen op de dag vóór de dag waarop de geldigheidsduur van de vergunning voor studie verstrijkt. Wanneer de student te laat zijn aanvraag tot verlenging of wijziging indient en dit aan de student toe is te rekenen, dan geldt een redelijke termijn van twee jaar, waarbinnen wordt getoetst of aan de voorwaarden voor voortzetting van verblijf wordt voldaan. Er hoeft voor deze aanvraag geen nieuwe mvv te worden aangevraagd in het land van herkomst. De redelijke termijn van twee jaar vangt aan op de dag waarop het rechtmatig verblijf als student is geëindigd. De vergunning zal worden verleend met als ingangsdatum de datum van aanvraag, of zo veel later als de vreemdeling heeft aangetoond dat aan alle voorwaarden wordt voldaan. Dit betekent dat er een onderbreking in het verblijfsrecht van de vreemdeling ontstaat, dat wil zeggen een periode die niet meetelt bij de opbouw van verblijfsrecht.⁶⁰ Zie ook paragraaf 3.4.1.

Aanvraagprocedure voor niet mvv-plichtige studenten

Internationale studenten die niet mvv-plichtig zijn en in Nederland willen studeren moeten, net als mvv-plichtige studenten, een reguliere aanvraag voor studie indienen.⁶¹ Naast de algemene voorwaarden van artikel 16 van de Vreemdelingenwet, moet de student zich inschrijven aan een onderwijsinstelling als voltijdstudent en moet hij beschikken over voldoende middelen van bestaan, zoals hiervoor ook beschreven onder de algemene voorwaarden.⁶² Ook hier geldt de referentenprocedure, dat wil zeggen dat de onderwijsinstelling de aanvraagprocedure voor de student moet opstarten.⁶³ Wanneer de inschrijving aan de onderwijsinstelling plaats vindt terwijl de student al in Nederland is dan zal de instelling de student om bewijs van aanmelding bij de Vreemdelingenpolitie vragen. De student moet zich namelijk, net als overige vreemdelingen, drie dagen na inreis bij de Vreemdelingenpolitie melden.⁶⁴

De leges voor de reguliere aanvraag voor studie bedragen € 600,-.⁶⁵

Promovendi

In het Nederlands studiestelsel zijn promovendi geen student in de zin van Richtlijn 2004/114. Deze groep valt onder Richtlijn 2005/71 voor wetenschappelijk onderzoekers. Wel heeft de staatssecretaris van OCW in het najaar van 2011 met de Nederlandse universiteiten afgesproken dat het promotietraject wettelijk verankerd zal worden als

59 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 6 paragraaf 2.2

60 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 1, paragraaf 5.1

61 Hoewel niet verplicht, kan ook onverplicht van de mvv-procedure gebruik gemaakt worden, om duidelijkheid te verkrijgen over het voldoen aan de voorwaarden van een reguliere aanvraag voor studie.

62 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 6, paragraaf 2

63 www.indklantdienstwijzer.nl, geraadpleegd op 3 mei 2012

64 <http://www.nuffic.nl/international-students/how-to-prepare/visas-and-permits/student-visa-wizard>, geraadpleegd op 3 mei 2012

65 <http://ind.nl/Leges/leges-studeren.aspx>, geraadpleegd op 3 mei 2012

derde fase in het wetenschappelijk onderwijs.⁶⁶ Wanneer dit is ingevoerd zal de promotiestudent de status van student krijgen, in de zin van Richtlijn 2004/114, in plaats van arbeider zoals ten tijde van schrijven het geval is in Nederland.

Om als onbetaald wetenschappelijk onderzoeker naar Nederland te kunnen komen, moet de onderzoeksinstelling erkend zijn en een gastovereenkomst sluiten met de vreemdeling. De toelatingsprocedure is, net zoals bij de procedure voor studie, een referentenprocedure en kan in principe alleen door tussenkomst van de onderzoeksinstelling worden ingediend. De onderzoeksinstelling moet het verzoek om advies in verband met afgifte mvv bij de IND indienen.⁶⁷ De onbetaalde promovendus moet ter ondersteuning van de aanvraag, een bewijs overleggen waaruit blijkt dat een beurs is toegekend. Daarnaast moeten er overige bescheiden overgelegd worden waaruit blijkt dat de promovendus voldoende middelen van bestaan heeft om het verblijf in Nederland te kunnen bekostigen. Deze promovendus heeft geen twv nodig voor het verrichten van het promotie-onderzoek maar het is ook niet toegestaan om andere arbeid te verrichten tijdens het verblijf in Nederland. De verblijfsvergunning wordt verleend onder de beperking: 'verblijf als onbezoldigde wetenschappelijk onderzoeker'.⁶⁸

De streeftermijn van de IND is om binnen 2 weken het advies op het verzoek tot mvv-afgifte gereed te hebben. In overeenkomst met Richtlijn 2005/71 bedraagt de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning tenminste één jaar en maximaal vijf jaar. Eventuele gezinsleden krijgen een verblijfstitel met dezelfde geldigheidsduur.⁶⁹

Ook is het mogelijk om betaald promotie-onderzoek te verrichten. Deze groep wetenschappelijk onderzoekers wordt in het Nederlandse beleid als kennismigrant aangemerkt. Kennismigranten mogen op basis van het Besluit uitvoering wet arbeid vreemdelingen in Nederland zonder twv werken. In tegenstelling tot andere kennismigranten geldt voor deze groep geen looncriterium.⁷⁰

Daarnaast zijn er in het arbeidsmigratiebeleid ook wetenschappelijk onderzoekers benoemd die wel een TWV nodig hebben. Dit zijn:

- Assistenten in opleiding en onderzoekers in opleiding bij een universitaire instelling;
- Vreemdelingen die in de postdoctorale fase voor een duur van maximaal twee jaar specifieke onderzoekstaken in lopende onderzoeksprojecten komen verrichten; en
- Hooggekwalificeerde onderzoekers die op voordracht van de Koninklijke academie voor Wetenschappen op basis van een tijdelijke aanstelling onderzoekswerkzaamheden komen verrichten.

Deze wetenschappelijk onderzoekers krijgen een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd onder de beperking 'arbeid in loondienst'.⁷¹

66 Hoofdpijnenakkoord OCW-VSNU, voor de periode najaar 2011-2015

67 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 18, paragraaf 1

68 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 5, paragraaf 4.6.4

69 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 18, paragraaf 1 en 2

70 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 15, paragraaf 3

71 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 5, paragraaf 4.6.3

2.2.2 *Toekomstig toelatingsbeleid*

Er is sprake van twee recente wetswijzigingen die van invloed zijn op het beleid voor toegang en verblijf voor internationale studenten: de Wet Modern Migratiebeleid en de wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met nationale visa en andere onderwerpen. Daarnaast is er een derde wetsvoorstel ingediend voor uitbreiding van biometrische kenmerken in de vreemdelingenketen om de identiteitsvaststelling te verbeteren.

Wet Modern Migratiebeleid

De Tweede Kamer heeft op 16 februari 2010 ingestemd met het wetsvoorstel Modern Migratiebeleid. De Eerste Kamer heeft vervolgens op maandag 5 juli 2010 het wetsvoorstel Modern Migratiebeleid van de toenmalige Minister van Justitie aanvaard. Het Modern Migratiebeleid betreft met name de reguliere verblijfsdoelen zoals arbeid, studie en gezinshereniging.⁷²

Een aanleiding van het wetsvoorstel is dat onder de huidige toelatings- en verblijfsprocedure de vreemdeling tweemaal een vrijwel gelijke aanvraag moet indienen: om toelating (mvv) en vervolgens om verblijf. In 2007 heeft de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) al gewezen op deze overbodige dubblure.⁷³ Hoge uitzonderingen daargelaten is de aanvraag om een verblijfsvergunning na inreis met een mvv een zuiver administratieve procedure. Er wordt vrijwel altijd uitgegaan van de positieve uitkomst van de recente toetsing aan de verblijfsvoorwaarden die in de mvv-procedure al is verricht.⁷⁴ De procedure voor Toelating En Verblijf (TEV) neemt het obstakel van de dubbele toets weg.

Referenten en mvv-plichtige vreemdelingen kunnen inmiddels gebruikmaken van deze TEV-procedure. In maart 2009 is de proeftuin TEV studie van start gegaan met 10 onderwijsinstellingen en sinds 2012 neemt een overgrote meerderheid van de onderwijsinstellingen deel aan deze proeftuin. De onderwijsinstellingen en de internationale studenten hoeven in de TEV-procedure niet meer op twee aparte momenten aanvragen voor een machtiging tot voorlopig verblijf (mvv) en de verblijfsvergunning in te dienen. Na afgifte van de mvv verleent de IND, na inwerkingtreding van het Modern Migratiebeleid, de verblijfsvergunning ambtshalve. De ingangsdatum van deze verblijfsvergunning is in de TEV-procedure de verwachte datum van inreis of één dag na afgifte van de mvv door de diplomatieke post. Na invoering van het Modern Migratiebeleid gaat de TEV-procedure gelden voor alle verblijfsdoelen.

Referenten krijgen in het Modern Migratiebeleid een belangrijkere rol binnen het migratiebeleid. Referenten mogen zelf verblijfsaanvragen indienen voor de vreemdeling. Ook kunnen zij bezwaar en beroep instellen. De IND daarentegen krijgt meer mogelijkheden om op te treden tegen referenten en vreemdelingen die hun wettelijke verplichtingen niet nakomen.

⁷² INDIAC - NL EMN NCP 2011, p. 23.

⁷³ Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (2007), advies inzake de mvv-procedure van 19 september 2007 aan de toenmalige Staatssecretaris van Justitie.

⁷⁴ INDIAC, Visumbeleid als migratiekanaal in Nederland, maart 2012, p. 34

Volgens het kabinet zal Nederland dankzij deze wet aantrekkelijker worden voor die migranten die hard nodig zijn om de economie, cultuur en de wetenschap te versterken. Het uitgangspunt van het Modern Migratiebeleid is selectiviteit. Dit houdt in dat het beleid uitnodigend is voor migranten aan wie economisch behoefte is en restrictief voor anderen. Nederland moet hierdoor aantrekkelijker worden als vestigingsplaats voor internationale bedrijven en kennismigranten, wat kan bijdragen aan de versterking van de Nederlandse economie.⁷⁵

Met invoering van het Modern Migratiebeleid wordt in het geval van studiemigratie een grotere verantwoordelijkheid bij de onderwijsinstellingen neergelegd, die als referent erkend moeten worden. De referent heeft belang bij de overkomst en verblijf van de internationale student en hij dient zich daarom te committeren aan de verplichtingen die dat verblijf met zich meebrengt.⁷⁶ Insteek van het moderne migratiebeleid, is dat de werving en selectie van internationale studenten het beste door de instellingen zelf kan gebeuren. Zij kunnen potentiële studenten op hun kwaliteit beoordelen. Wel is hierbij van belang dat de instellingen de studenten op inzichtelijke wijze een beeld geven van het Nederlandse onderwijsstelsel, de toelatingseisen, de voorzieningen en de kosten van de studie en het levensonderhoud. De studenten die geworven worden, moeten ook daadwerkelijk in staat zijn om de studie te volgen. Door de zorgplicht bij de onderwijsinstellingen neer te leggen wordt beoogd misbruik van de 'studentenroute' en verdwijnen in de illegaliteit tegen te gaan.

Door de verantwoordelijkheid voor een groot deel te verschuiven naar de onderwijsinstellingen kan een versnelling van de procedures worden bereikt en zullen de administratieve lasten lager uitvallen.⁷⁷

De nieuwe wet zou naar verwachting 1 januari 2011 in werking treden. Op 12 november 2010 heeft de Minister voor Immigratie en Asiel de Tweede Kamer echter per brief geïnformeerd dat de Wet modern migratiebeleid niet op 1 januari 2011 in werking kan treden. Oorzaak is de invoering van een nieuw computersysteem van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), die vertraging heeft opgelopen. Dit nieuwe computersysteem INDiGO is een randvoorwaarde voor het invoeren van het Modern Migratiebeleid. Op het moment van schrijven is nog niet bekend wat de datum van inwerkingtreding van de Wet gaat worden.

Tot de datum van inwerkingtreding gaan de voorbereidingen voor invoering van het Modern Migratiebeleid gewoon verder. Proeftuinen, waarin kennis en ervaring wordt opgedaan met het werken met het Modern Migratiebeleid, worden voortgezet en waar mogelijk uitgebreid.

Vanaf de zomer van 2011 mogen alle onderwijsinstellingen op vrijwillige basis meedoen met de brede proeftuin toelating en verblijf (TEV). Onder het nieuwe migratiebeleid zullen de huidige twee procedures voor toelating (de mvv en de reguliere verblijfsver-

75 Visumbeleid als migratiekanaal in Nederland, Indiac, maart 2012 p. 32-33

76 Memorie van antwoord, Eerste Kamer, 2009-2010, 32 052, D, mei 2010

77 Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, 2008-2009, 32052, nr 3, september 2009

gunning) ineen geschoven worden tot één procedure voor toelating en verblijf. Het verlenen van de mvv zal dan resulteren in het ambtshalve verlenen van de reguliere vergunning. Na inreis wordt het verblijfsdocument door de IND aan de student bij de onderwijsinstelling of aan het IND-loket uitgereikt. Voor internationale studenten die niet mvv-plichtig zijn kan de referent ook in Nederland een verblijfsaanvraag indienen terwijl de vreemdeling nog in het buitenland verblijft. Ook voor deze student geldt dat het verblijfsdocument na inreis door de IND uitgereikt wordt bij de onderwijsinstelling of aan het IND-loket.

Een andere wijziging onder het moderne migratiebeleid is de duur van de verblijfsvergunning. De verblijfsvergunning zal onder het nieuwe beleid worden afgegeven voor de duur van de studie, met een maximum van vijf jaar. Dit betekent minder aanvragen om een verlenging. Ook wordt het mogelijk om bij een verandering van referent binnen de bestaande verblijfsbeperking te volstaan met een melding aan de IND. Hierdoor zal het aantal gevallen waarin een verblijfsvergunning moet worden gewijzigd worden teruggedrongen. Deze wijziging leidt tot minder administratieve lasten voor de IND en brengt minder kosten voor de student met zich mee.⁷⁸

Wel zal er met invoering van het Modern Migratiebeleid voldoende studievoortgang geboekt moeten worden. Als voldoende wordt aangemerkt 50% of meer van de proportionele nominale studielast voor het studiejaar. Zie hiervoor ook paragraaf 3.4.2. Indien dit niet wordt gehaald, stelt de onderwijsinstelling de oorzaak hiervan vast. Als blijkt dat de internationale student niet of onvoldoende studeert of de studielast niet aankan, dan zal hij moeten worden uitgeschreven als student en moeten worden afgemeld bij de IND.⁷⁹ Het gevolg hiervan is dat de student zijn reguliere verblijfsvergunning voor studie zal verliezen.

Wijziging Vreemdelingenwet 2000

Een op 5 augustus 2008 ingediend voorstel tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met nationale visa en andere onderwerpen⁸⁰ is op 1 november 2011 aangenomen door de Tweede Kamer. De Eerste Kamer heeft dit wetsvoorstel op 22 mei 2012 aanvaard. Dit wetsvoorstel voegt aan de Vreemdelingenwet 2000 regels toe over de verlening van nationale visa voor verblijf van langer dan 90 dagen.

Anders dan onder de huidige wet- en regelgeving hoeft de vreemdeling zijn mvv-aanvraag niet meer in persoon in te dienen in het geval een referent in Nederland optreedt. De mvv aanvraag wordt dan ook door de referent ingediend. De 'referentprocedure', die nu nog een adviesprocedure is, krijgt zo een wettelijke grondslag en wordt een aanvraagprocedure. De inwerkingstredingsdatum van dit wetsvoorstel moet nog bekend worden gemaakt.

Overigens ontslaat de indiening van een aanvraag door een referent de vreemdeling niet van de verplichting tot persoonlijke verschijning bij de Nederlandse vertegenwoor-

78 Staatssecretaris van Justitie, Blauwdruk modern migratiebeleid, Kamerstuk, 27 juni 2008, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2008/06/27/blauwdruk-modern-migratiebeleid.html>

79 Gedragscode internationale student hoger onderwijs, 4 december 2009

80 Kamerstukken II 2007/08, 31 549, nr. 2.

diging in het land van herkomst: de vreemdeling moet immers in persoon op de post de gevraagde inlichtingen verstrekken. Ook uitreiking van de mvv kan slechts in persoon plaatsvinden, aan de vreemdeling voor wie de mvv bestemd is.

Of de referent als gemachtigde van de vreemdeling, of de vreemdeling zelf een aanvang maakt met de procedure, is niet relevant voor het rechtskarakter van de beslissing: in beide situaties is die beslissing het besluit op de mvv-aanvraag.

Bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel is – voorafgaand aan de inrichting van de TEV-procedure - bezien of instandhouding van de mvv-plicht wenselijk is, of dat de mogelijkheid zou moeten worden geopend om in het land van herkomst meteen een verblijfsvergunning aan te vragen. Besloten is de mvv-plicht in stand te houden. Het afschaffen van de mvv-plicht zou immers afbreuk doen aan de ratio voor invoering daarvan. Bovendien schept het ook duidelijkheid voor de vreemdeling. De vreemdeling krijgt immers nog in het land van herkomst of bestendig verblijf bericht of hij na inreis gerechtigd is voor langere duur te blijven. De Nederlandse aanpak komt in dit opzicht overeen met die van de meeste EU-staten.⁸¹

Wetsvoorstel biometrische kenmerken

In maart 2012 heeft de Minister van Immigratie, Integratie en Asiel een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd in verband met de uitbreiding van het gebruik van biometrische kenmerken in de vreemdelingenketen om de identiteitsvaststelling te verbeteren. Met invoering van deze wet kan het gebruik en de opslag van vingerafdrukken en digitale foto's onder andere worden ingevoerd bij de aanvraag voor verblijfsvergunningen voor studie. Op dit moment worden de biometrische kenmerken alleen bij vreemdelingen die asiel aanvragen gebruikt en gedeeld.

Door controle op vingerafdrukken en foto's kan identiteitsfraude, documentfraude en illegaliteit beter worden aangepakt. Alle diensten die te maken hebben met het verstrekken en controleren van verblijfsvergunningen, gaan met de vingerafdrukken en digitale pasfoto's werken: de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de Vreemdelingenpolitie, de zeehavenpolitie, de Koninklijke Marechaussee, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers, de Dienst Justitiële Inrichtingen, de Dienst Terugkeer en Vertrek en diplomatieke posten in het buitenland.

Mensen die een verblijfsvergunning aanvragen, hoeven maar één keer hun vingerafdrukken en pasfoto af te geven. Daarna kan hun identiteit gecontroleerd worden met een scan van hun vingerafdruk en vergelijking met hun foto. De biometrische kenmerken komen digitaal in een centraal bestand en in een chip op het verblijfsdocument.⁸² Voor de internationale studenten geldt dat er bij de mvv-aanvraag biometrische kenmerken worden afgenomen door het personeel op de diplomatieke of consulaire post. Met het gebruik van biometrie kan worden gewaarborgd dat de mvv daadwerkelijk wordt afgegeven aan de persoon die de aanvraag heeft ingediend. Ook zal beter kun-

81 Visumbeleid als migratiekanaal in Nederland, Indiac, maart 2012

82 http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid-en-immigratie/documenten-en-publicaties/persberichten/2012/03/05/vingerafdrukken-bij-aanvraag-verblijfsvergunning-vreemdelingen.html?ns_campaign=documenten-en-publicaties-over-het-onderwerp-asielbeleid-en-immigratie&ns_mchannel=att geraadpleegd op 22 maart 2012

nen worden gecontroleerd dat degene die met de mvv inreist de rechtmatige houder ervan is en dat vervolgens aan de juiste persoon de reguliere vergunning voor studie wordt verleend. Daarnaast kan worden voorkomen dat de student na inreis een andere identiteit gaat aannemen, bijvoorbeeld omdat de verblijfsvergunning is verlopen en hij Nederland niet wil verlaten.⁸³

2.2.3 *Beleid ten aanzien van verblijf*

Registratie

Iedere internationale student moet zich bij de gemeente waar hij verblijft inschrijven in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA). In de GBA worden de persoonsgegevens bijgehouden van iedereen die in Nederland woont. Overheidsorganisaties die voor de uitvoering van hun taken persoonsgegevens nodig hebben, ontvangen deze informatie uit de GBA.⁸⁴

Werk

Internationale studenten met een reguliere verblijfsvergunning voor studie mogen naast het volgen van de opleiding maximaal 10 uur per week werken of in de maanden juni, juli en augustus maximaal 40 uur in de week. De student die wil werken moet hiervoor wel eerst door de werkgever een twv laten aanvragen bij het UWV werkbedrijf.⁸⁵ Het UWV werkbedrijf maakt onderdeel uit van Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en werkt in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). De Inspectie van SZW houdt toezicht op tewerkstellingen van vreemdelingen. Zij controleert werkgevers of zij zich houden aan de Wet arbeid vreemdelingen (Wav).

Mobiliteit

Als gevolg van de internationalisering van het onderwijs komt het regelmatig voor dat een student een deel van zijn studieprogramma buiten Nederland volgt. De verblijfsvergunning voor studie kan echter worden ingetrokken of niet worden verlengd als de houder ervan het hoofdverblijf buiten Nederland heeft verplaatst. In het algemeen wordt vestiging van het hoofdverblijf buiten Nederland aangenomen, indien de student niet duurzaam in Nederland heeft verbleven. Dit kan onder meer blijken uit het feit dat de student is uitgeschreven uit de GBA van een Nederlandse gemeente of in Nederland geen adres heeft waar hij geregeld kan worden aangetroffen. Wanneer de student de vreemdelingenpolitie voor vertrek in kennis heeft gesteld dat hij tijdelijk, maar niet langer dan negen maanden, in het buitenland wil verblijven, dan wordt ervan uitgegaan dat de student zijn hoofdverblijf niet buiten Nederland wil vestigen.⁸⁶

83 Memorie van toelichting bij wetsvoorstel biometrie in de vreemdelingenketen, kamerstuk, 5 maart 2012, <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid-en-immigratie/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/03/05/memorie-van-toelichting-bij-wetsvoorstel-biometrie-in-de-vreemdelingenketen.html>

84 http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/paspoort-en-identificatie/gemeentelijke-basisadministratie-gba?ns_campaign=Thema-openbare_orde_en_veiligheid&ro_adgrp=Paspoort_en_identificatie_gba&ns_mchannel=sea&ns_source=google&ns_linkname=%2Bgba&ns_fee=0.00 geraadpleegd op 22 maart 2012

85 http://www.togetherabroad.nl/index.php/cms_categorie/77678/content/categorie/id/77841 geraadpleegd op 1 maart 2012

86 Vc 2000, hoofdstuk B1, paragraaf 5.3.2

Zoekjaar afgestudeerden en Regeling hoogopgeleiden

Nadat de internationale student een bachelor- of mastergraad heeft behaald aan de onderwijsinstelling in Nederland mag er een tijdelijke verblijfsvergunning tot een jaar na voltooiing van de opleiding worden aangevraagd. Binnen dit jaar krijgt de afgestudeerde studiemigrant de gelegenheid om een baan te vinden als kennismigrant.

Dit zoekjaar is op 20 december 2007 ingevoerd⁸⁷, mede op advies van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) naar aanleiding van het onderzoek naar Profijt van Studiemigratiebeleid. Voor die tijd kon de afgestudeerde student maximaal drie maanden in Nederland blijven om een baan te zoeken. Deze tijd bleek te kort voor afgestudeerden om een baan te vinden. Een zoekperiode van een jaar zou de afgestudeerde vreemdelingen wel een reële kans bieden om een baan op niveau te vinden, aldus het advies van de ACVZ.⁸⁸

Daarnaast is, vooruitlopend op de implementatie van het Modern Migratiebeleid, op 1 januari 2009 de regeling Hoogopgeleiden ingevoerd. Doel van deze regeling is om buitenlands toptalent aan te trekken ten bate van de Nederlandse kennis-economie. De regeling is een experiment met zogenaamd aanbodgestuurd arbeidsmigratiebeleid. Een nadere toelichting op het zoekjaar en de regeling Hoogopgeleiden is te lezen in paragraaf 3.3.

2.2.4 Nationale strategie

Nederland wil, conform de Richtlijn 2004/114/EG, een vruchtbare bodem zijn voor economie, wetenschap en cultuur. De toelating van talentvolle kennis- en studiemigranten wordt door de overheid gezien als middel om dit te realiseren. De kwaliteit van de beroepsbevolking en de aantrekkingskracht van Nederland als vestigingsplaats voor buitenlandse investeerders wordt vergroot door het toelaten van deze migranten.⁸⁹ Anderzijds wordt het toelaten van internationale studenten gezien als een mogelijkheid om een positieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de landen van herkomst.⁹⁰

De Nederlandse onderwijsinstellingen willen talentvolle internationale studenten aantrekken, omdat zij bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek in Nederland. Wanneer de internationale studenten het verblijf in Nederland positief hebben ervaren, kunnen zij bij terugkeer een ambassadeursfunctie vervullen voor het Nederlandse onderwijs. Deze alumni worden steeds vaker door onderwijsinstellingen of de Nuffic ingezet om het Nederlandse onderwijs in het buitenland te promoten. Anderzijds leveren de studenten, die na afstuderen in Nederland blijven om te werken, een bijdrage aan het verminderen van de tekorten op de arbeidsmarkt en dragen zij bij aan de Nederlandse economie.

87 De Nederlandse migratiekaart, 3 januari 2012, WODC, p. 113-114

88 Profijt van Studiemigratiebeleid, een advies over de arbeidsmarktpositie van buitenlandse afgestudeerden, ACVZ, 20 februari 2007, p. 42

89 Brief van de toenmalige Staatssecretaris van Justitie, Doelstellingen van het migratiebeleid, Tweede Kamer, 2007-2008, 30573, nr. 10, 27 juni 2008

90 Vc 2000, B6.1

Vanaf het begin van de 21ste eeuw is ook de notie van de internationale hoger onderwijsmarkt in nationale beleidsstukken als strategie opgenomen. De idee dat onderwijs een verhandelbaar goed is wordt vaker vermeld en de overheid wordt aangemoedigd om de kansen te grijpen die deze markt biedt: met het versterken van de kwaliteit van het hoger onderwijs (onder meer door het bevorderen van de instroom van internationale studenten en talent), een impuls te geven aan het opbouwen van een internationale reputatie van Nederland als een land van kennis en cultuur.

Deze strategische keuze brengt concurrentie en competitie met zich mee. Internationale ervaring wordt gezien als een middel om de internationale concurrentiepositie van Nederland te versterken. Strategisch gezien is betrokkenheid bij grote Europese initiatieven zoals het Bologna proces en de Europese Lissabon agenda hiervan een voorbeeld. Daarnaast wordt ingezet op een actief grenslanden beleid en regionale samenwerkingsvormen zoals bijvoorbeeld met de Baltische staten en nieuw toetredende landen. Een andere drijfveer om internationale mobiliteit te bevorderen en talent aan te trekken is het zoeken van aansluiting bij de vraag om hoger onderwijs uit de opkomende economieën zoals China en India. Nederlandse instellingen moeten zich strategisch positioneren om internationale studenten uit deze landen naar Nederland te trekken.

Het Nederlandse ministerie van onderwijs heeft vier internationale ontwikkelingen geïdentificeerd die het belang van internationalisering onderschrijven:

1. Verhoogde concurrentie voor hoger opgeleiden op de (internationale) arbeidsmarkt in het licht van de demografische prognoses
2. Verhoogde concurrentie voor het aantrekken van internationale studenten wereldwijd
3. Internationalisering van de Nederlands arbeidsmarkt verlangt meer internationale competenties
4. Het oplossen van wereldproblemen (klimaat, water, etc.) vereist steeds meer internationale samenwerking

In haar strategische agenda van 2011 verwijst de Nederlandse regering naar de groeiende internationale competitie in het hoger onderwijs en de noodzaak om het nationale hoger onderwijssysteem daarop in te richten. Een belangrijk element in deze ambitieuze agenda is het aantrekken van getalenteerde studenten en excellente staf uit het buitenland.

Actoren

Het Nederlandse ministerie van Onderwijs stelt de uitgangspunten van de strategie en het beleid vast maar de instellingen hebben de vrijheid om eigen doelstellingen te bepalen. Zij hebben de ruimte om eigen samenwerkingsverbanden tot stand te brengen en studenten en onderzoekers hebben een vrije keuze wat betreft hun opleidings- en onderzoekstrajecten. Daarnaast heeft de overheid een belangrijke taak in de promotie en het reputatiemanagement van het Nederlandse hoger onderwijs in het buitenland.

land. Bovenal speelt zij de belangrijkste rol in het bevorderen van de internationale mobiliteit door het beschikbaar stellen van verschillende soorten beurzen.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken stelt het beleid ten aanzien van de toelating vast. De uitvoeringsorganisatie van dit beleid is de IND. Het ministerie van Sociale Zaken is verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van arbeid gedurende het verblijf.

Focus landen

Nederland richt zich in de eerste plaats op Europa. Daarbuiten ligt de focus op de Bric landen (Brazilië, Rusland, India en China), Indonesië, en in mindere mate Taiwan, Thailand, Zuid Korea, Vietnam en Mexico.⁹¹

Kwaliteitseisen

De Onderwijsraad, het onafhankelijk adviescollege voor de regering en Kamer, pleit voor weloverwogen taalbeleid en kwaliteitseisen voor het Engelstalig hoger onderwijs. Opleidingen in het hoger onderwijs kiezen steeds vaker voor Engelstalig onderwijs. Dit heeft te maken met de toegenomen mobiliteit van studenten en met de eisen van de arbeidsmarkt. Aan Engelstalig onderwijs zouden meer kwaliteitseisen gesteld moeten worden: docenten dienen de taal aantoonbaar goed te beheersen en studenten moeten kunnen laten zien dat zij in staat zijn het onderwijs op niveau te volgen. De raad stelt voor de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs te waarborgen door deze expliciet onderdeel te laten uitmaken van het accreditatiekader. Het doceren aan een (deels) Engelstalige opleiding vraagt om een taalvaardige docent met de didactische vaardigheden en het vermogen om aan een heterogene groep studenten les te geven. Studenten die voor een (deels) Engelstalige opleiding kiezen dienen de taal in voldoende mate te beheersen om onderwijs op niveau te kunnen volgen. Referentieniveaus voor Engels in het voortgezet onderwijs zijn daarvoor belangrijk. De Onderwijsraad vindt dat gelijke eisen moeten worden gesteld aan Nederlandse en buitenlandse studenten. Het afnemen van een taaltoets om het niveau van aankomende studenten vast te stellen acht de raad daarom gerechtvaardigd.

Daarnaast pleit de raad ervoor om buitenlandse studenten kennis te laten maken met Nederlandse taal en cultuur, wanneer zij langer dan een jaar in Nederland hoger onderwijs volgen. Instellingen dienen dit te bevorderen, bijvoorbeeld door de opleiding te starten met een kennismakingsprogramma in de vorm van een 'summerschool'. Wanneer buitenlandse studenten en docenten zich tijdens hun verblijf verbonden weten met de samenleving, neemt de kans toe dat zij hun talenten en kennis voor langere tijd willen inzetten voor de Nederlandse (kennis)economie.⁹²

91 European and national policies for academic mobility. Linking rhetoric, practice and mobility trends. (Irina Ferencz, Brend Wächter (eds), ACA Papers in International Cooperation in Education, Lemmens 2012, chapter VII

92 Weloverwogen gebruik van Engels in het hoger onderwijs, Onderwijsraad, Den Haag, oktober 2011

2.2.5 *Politieke en maatschappelijke debatten*

Regeling Hoogopgeleiden

Naar aanleiding van de Evaluatie van de regeling Hoogopgeleiden zoals uitgevoerd door het IND Informatie- en Analysecentrum (INDIAC) zijn er kamervragen gesteld door de algemene commissie voor Immigratie en Asiel. De vragen zagen onder andere op welke maatregelen worden genomen om de regeling meer bekendheid te geven en meer internationaal toptalent aan te trekken. Op 25 mei 2012 heeft de Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel toegelicht dat de regeling Hoogopgeleiden beperkt wordt gebruikt en dat er geen signalen zijn van oneigenlijk gebruik. Maatregelen die naar aanleiding van de evaluatie genomen worden zien vooral op het verbeteren van de informatievoorziening over de regeling. Zo zal de IND de informatie en voorlichting over de regeling Hoogopgeleiden op haar website toegankelijker maken. Er zullen geen andere promotiemaatregelen worden genomen om meer toptalent te werven en de regeling Hoogopgeleiden zal ongewijzigd worden voortgezet. Bij de volgende evaluatie in 2013 kan worden gezien in hoeverre de regeling voldoende aansluit bij het werven van internationaal toptalent en of andere maatregelen nodig zijn.⁹³

Werven van toptalent

Naar aanleiding van initiatieven die door Nederlandse onderwijsinstellingen in het buitenland zijn ontplooid, zijn er op 26 oktober 2011 Kamervragen gesteld over het aantrekken van getalenteerde Chinese studenten. De Kamervragen zagen op de internationale concurrentiepositie van het onderwijs enerzijds en de investeringen in Nederlandse studenten anderzijds. De staatssecretaris van OCW heeft naar aanleiding van deze vragen toegelicht dat getalenteerde internationale studenten een verrijking zijn voor het Nederlands hoger onderwijs en dat zij kunnen bijdragen aan de versterking van de kennis economie. Maatregelen die de staatssecretaris wil nemen om de positie van Nederland als kennis economie te versterken zijn onder andere het bevorderen van intensief en activerend onderwijs voor studenten en ruimte voor differentiatie en profilering te bieden. Om talenten te werven zullen Nederlandse hoger onderwijsinstellingen volgens de staatssecretaris meer kwaliteit moeten leveren en bij de werving en selectie zullen zij zich moeten laten leiden door kwaliteit.

In de Kamervragen zijn ook zorgen geuit over de hoge visumkosten en het wegvallen van de Huygensbeurs (beurs voor het werven van buitenlands toptalent). Hierop heeft het kabinet aangegeven de legeskosten voor de aanvraag tot verblijf niet te willen verlagen. Doordat de kosten van de leges slechts een klein deel bedragen van de totale kosten om in Nederland te kunnen studeren en verblijven, is het kabinet van mening dat de toegankelijkheid van Nederland voor studenten van buiten de EU niet in gevaar komt door de legeskosten. Ook het wegvallen van de Huygens Scholarship Programme ten gevolge van de overheidsbezuinigingen heeft volgens de staatssecretaris niet tot gevolg dat Nederland geen aantrekkelijke studielocatie is. In tijden van noodzakelijke overheidsbezuinigingen kan tenslotte een groter beroep worden gedaan op investeringen uit particuliere hoek. Zo onderzoekt de Nuffic de mogelijkheid om met privaat geld

93 Beantwoording Kamervragen algemene commissie voor Immigratie en Asiel over de Evaluatie van de regeling Hoogopgeleiden, kenmerk 2012D12519, 25 mei 2012

ook in de toekomst onder de naam Huygens Scholarship Programme beurzen aan talentvolle studenten te verstrekken.⁹⁴

Arbeidstijden voor internationale studenten

Tweede Kamerleden van PvdA en CDA hebben op 15 juli 2010 Kamervragen gesteld over de 10-urennorm voor studenten van buiten de EER. Volgens deze Kamerleden kunnen veel studenten van buiten de EER niet rondkomen met het normbedrag voor levensonderhoud (middelen van bestaan als voorwaarde voor toelating als student) plus 10 uur werk per week. Zij hebben de Minister van SZW gevraagd of hij mogelijkheden ziet om de maximumnorm voor het aantal te werken uren per week te verhogen. De Minister is van mening dat het niet gewenst is dat arbeid in Nederland fungeert als een hoofdbron van middelen van bestaan om in Nederland te studeren en te verblijven. Studenten van buiten de EU/EER moeten zelf financieringsbronnen vinden om alle kosten van studie en levensonderhoud te dekken, willen zij in Nederland kunnen studeren. Het standpunt van het kabinet is dat internationale studenten alleen naar ons land kunnen komen om voltijds te studeren. Nederland heeft de minimumnorm van 10 uren per week uit de Richtlijn 2004/114/EG geïmplementeerd als maximumnorm om te benadrukken dat het voor deze doelgroep arbeid van bijkomende aard betreft. Het aantal uren van 10 uren per week is in het verleden gekozen omdat uit onderzoek was gebleken dat arbeid van meer dan 10 uren tot significant slechtere studievoortgang leidde dan minder of geen arbeid.⁹⁵

94 Beantwoording Kamervragen Jadnanansing (PvdA) over aantrekken getalenteerde Chinese studenten, kenmerk 2011Z21000, 28 november 2011

95 Beantwoording Kamervragen Jadnanansing (PvdA) en Ferrier (CDA) over de 10-urennorm voor buitenlandse studenten, kenmerk 2010Z10977, 2 september 2010

3 WETTELIJKE EN PRAKTISCHE MAATREGELEN

3.1 Toelating tot Nederland

De internationale studentenpopulatie in Nederland is de afgelopen jaren toegenomen. In de onderstaande tabel wordt de verhouding, in absolute en relatieve cijfers, weergegeven van het verblijfsdoel studie ten opzichte van andere categorieën. Ook in 2010 waarin een afname van de totale migrantenpopulatie te zien is, neemt de studentenpopulatie toe.

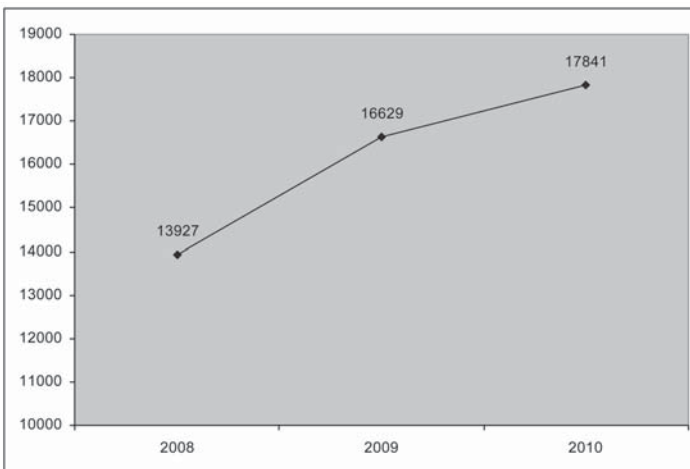
Tabel 2 Stock in vergelijking met andere verblijfsdoelen

	2008		2009		2010	
Studie	13.927	3%	16.629	4%	17.841	5%
Gezin	158.540	38%	156.438	36%	159.551	43%
Arbeid	22.738	5%	24.164	6%	26.176	7%
Overig	223.095	53%	235.857	54%	166.954	45%
Totaal	418.300	100%	433.088	100%	370.522	100%

Bron: IND

De volgende figuur laat de stijging zien van de absolute aantallen verleende verblijfsvergunningen studie in de periode 2008-2010. Daarna volgt een tabel waarin per jaar de nationaliteiten weergegeven worden waarvoor een verblijfsvergunning is afgegeven.

Figuur 1 Stock studie in absolute aantallen

Bron: INDIS

Tabel 3 Stock studie naar nationaliteit per jaar

2008			2009			2010		
1 Chinese	4.096	29%	1 Chinese	4.978	30%	1 Chinese	5.377	30%
2 Indonesische	1.156	8%	2 Indonesische	1.171	7%	2 Indonesische	1.209	7%
3 Surinaamse	571	4%	3 Amerikaanse	853	5%	3 Amerikaanse	902	5%
4 Amerikaanse	551	4%	4 Turkse	681	4%	4 Turkse	742	4%
5 Indiase	473	3%	5 Indiase	582	3%	5 Indiase	695	4%
6 Turkse	440	3%	6 Surinaamse	569	3%	6 Surinaamse	574	3%
7 Russische	353	3%	7 Russische	406	2%	7 Russische	466	3%
8 Vietnamese	351	3%	8 Iraanse	399	2%	8 Iraanse	461	3%
9 Koreaanse	314	2%	9 Vietnamese	370	2%	9 Koreaanse	461	3%
10 Iraanse	313	2%	10 Koreaanse	366	2%	10 Vietnamese	376	2%
overig	5.309	38%	overig	6.254	38%	overig	6.578	37%
totaal	13.927	100%	totaal	16.629	100%	totaal	17.841	100%

Bron: IND

In de onderstaande twee tabellen wordt per jaar (periode 2006-2011) de nieuwe aanwas van toegekende verblijfsvergunningen weergegeven voor een aantal categorieën, alsmede voor het verblijfsdoel studie, waarbij een verdeling is gemaakt naar sexe. Een vergelijking met de bovenstaande tabellen en figuur maakt duidelijk dat de stock sterker toeneemt dan de flow.⁹⁶ Dat duidt erop dat de internationale studenten langer in Nederland blijven om te studeren.

Tabel 4 Flow verblijfsdoel studie, vergeleken met andere verblijfsdoelen

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
Studie	7.850	-	8.238	-	8.850	14%	9.944	18%	10.510	19%	10.701	19%
Gezin	25.051	-	18.992	-	24.092	38%	23.078	41%	21.565	40%	22.327	41%
Arbeid	7.691	-	9.156	-	11.613	19%	10.433	18%	10.448	19%	10.961	20%
Overig	-	-	-	-	18.034	29%	13.034	23%	11.955	22%	11.085	20%
Totaal	-	-	-	-	62.589	100%	56.489	100%	54.478	100%	55.074	100%

Bron: INDIS

Tabel 5 Flow verblijfsdoel studie naar geslacht

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
man	4.064	52%	4.300	52%	4.381	50%	4.877	49%	4.945	47%	5.089	48%
vrouw	3.784	48%	3.938	48%	4.469	50%	5.067	51%	5.565	53%	5.609	52%
onbekend	2	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3	0%
totaal	7.850	100%	8.238	100%	8.850	100%	9.944	100%	10.510	100%	10.701	100%

Bron: INDIS

De instroom van mannelijke en vrouwelijke studenten is redelijk evenwichtig verdeeld, met de laatste jaren een iets grotere instroom van vrouwelijke studenten.

Hieronder volgt een uiteenzetting van de maatregelen die zijn genomen om internationale studenten aan te trekken. Dit gaat van praktische maatregelen op het gebied van

promotieactiviteiten, beurzen en informatievoorziening tot wettelijke maatregelen zoals het versnellen van de aanvraagprocedure voor toelating voor studenten. Aan de hand van de bovenstaande tabellen waaruit de toenemende instroom van internationale studenten blijkt, lijken de maatregelen effectief te zijn.

3.1.1 *Maatregelen ter bevordering van internationalisering van het hoger onderwijs*

Voor de ontwikkeling van de Nederlandse kenniseconomie is het opdoen, verspreiden en delen van kennis over de grenzen heen een onmiskenbare voorwaarde. Onderwijsinstellingen zijn in dat opzicht bij uitstek instituten van kenniscirculatie. De concurrentie op de internationale markt voor hoger onderwijs wordt echter steeds sterker. Nederland moet hierin dan ook duidelijk een positie innemen, omdat dit een positieve invloed heeft op de economische concurrentiepositie van Nederland. De Nederlandse overheid faciliteert dan ook het internationaliseringsbeleid van de onderwijsinstellingen.⁹⁷

Promotieactiviteiten

De internationale studenten moeten weten dat in Nederland passend en goed onderwijs bestaat. Hier ligt een duidelijke taak voor de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland op het gebied van hoger onderwijs: de *Netherlands Education Support Offices* (Neso's) van de Nuffic. De Neso's zijn gevestigd in China, Zuid-Korea, Taiwan, Vietnam, Indonesië, Mexico, Rusland, Brazilië, Thailand en India en worden financieel ondersteund door de Nederlandse overheid. De onderwijssteunpunten verzorgen onder andere de marketing van en generieke voorlichting over het Nederlands hoger onderwijs en ondersteunen de internationale student bij het kiezen van een geschikte opleiding in Nederland. De Nuffic beheert ondermeer ook een database van beschikbare studiefondsen.

Ook worden instrumenten als onderwijsfairs, campagnes en evenementen bij de promotie van het Nederlands hoger onderwijs ingezet om de Nederlandse internationale studieprogramma's onder de aandacht te brengen in het buitenland. Daarnaast organiseert de Nuffic Holland Alumni activiteiten en voert marktonderzoek en analyses uit.⁹⁸

Om de positie van Nederland als studieland op de internationale onderwijsmarkt op de kaart te zetten en de kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs bekend te maken, net als het grote aanbod Engelstalige opleidingen, is een beeldmerk ontwikkeld. Daarmee kan het Nederlandse hoger onderwijs duidelijker geprofileerd worden in het buitenland.

Als daarnaast de institutionele diversiteit van instellingen inzichtelijk wordt via classificatie, krijgen instellingen een beeld van welke instellingen

⁹⁷ Bron: *Kamerstukken II 2009-2010, Aanhangsel van de Handelingen*, 3100.

⁹⁸ International Student recruitment: policies and developments in selected countries, Nuffic, januari 2012 p. 16-20

gen hun *peers* zijn en kunnen zij zich daarmee vergelijken. Op die manier kunnen instellingen hun profiel aanscherpen. Een goede classificatie kan bovendien een basis zijn voor goede, verifieerbare *rankings*, zoals die met steun van de Europese Commissie ontwikkeld worden.

Dag van de Internationale Student

Jaarlijks organiseert de Nuffic in samenwerking met de gemeente Den Haag de Dag van de Internationale Student. Deze dag, die plaatsvindt op 17 november, is bedoeld als een ontmoetingsplek voor land- en studiegenoten. Ook zijn er allerlei workshops over het functioneren in een andere samenleving, en het solliciteren en het presenteren van jezelf. Er is ook ruimte voor folklore uit de hele wereld en de dag eindigt met een feest.

Beurzen

Voor Nederlandse en EU-studenten is door de wetgever het wettelijk collegegeld verplicht gesteld⁹⁹, maar voor studenten van buiten de EU geldt dit met ingang van 1 januari 2009 niet meer.¹⁰⁰ Nu deze groep studenten niet langer door de overheid wordt bekostigd, moeten zij voor een opleiding kostendekkende tarieven aan de onderwijsinstellingen betalen. Om die reden is door de regering vanaf 2009 jaarlijks een bedrag van ca. € 5 miljoen beschikbaar gesteld voor Kennisbeurzen, die de onderwijsinstellingen konden gebruiken voor hun internationaliseringsdoelstellingen inclusief beurzen aan niet bekostigde studenten van buiten de EU. Zie ook paragraaf 4.2 voor informatie over beurzen.

Voor studenten die in het kader van ontwikkelingssamenwerking naar Nederland komen, is het Netherlands Fellowship Programme (NFP) ontwikkeld, een beurzenprogramma geïnitieerd en gefinancierd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken (uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking), met als doelstelling het verminderen van de tekorten aan geschoolde arbeidskrachten. Het NFP wil dit doen door aan de vraag voor verdere scholing te voldoen. De doelgroep bestaat uit mid-career professionals die werkzaam zijn in een van de 61 deelnemende NFP-landen. De vraag naar opleiding en training moet verband houden met de institutionele ontwikkeling van de organisatie waarvoor de kandidaat werkzaam is. Tenminste de helft van de beschikbare beurzen wordt toegekend aan vrouwen, en de helft van de beschikbare fondsen wordt gereserveerd voor kandidaten uit Sub-Sahara Afrika. Er zijn bijvoorbeeld beurzen beschikbaar voor Engelstalige masterprogramma's (variërend van 9 tot 24 maanden), kortlopende cursussen (Engels en Frans, variërend van 2 tot 52 maanden) en PhD studies, waarvan een deel in het land van herkomst en een deel in Nederland wordt gedaan.¹⁰¹

In paragraaf 4.2 is informatie opgenomen over EU beurzen en Programma's. Daarnaast worden er door de Nuffic netwerken gefaciliteerd, zoals het Holland Alumni Netwerk van internationale studenten die in Nederland hebben gestudeerd en het Cospa Net-

99 Norm studiejaar 2012/2013: € 1.771,-.

100 Besluit van 16 april 2008, houdende wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW in verband met het samenvoegen van dat besluit met het Bekostigingsbesluit WHW en in verband met de wijziging van de bepalingen inzake de algemene berekeningswijze van de rijksbijdrage voor de instellingen voor hoger onderwijs, Stb. 2008, 146.

101 Bron: <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/services/beursprogrammas/nfp>.

werk van Nederlandse stagecoördinatoren. Door de Nuffic worden onder meer ook de volgende beurzen en capaciteitsopbouw programma's gefaciliteerd:

- StuNed, een beursprogramma voor Indonesische studenten die in Nederland willen studeren.
- NPT, een programma om institutionele capaciteitsopbouw in het hoger onderwijs in ontwikkelingslanden te bevorderen.
- Tempus, het programma van de Europese Commissie gericht op modernisering en herstructurering van het hoger onderwijs in buurlanden van de EU.
- NICHE, het programma om institutionele capaciteitsopbouw in hoger onderwijs in ontwikkelingslanden te bevorderen. Dit programma zal geleidelijk NPT vervangen.

Begin 2012 is door de Braziliaanse overheid het beurzenprogramma *Science without Borders*¹⁰² gelanceerd. Nederland neemt hieraan deel via de Nuffic. Doel is om Braziliaanse topstudenten een semester of een jaar aan een Nederlandse hogeronderwijsinstelling te laten studeren. Door de Nederlandse en Braziliaanse overheid is daarom afgesproken dat er 2100 Braziliaanse studenten en 400 afgestudeerde onderzoekers op Nederlandse universiteiten en hogescholen zullen worden toegelaten.¹⁰³ Via de website www.swbholland.org kunnen Braziliaanse studenten Engelstalige bachelors aan Nederlandse universiteiten en hogescholen selecteren. Het programma richt zich vooral op technische bachelors. De Nuffic werkt voor het beurzenprogramma in Nederland intensief samen met kennisorganisaties zoals NWO, de KNAW en de hoger onderwijsinstellingen.

3.1.2 Informatievoorziening

Om de mogelijkheid van studeren in Nederland zichtbaar te maken, wordt het Nederlandse aanbod van internationale studieprogramma's via internet gepresenteerd met een website en database: <http://www.studyfinder.nl>. Via deze online zoekmachine krijgen internationale studenten, conform de verplichting die op onderwijsinstellingen rust op basis van de Gedragscode internationale student in het Nederlands hoger onderwijs¹⁰⁴, een compleet en betrouwbaar overzicht van het opleidingsaanbod en kunnen onderwijsinstellingen hun opleidingsinformatie toevoegen aan een centrale database. Het aantal Engelstalige opleidingen dat door Nederlandse onderwijsinstellingen wordt aangeboden behoort tot de hoogste van Europa. In het studiejaar 2010-2011 ging het om meer dan 1.500 programma's: 850 master's, 250 bachelor's en ruim 400 korte cursussen.¹⁰⁵

Daarnaast brengt de Nederlandse overheid verschillende (overheids)instanties samen op één website, <http://www.newtoholland.nl>, en biedt daarmee voor de internationale studenten een potentieel eenvoudiger ingang voor het verkrijgen van de benodigde (opleidings)informatie. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) is betrokken bij het uitbreiden van de Europese website Qcrossroads.¹⁰⁶ Qcrossroads presen-

102 Bron: <http://www.transfermagazine.nl/nieuws/onderwijs/braziliaanse-studenten-naar-nederland-in-2018grootste-beurzenprogramma-ooit2019> d.d. 16 maart 2012.

103 Bron: <http://www.minbuza.nl/nieuws/2012/05/2500-braziliaanse-studenten-naar-nederland.html>, geraadpleegd 30 mei 2012.

104 Zie voor de Gedragscode paragraaf 3.4.2

105 Bron: International Student Recruitment: policies and development in selected countries, Nuffic 2012.

106 Zie: <http://www.qcrossroads.eu/home>.

teert informatie over de kwaliteit en accreditatiestatus van het hoger onderwijs in Europa. Versterking van de kwaliteit van het hoger onderwijs in Europa en wederzijdse Europese erkenning van accreditatie heeft en zal in de toekomst steeds meer effect hebben op de Nederlandse instellingen. De kwaliteit die zij leveren zal dan over de grenzen heen inzichtelijk zijn.

Internationale studenten die in Nederland willen starten met een opleiding in het hoger onderwijs moeten daarvoor voldoende kennis en vaardigheden hebben. Het instellingsbestuur heeft de wettelijke bevoegdheid om een student toe te laten als het diploma waarover de kandidaat beschikt naar het oordeel van het instellingsbestuur tenminste gelijkwaardig is aan de wettelijk omschreven toelatingseis (WHW art 7.28.2). De instelling kan daarvoor de Diplomawaardering door de Nuffic benutten. Een buitenlands diploma van de vooropleiding wordt, voor zover dat mogelijk is, daarbij vergeleken met een Nederlands getuigschrift of het vergelijkbare niveau wordt bepaald. Deze diplomawaarderingen, op basis van de gevolgde vakken, de studiebelasting en het niveau van de opleiding, worden uitgevoerd door de Nuffic, die door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen voor Nederland is aangewezen als erkenningsinformatiecentrum in het kader van de Europese Unie (NARIC) en de Raad van Europa & UNESCO (ENIC). De waardering van een buitenlands diploma kan ook worden aangevraagd met het oog op toetreding tot de arbeidsmarkt. Er is sprake van een consistente groei van het aantal aanvragen. Op dit moment waardeert de Nuffic ongeveer elfduizend diploma's per jaar.¹⁰⁷

Ter bestrijding van de bureaucratie en verbetering van de manier waarop internationale studenten en onderzoekers in Nederland worden ontvangen, is in 2011 een door de Nederlandse overheid gefinancierd project onder de naam Rode Loper¹⁰⁸ gestart. Hierin worden maatregelen ontwikkeld om de administratieve processen voor de inschrijving aan de onderwijsinstelling, bij de gemeente voor de Gemeentelijke Basis Administratie, bij de IND, bij de Belastingdienst voor een Burger Service Nummer en bij DUO (indien van toepassing) eenvoudiger te maken. Resultaat is onder andere de hierboven aangehaalde zoekmachine www.studyfinder.nl. Verder wil het project centraal de informatie tonen en beheren over de administratieve procedures waarmee internationale studenten te maken krijgen en wordt er aandacht besteed aan de voorlichting over huisvesting voor internationale studenten.¹⁰⁹

3.1.3 Procedurele maatregelen

Verkorte procedure

Sinds enkele jaren werkt de IND voor de afgifte van verblijfsvergunningen met het doel 'studie hoger onderwijs' op basis van een convenantensystematiek. Dit houdt in dat de IND door het afsluiten van een convenant met een onderwijsinstelling een overeenkomst aangaat die is gebaseerd op vertrouwen in de referent (ofwel convenanthouder).

107 Bron: <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/services/diplomawaardering/waardering-van-buitenlandse-diplomas/de-nuffic-en-diplomawaardering>, geraadpleegd op 19 juni 2012.

108 De Rode Loper is een initiatief van verschillende bij de toelating van buitenlandse studenten betrokken instanties en organisaties: de IND, DUO, de VSNU, de HBO-raad, Studiekeuze123, de Nuffic, Kences en Studielink.

109 Bron: www.rodeloperprogramma.nl

Op basis van de in het convenant gemaakte afspraken kunnen verblijfsvergunningen binnen een kortere termijn worden afgegeven en wordt de administratieve procedure voor de internationale student vereenvoudigd. Deze procedure is toegankelijk voor alle internationale studenten.¹¹⁰ Zie ook paragraaf 2.2.1 voor informatie over referenten-procedure.

Randvoorwaardelijk voor het kunnen ondertekenen van een convenant met de IND en het naar Nederland kunnen halen van internationale studenten is de opname van de onderwijsinstelling in het door DUO beheerde register van de Gedragscode internationale student in het Nederlandse hoger onderwijs.¹¹¹ De Gedragscode beschermt het belang van de internationale student en de concurrentiepositie van het Nederlandse hoger onderwijs in het buitenland.

Op basis van het convenant neemt de referent de verantwoordelijkheid op zich om een toelatingsaanvraag voor de student bij de IND in te dienen. Dit gebeurt in een verkorte procedure.¹¹² Een van de voorwaarden voor de verkorte procedure is dat de onderwijsinstelling zich garant stelt voor de kosten die voor de Nederlandse overheid voortvloeien uit het verblijf in Nederland van de vreemdeling. De onderwijsinstelling staat er daarnaast voor garant dat de vreemdeling voldoet aan de voorwaarden voor verlening van een verblijfsvergunning en is verplicht de student die zich na het verkrijgen van een inreisvisum niet meldt bij de instelling dan wel (tussentijds) de studie beëindigt binnen twee maanden na constatering bij de IND af te melden.¹¹³

Proces voor afgifte van visa en vergunning voor studie

Zoals hiervoor al weergegeven in paragraaf 2.2.1 kent Nederland de machtiging tot voorlopig verblijf (mvv) als nationaal visum voor een verblijf van langer dan 90 dagen (D-visum). De mvv geeft de houder toegang tot Nederland, zodat deze vervolgens een verblijfsvergunning kan aanvragen voor het voorgenomen verblijf van langer dan drie maanden. De verplichting om voor de komst naar Nederland een mvv aan te vragen, stelt de overheid in staat te onderzoeken of de vreemdeling aan alle voor toelating gestelde vereisten voldoet zoals ondermeer ook opgenomen in artikel 6 en 7 van de Richtlijn 2004/114/EG, zonder daarbij door diens aanwezigheid in Nederland voor een voldongen feit te worden geplaagd.

De mvv moet de vreemdeling zelf aanvragen bij een diplomatieke post in het land van herkomst of bestendig verblijf.¹¹⁴ In de praktijk blijkt dat, vooruitlopend op de wijziging Vreemdelingenwet 2000¹¹⁵, de meeste aanvragen inmiddels door de referent worden

¹¹⁰ Voor studenten met een beurs geldt derhalve geen specifieke toelatingsprocedure

¹¹¹ Regeling van de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie van 26 april 2006, nr. INDuit06-572(AUB), houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, Stcrt. 1 mei 2006, nr. 84, p. 15. Zie voor informatie over en het register van de Gedragscode: <http://www.internationalstudy.nl>.

¹¹² Op grond van B1/1.5 Vreemdelingencirculaire kan de IND deze faciliteit verlenen, maar ook - bij gebleken oneigenlijk gebruik of onzorgvuldig gebruik of als niet meer aan de voorwaarden voor deelname wordt voldaan - weer intrekken.

¹¹³ Bron: EMN-jaarrapportage 2011.

¹¹⁴ Het land van bestendig verblijf is het land waar de vreemdeling langer dan drie maanden mag verblijven op grond van een verblijfstitel (bijvoorbeeld een verblijfsvergunning). Voor Erasmus Mundus studenten die in Nederland willen komen studeren geldt dat zij in het land van bestendig verblijf een mvv-aanvraag kunnen indienen.

¹¹⁵ Zie paragraaf 2.2.2

ingediend voor de student.¹¹⁶ De vreemdeling moet de beslissing op zijn aanvraag buiten Nederland afwachten. Daarmee wordt voorkomen dat de aanvraag wordt ingediend terwijl de vreemdeling al in Nederland verblijft. Er zijn geen uitzonderingen voor bijvoorbeeld studenten die deelnemen aan het Erasmus Mundus Programma. Zie voor dit Programma, de Lissabon Conventie en Visa Code paragraaf 4.2.

De aanvrager van de mvv moet in het bezit zijn van een geldig document voor grensoverschrijding (paspoort). Verder heeft de student de verplichting tot persoonlijke verschijning om de identiteit vast te laten stellen en te verifiëren. Indien noch in het land van herkomst noch in het land van bestendig verblijf een Nederlandse diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging is gevestigd, kan de mvv ook worden aangevraagd en afgegeven in het dichtstbijzijnde land waar wel een vertegenwoordiging is gevestigd.

In paragraaf 2.2.1 is reeds beschreven dat voor internationale studenten de referenten-procedure geldt en dat er onder bepaalde voorwaarden gebruik kan worden gemaakt van de verkorte mvv-procedure. Algemene informatie over de procedure en studiemogelijkheden kan de internationale student krijgen via de immigratiesite van de Nederlandse overheid www.newtoholland.nl, de website www.studyinholland.nl van de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs, de Nuffic Neso kantoren in het buitenland en de website www.internationalstudy.nl van DUO.

De eerste concrete stap die de internationale student moet zetten is het tijdig¹¹⁷ inschrijven bij de onderwijsinstelling naar keuze. Dit kan via de website van de opleiding of via www.studielink.nl. De onderwijsinstelling, die als referent optreedt, controleert vervolgens of de student aan alle voorwaarden voor studie in Nederland voldoet. Als aan alle vereisten wordt voldaan voor het verblijfsdoel studie, machtigt de IND onder voorbehoud de diplomatieke post in het land van herkomst of bestendig verblijf om een mvv af te geven. Dit voorbehoud houdt onder meer in dat de aanvraag alsnog kan worden afgewezen als nader onderzoek naar de authenticiteit van de originele overgelegde documenten hier aanleiding toe geeft. Ook zouden zich nog omstandigheden kunnen voordoen die zich tegen afgifte mvv verzetten. De referent wordt op de hoogte gebracht van het positief advies. Hij wordt ook erop gewezen dat de student zelf contact moet opnemen met de diplomatieke post om de mvv te verkrijgen.¹¹⁸ Vervolgens zal de diplomatieke post bij de student aangeven welke documenten benodigd zijn.

Wanneer de student niet aan alle voorwaarden voldoet of niet over de juiste documenten beschikt volgt een afwijzing op de mvv-aanvraag. Bij wijze van voorbeeld kan gedacht worden aan de situatie waarin sprake is van een diploma waarbij getwijfeld wordt aan de echtheid en de aanvraag om die reden wordt afgewezen. De aanvrager krijgt in dit geval een negatieve beschikking via de diplomatieke post.

116 Informatie van IND Unitmanager unit Studie van 5 juli 2012

117 Voor opleidingen met een numerus fixus geldt voor studiejaar 2012-2013 dat de inschrijving voor 15 mei 2012 via www.studielink.nl aan DUO moest zijn doorgegeven.

118 Immigratie- en Naturalisatiedienst. Mvv aanvragen. Op 9 maart 2010 ontleend aan www.indklantdienstwijzer.nl.

In het geval van een positieve beslissing op de mvv-aanvraag, en derhalve wordt voldaan aan de voorwaarden die overeenkomen met artikel 6 en 7 van de Richtlijn 200/114/EG, krijgt de student via de diplomatieke post hierover bericht. Hij kan dan de mvv binnen zes maanden persoonlijk afhalen bij de diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging in het buitenland.

De mvv kan pas worden afgegeven na voorafgaande machtiging door de Visadienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, ondergebracht bij de IND. Deze machtiging is zes maanden geldig te rekenen vanaf de datum van dagtekening van het bericht van de Minister van Buitenlandse Zaken om een mvv te verstrekken. Binnen die zes maanden moet de student de machtiging in ontvangst hebben genomen. Als de student zich niet binnen zes maanden bij de Nederlandse diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging heeft vervoegd voor de afgifte van de mvv, zal een nieuwe aanvraag om een mvv moeten worden ingediend. Als de afgifte van de mvv wel plaats heeft gevonden binnen die zes maanden, heeft de student vervolgens zes maanden de tijd om vanaf datum afgifte van de mvv naar Nederland te reizen.¹¹⁹ De geldigheidsduur van een eenmaal uitgereikte mvv bedraagt na de datum van inreis in het Schengengebied ten hoogste drie maanden en kan niet worden verlengd.

Alvorens de ambassade tot afgifte van de mvv overgaat, vindt een identiteitscontrole plaats. Betrokkene dient zijn identiteit genoegzaam aan te tonen.

Als een aanvraag tot het verlenen van een nationaal visum wordt gehonoreerd, kan tot feitelijke afgifte van het visum worden overgegaan. De aanbrenging van een visum(sticker) in het (geldige) document voor grensoverschrijding van de aanvrager en de uitreiking van dat document geldt als de bekendmaking van de beslissing op de aanvraag. Dit gebeurt op de diplomatieke post die de mvv-aanvraag in behandeling heeft genomen.

Een mvv is een nationaal visum als bedoeld in de Schengen uitvoeringsovereenkomst, voor de toegang tot het Nederlands grondgebied. Bovendien kan de houder van een geldige mvv – gelijk aan houders van een geldige verblijfsvergunning – voor kort verblijf (maximaal drie maanden per zes maanden) over het grondgebied van Schengen reizen. Dit kan nodig zijn om Nederland te bereiken. Het is niet mogelijk om een aanvraag om een mvv aan een grensdoorlaatpost in te dienen. Dit om tegen te gaan dat het mvv-vereiste en de bijbehorende aanvraagprocedure vanuit het buitenland worden omzeild.¹²⁰

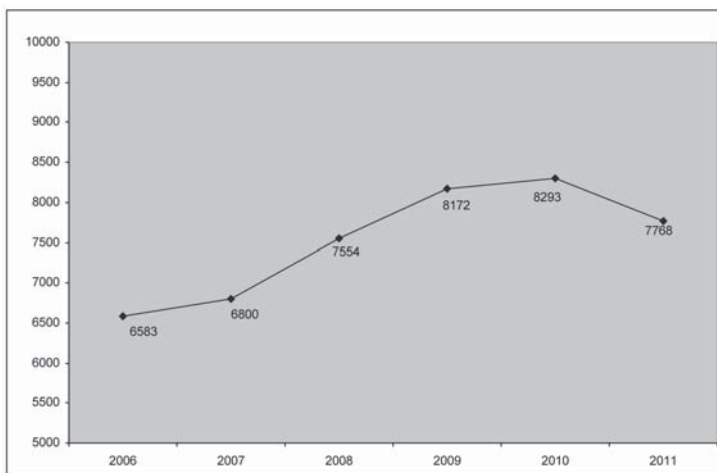
Aan de grens heeft de Koninklijke Marechaussee overigens in uitzonderlijke gevallen wel de mogelijkheid om de houder van een mvv alsnog tegen te houden, bijvoorbeeld omdat alsnog wordt geoordeeld dat de vreemdeling een gevaar vormt voor de openbare orde of de volksgezondheid. Dan vindt altijd overleg plaats met de IND.

¹¹⁹ B1/1.2 Vc. In de TEV-procedure is een verkorting beoogd van de ophaaltermijn en de inreistermijn, van respectievelijk 6 en 6 maanden naar 3 en 3 maanden. Zie ook de Wet van 24 mei 2012 tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met nationale visa en enkele andere onderwerpen, waarin deze kortere termijnen wettelijk worden verankerd. Ingangsdatum van deze wet is nog niet bekend.

¹²⁰ Art. 5.1 Vreemdelingencirculaire 2000 (A) 2 Toegang 5 Toezicht aan de buitengrens, toegangsverlening en toegangsweigering

Bij inwilliging van de aanvraag om afgifte van een mvv moet de student erop worden gewezen dat hij zich binnen drie dagen na aankomst in Nederland in het kader van het vreemdelingentoezicht moet aanmelden bij de Korpschef van het regionale politiekorps, waarin de gemeente is gelegen waar hij zijn woon- of verblijfplaats heeft. Ter indiening van een aanvraag tot verlening van een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd onder de beperking studie, dient de student zich vervolgens te voegen bij de IND. Uitzondering hierop vormen de studenten die gaan studeren bij instellingen die deelnemen aan de TEV proeftuin (zie 2.2.2).

Figuur 2 Verleningen mvv-studie

Bron: INDIS

Tabel 6 Afdoening vvr-aanvragen studie

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	7.850	88%	8.238	96%	8.850	97%	9.944	99%	10.510	99%	10.701	99%
afwijzing	840	9%	270	3%	120	1%	36	0%	36	0%	21	0%
overig	242	3%	102	1%	113	1%	62	1%	75	1%	97	1%
totaal	8.932	100%	8.610	100%	9.083	100%	10.042	100%	10.621	100%	10.819	100%

Bron: INDIS

Tot 2010 was er een stijgende lijn waar te nemen in het aantal mvv-verleningen voor studie. Terwijl het aantal reguliere vergunningen voor studie is blijven toenemen, is het aantal verleende mvv's voor studie in 2011 afgenomen. De verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er in 2011 minder studenten afkomstig zijn uit mvv-plichtige landen terwijl het aandeel studenten uit landen waarvoor geen mvv-plicht geldt juist toenam.

Het aantal afwijzingen van de vvr aanvragen is beperkt en deze zullen vooral betrekking hebben op vvr aanvragen van niet-mvv plichtigen. De aanvragen voor een vergunning voor studie van mvv plichtigen zijn immers reeds getoetst aan de voorwaarden tijdens de mvv aanvraag.

Tabel 7 Verleende mvv's studie naar nationaliteit

2006			2007			2008		
1 Chinese	1.248	19%	1 Chinese	1.517	22%	1 Chinese	1.980	26%
2 Turkse	465	7%	2 Indonesische	610	9%	2 Turkse	584	8%
3 Indonesische	452	7%	3 Turkse	573	8%	3 Indonesische	549	7%
4 Pakistaanse	307	5%	4 Pakistaanse	308	5%	4 Indiase	352	5%
5 Indiase	292	4%	5 Indiase	283	4%	5 Russische	258	3%
6 Bulgaarse	219	3%	6 Russische	180	3%	6 Ethiopische	197	3%
7 Nepalese	180	3%	7 Ethiopische	174	3%	7 Mexicaanse	192	3%
8 Ethiopische	170	3%	8 Taiwanese	172	3%	8 Taiwanese	187	2%
9 Vietnamese	162	2%	9 Mexicaanse	171	3%	9 Iraanse	169	2%
10 Russische	154	2%	10 Braziliaanse	149	2%	10 Vietnamese	169	2%
overige	2.934	45%	overige	2.663	39%	overige	2.917	39%
totaal	6.583	100%	totaal	6.800	100%	totaal	7.554	100%

2009			2010			2011		
1 Chinese	2.220	27%	1 Chinese	2.190	26%	1 Chinese	2.300	30%
2 Turkse	670	8%	2 Turkse	640	8%	2 Indonesische	608	8%
3 Indonesische	539	7%	3 Indonesische	614	7%	3 Turkse	558	7%
4 Indiase	437	5%	4 Indiase	419	5%	4 Indiase	404	5%
5 Russische	234	3%	5 Russische	293	4%	5 Russische	349	4%
6 Ethiopische	223	3%	6 Mexicaanse	226	3%	6 Iraanse	234	3%
7 Iraanse	202	2%	7 Iraanse	212	3%	7 Mexicaanse	232	3%
8 Mexicaanse	173	2%	8 Ethiopische	190	2%	8 Taiwanese	179	2%
9 Taiwanese	168	2%	9 Saoedi-Arabische	183	2%	9 Singaporese	163	2%
10 Vietnamese	163	2%	10 Vietnamese	176	2%	10 Vietnamese	162	2%
overige	3.143	38%	overige	3.150	38%	overige	2.579	33%
totaal	8.172	100%	totaal	8.293	100%	totaal	7.768	100%

Bron: INDIS

De mvv-plichtige studenten komen met name uit China, Turkije, Indonesië, India en Rusland. Sinds 2008 staan deze nationaliteiten stevast in de top 5 van verleende mvv's naar nationaliteit, met China aan kop.

Tabel 8 Verleende vvr-studie naar nationaliteit

2006			2007			2008		
1	Chinese	1.336 17%	1	Chinese	1.511 18%	1	Chinese	1.850 21%
2	Amerikaanse	799 10%	2	Amerikaanse	881 11%	2	Amerikaanse	1.086 12%
3	Indonesische	472 6%	3	Indonesische	615 7%	3	Turkse	540 6%
4	Turkse	425 5%	4	Turkse	564 7%	4	Indonesische	535 6%
5	Pakistaanse	279 4%	5	Pakistaanse	317 4%	5	Indiase	317 4%
6	Indiase	276 4%	6	Indiase	273 3%	6	Russische	251 3%
7	Bulgaarse	221 3%	7	Taiwan	203 2%	7	Koreaanse	231 3%
8	Taiwanese	182 2%	8	Koreaanse	187 2%	8	Canadese	228 3%
9	Koreaanse	178 2%	9	Canadese	180 2%	9	Taiwanese	188 2%
10	Ethiopische	175 2%	10	Russische	168 2%	10	Ethiopische	172 2%
	overig	3.507 45%		overig	3.339 41%		overig	3.452 39%
	totaal	7.850 100%		totaal	8.238 100%		totaal	8.850 100%

2009			2010			2011		
1	Chinese	2.264 23%	1	Chinese	2.226 21%	1	Chinese	2.443 23%
2	Amerikaanse	1.285 13%	2	Amerikaanse	1.292 12%	2	Amerikaanse	1.438 13%
3	Turkse	655 7%	3	Turkse	678 6%	3	Indonesische	640 6%
4	Indonesische	541 5%	4	Indonesische	616 6%	4	Turkse	624 6%
5	Indiase	378 4%	5	Indiase	440 4%	5	Indiase	443 4%
6	Russische	238 2%	6	Koreaanse	304 3%	6	Koreaanse	436 4%
7	Ethiopische	207 2%	7	Russische	287 3%	7	Russische	372 3%
8	Canadese	196 2%	8	Canadese	253 2%	8	Mexicaanse	265 2%
9	Koreaanse	196 2%	9	Mexicaanse	228 2%	9	Iraanse	238 2%
10	Iraanse	194 2%	10	Iraanse	205 2%	10	Canadese	238 2%
	overig	3.790 38%		overig	3.981 38%		overig	3.564 33%
	totaal	9.944 100%		totaal	10.510 100%		totaal	10.701 100%

Bron: INDIS

De verleende vergunningen voor studie laat een iets andere top 5 zien doordat er een grote instroom van Amerikaanse studenten is, die niet mvv-plichtig zijn. Ook hier blijft de groep Chinese studenten echter de top 5 aanvoeren.

Tabel 9 Bezwaar vvr-studie

	2006		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal
gegrond	113	48%	155	41%	50	33%	34	44%	9	30%	7	16%	368 40%
ongegrond	71	30%	128	34%	77	51%	30	38%	18	60%	22	51%	346 38%
overig	49	21%	94	25%	25	16%	14	18%	3	10%	14	33%	199 22%
totaal	233	100%	377	100%	152	100%	78	100%	30	100%	43	100%	913 100%

Bron: INDIS

Tabel 10 Beroep vvr-studie

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
gegrond	-	-	-	1	-	-	1
ongeground	-	-	-	1	-	1	1
overig	2	5	3	-	1	1	1
totaal	2	5	3	2	1	2	15

Bron: INDIS

Het percentage reguliere aanvragen voor studie dat wordt afgewezen is, zeker de laatste jaren, erg laag zoals we in tabel 6 hebben kunnen zien. Om die reden is er geen trend waar te nemen of een veel voorkomende afwijzingsgrond te benoemen. Van de aanvragen die zijn afgewezen wordt vaak nog wel het rechtsmiddel bezwaar ingezet, in 40% van de gevallen met succes. Van het rechtsmiddel beroep wordt echter weinig gebruik gemaakt, slechts 15 keer over de periode 2006-2011, waarvan slechts 1 keer met succes.

Tabel 11 Afdoeining verlengingsaanvragen

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	8.024	83%	7.922	87%	7.555	91%	8.321	95%	8.948	97%	8.529	97%
afwijzing	1.125	12%	856	9%	412	5%	196	2%	122	1%	119	1%
overig	537	6%	374	4%	334	4%	251	3%	194	2%	158	2%
totaal	9.686	100%	9.152	100%	8.301	100%	8.768	100%	9.264	100%	8.806	100%

Bron: INDIS

Waar we eerder zagen dat de reguliere aanvragen voor studie over de jaren heen toenam, blijkt uit bovenstaande tabel dat het aantal aanvragen om verlenging van de vvr-studie fluctueert. De verklaring hiervoor kan zijn dat de studieduur van de gevolgde opleiding bepaalt of en hoe vaak een verlenging van de toegekende vergunning noodzakelijk is. Wanneer een groter aantal studenten in een jaar een vergunning krijgt voor een 1-jarige opleiding of een 1-jarige uitwisselingsperiode, zal het aantal verlengingsaanvragen in het daarop volgende jaar dalen.

Tabel 12 Wijziging beperking naar studie per nationaliteit

2006		2007		2008	
1 Chinese	823	1 Chinese	581	1 Chinese	822
2 Indonesische	78	2 Pakistaanse	140	2 Pakistaanse	98
3 Vietnamese	74	3 Nepalese	78	3 Indonesische	68
4 Marokkaanse	45	4 Vietnamese	43	4 Surinaamse	50
5 Thaise	43	5 Indonesische	38	5 Vietnamese	49
6 Surinaamse	40	6 Surinaamse	37	6 Marokkaanse	45
7 Pakistaanse	29	7 Marokkaanse	36	7 Thaise	42
8 Nepalese	28	8 Indiase	33	8 Nepalese	29
9 Bulgaarse	25	9 Russische	26	9 Iraanse	26
10 Turkse	22	10 Thaise	22	10 Koreaanse	25

2009		2010		2011	
1 Chinese	849	1 Chinese	797	1 Chinese	623
2 Pakistaanse	59	2 Saoedi-Arabische	66	2 Saoedi-Arabische	126
3 Saoedi-Arabische	57	3 Indonesische	43	3 Indonesische	37
4 Vietnamese	35	4 Iraanse	28	4 Iraanse	32
5 Nepalese	34	5 Nepalese	28	5 Surinaamse	31
6 Iraanse	33	6 Surinaamse	25	6 Russische	24
7 Surinaamse	32	7 Russische	25	7 Vietnamese	19
8 Indonesische	31	8 Indiase	23	8 Koreaanse	17
9 Marokkaanse	27	9 Koreaanse	23	9 Amerikaanse	16
10 Amerikaanse	20	10 Turkse	21	10 Indiase	13

Bron: INDIS

Deze tabel geeft de wijzigingen weer van een eerder verleende verblijfsvergunning in een verblijfsvergunning voor studiedoeleinden. Uit de brongegevens valt niet op te maken vanuit welk eerder verblijfsdoel de wijziging is aangevraagd. Het ligt voor de hand dat het merendeel van deze wijzigingen zal zijn aangevraagd vanuit een verblijfsvergunning voor een andere studie of bij een andere onderwijsinstelling, of vanuit het voorbereidend jaar.

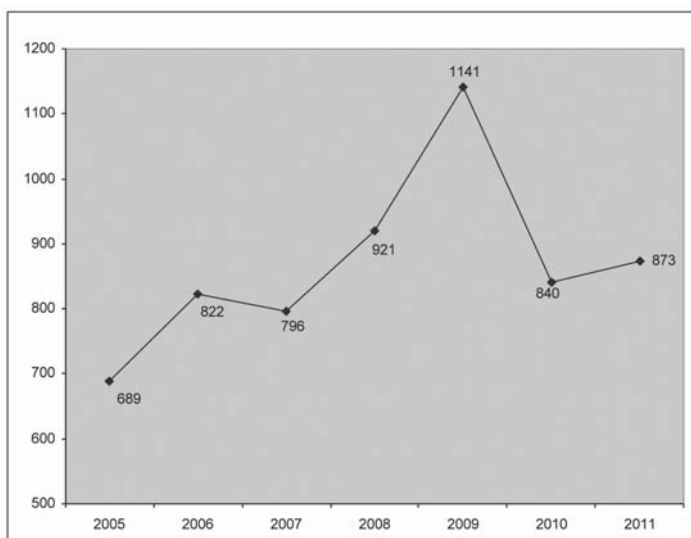
Vorbereidend jaar

Het voorbereidend jaar is een instrument, dat de kwaliteit van internationalisering kan verbeteren door het selecteren, kwalificeren en socialiseren van de internationale studenten. In een voorbereidend jaar kunnen studenten met een buitenlandse vooropleiding hun deficiënties wegwerken voor toelating tot een bachelor- of masteropleiding. Veelal is het voorbereidend jaar gericht op het verbeteren van de Engelse taalvaardigheid en de studievaardigheden om aansluitend met succes aan de hoofdstudie te kunnen beginnen. Zie voor informatie over het voorbereidend jaar ook paragraaf 2.2.1.

Tabel 13 Afdoening mvv-aanvragen voorbereidend jaar

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	837	94%	775	95%	1.106	95%	1.161	99%	899	99%	799	100%
afwijzing	32	4%	32	4%	39	3%	8	1%	3	0%	2	0%
overig	19	2%	7	1%	16	1%	7	1%	5	1%	-	0%
totaal	888	100%	814	100%	1.161	100%	1.176	100%	907	100%	801	100%

Bron: INDIS

Figuur 3 Verleende vvr's voorbereidend jaar

Bron: INDIS

Tabel 14 Afdoening vvr-aanvragen voorbereidend jaar

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	822	96%	796	99%	921	99%	1.141	99%	840	96%	873	100%
afwijzing	28	3%	7	1%	8	1%	8	1%	18	2%	-	0%
overig	3	0%	3	0%	6	1%	7	1%	13	1%	1	0%
totaal	853	100%	806	100%	935	100%	1.156	100%	871	100%	874	100%

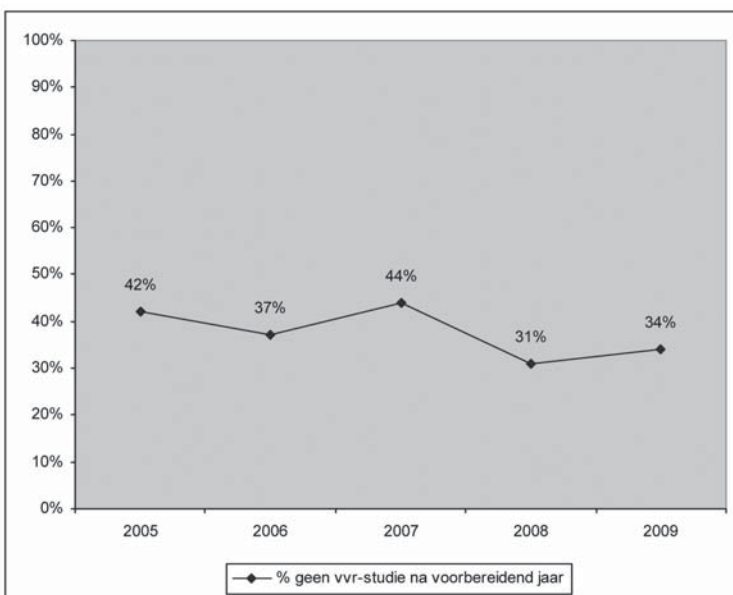
Bron: INDIS

Uit de tabel afdoeningen voorbereidend jaar valt op te maken dat het aantal mvv-aanvragen voor een voorbereidend jaar fluctueert en dat slechts een klein percentage van de mvv-aanvragen wordt afgewezen. Voor de vvr-aanvragen geldt dat het percentage inwilligingen tussen de 96% en 100% ligt. Uit bovenstaande figuur is op te maken dat ook hier het aantal aanvragen fluctueert met een uitschieter van 1.141 inwilligingen in 2009. Het is niet bekend wat de verklaring voor deze piek is.

Tabel 15 Vvr-studie na voorbereidend jaar

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Inwilligingen vvr voorbereid. jr.	689	822	796	921	1.141	840	873
% beslissingen vvr studie na voorbereid. jr.	77%	77%	72%	71%	69%	-	-
% inwilligingen vvr studie na voorbereid. jr.	58%	63%	56%	69%	66%	-	-

Bron: INDIS

Figuur 4 Percentage geen vvr-studie na voorbereidend jaar

Bron: INDIS

Over de periode 2005-2009 is 31% tot 44% van het aantal studenten van het voorbereidend jaar niet ingestroomd in de hoofdstudie, waarvoor het voorbereidend jaar bedoeld was. Over 2010 en 2011 zijn nog geen percentages beschikbaar, omdat er tot 2 jaar na afloop van de verblijfsvergunning een wijziging beperking van de verblijfsvergunning kan worden aangevraagd. De reden voor de uitval is niet bekend. Evenmin is bekend op welk moment de studenten uitstromen.

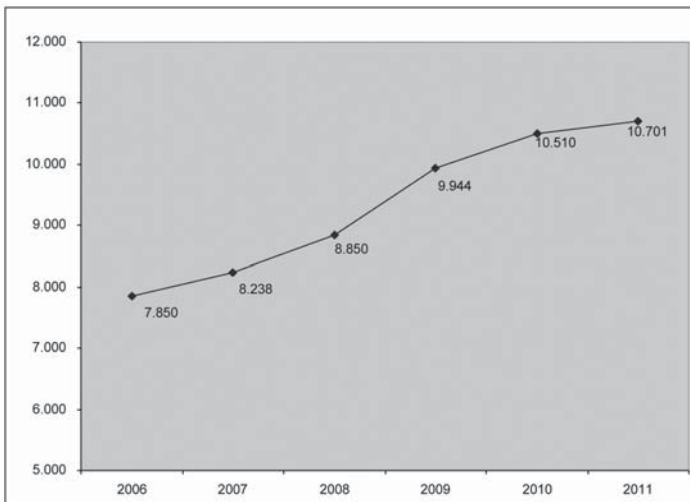
3.1.4 Collegegeld

De bekostiging van niet-EU/EER studenten door de Nederlandse overheid is in januari 2009 afgeschaft. Sinds die tijd moeten internationale studenten collegegeld betalen. De hoogte van het collegegeld is minimaal de hoogte van het wettelijk collegegeld¹²¹ en het wordt jaarlijks vastgesteld door de hogeschool of universiteit. Het instellingscolle-

gegeld kan per onderwijsinstelling verschillen en binnen een instelling ook per opleiding. Het Ministerie van OCW geeft geen richtlijnen voor het vaststellen van de hoogte van het collegegeld.¹²²

Het instellingstarief voor internationale studenten ligt in de praktijk beduidend hoger dan het wettelijk collegegeld. Alleen de opleiding Theologie aan de Radboud Universiteit rekent de hoogte van het wettelijk collegegeld. De overige tarieven lopen in het studiejaar 2011-2012 sterk uiteen van € 5.280 voor de alfa- en gamma-bachelors van de Universiteit Leiden tot € 32.000 voor de bachelors medicijnen en tandheelkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. In het studiejaar 2012-2013 worden tarieven gerekend variërend van € 5.500 tot € 32.000.¹²³

Figuur 5 Verleningen vvr-studie

Bron: INDIS

De invoering van het collegegeld voor internationale studenten lijkt niet van invloed te zijn geweest op de instroom. In bovenstaande figuur is te zien is dat het aantal internationale studenten ook na invoering van het collegegeld is toegenomen.

Of de invoering van het collegegeld een verschuiving in studiekeuze te weeg heeft gebracht is niet bekend. Wel blijkt uit onderzoek van de Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR) dat in 2011 techniek de meest populaire studierichting voor internationale studenten in Nederland is (35,4%). De medische studierichting is met 8,1% de minst populaire studie onder de internationale studenten in Nederland.¹²⁴ De technische universiteiten vragen relatief een lager collegegeld terwijl

¹²² <http://www.ib-groep.nl/particulieren/studeren/collegegeld.asp> geraadpleegd op 31 mei 2012

¹²³ <http://www.transfermagazine.nl/nieuws/onderwijs/forse-collegegeldverhogingen-in-leiden-en-groningen> geraadpleegd op 31 mei 2012

¹²⁴ Mobile Talent? The Staying Intentions of International Students in Five EU Countries, Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR) GmbH, Berlin 2012, p. 34

de collegegelden voor medische opleidingen in Nederland relatief hoog zijn.¹²⁵ De verschillen in percentages van studiekeuze met de andere door de SVR onderzochte landen¹²⁶ zijn echter niet dusdanig groot dat hieruit de conclusie kan worden getrokken dat de hoogte van het collegegeld bepalend is voor de studiekeuze.

3.1.5 *Legesverhoging*

Op 1 september 2011 zijn de leges voor internationale studenten omhoog gegaan. Een mvv-aanvraag alsook een reguliere aanvraag zonder mvv zijn van € 433,- gestegen naar € 600,-. De kosten voor een aanvraag verblijfsvergunning met mvv zijn gestegen van 188,- naar € 300,-. De verkorte procedure was voorheen € 250,- en kost sinds 1 september 2011 € 300,- aan leges.

De legesverhoging is volgens de Minister voor Immigratie en Asiel ingevoerd om de kostendekkendheid van de leges te vergroten. De Minister is van mening dat de toegankelijkheid van Nederland voor internationale studenten hierdoor niet in gevaar komt, omdat de kosten van de leges slechts een klein deel uitmaken van de totale kosten om in Nederland te verblijven en studeren. Met de invoering van het Modern Migratiebeleid zullen de totale kosten van de leges voor internationale studenten overigens afnemen doordat zij dan een verblijfsvergunning voor studie krijgen voor de duur van de studie, met een maximum van vijf jaar. De (jaarlijkse) legeskosten voor wijziging (van instelling of studierichting) of verlenging komen hiermee te vervallen.¹²⁷

Daar de legesverhoging pas op 1 september 2011 is ingegaan, is het niet mogelijk om de invloed hiervan op de instroom van internationale studenten in dit rapport mee te nemen. Gelet op de kostenstijging van het onderwijs in Nederland voor internationale studenten sinds het afschaffen van de bekostiging van het onderwijs in 2009 en de beperkte invloed hiervan op de instroom, is het niet te verwachten dat de kostenstijging door de leges, hetgeen om kleinere bedragen gaat in verhouding tot de collegegelden, grote invloed zal hebben op de instroom. Wel kan geconcludeerd worden dat de kosten om onderwijs in Nederland te kunnen volgen, mede door de legesstijging, sinds 2009 aanzienlijk zijn toegenomen. Door de invoering van het Modern Migratiebeleid zouden de kosten voor internationale studenten weer iets kunnen afnemen.

Op 26 april 2012 oordeelde het Europees Hof in zaaknummer C-508/10 dat Nederland voor de verblijfsvergunning van langdurig ingezetenen uit niet EU-landen en hun gezinsleden onevenredig hoge leges heft. In reactie hierop heeft de Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel in een brief aan de Tweede Kamer (4 juli 2012, kenmerk 2012-0000387574) laten weten de leges voor deze groep naar beneden bij te stellen tot een bedrag van € 130,-. Of het arrest ook gevolgen zal hebben voor de hoogte van de leges voor internationale studenten is op het moment van schrijven niet bekend. Hiernaar wordt door de minister nog onderzoek gedaan.

¹²⁵ <http://www.transfermagazine.nl/nieuws/onderwijs/forse-collegegeldverhogingen-in-leiden-en-groningen> geraadpleegd op 31 mei 2012

¹²⁶ Dit zijn Duitsland, Zweden, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk

¹²⁷ Beantwoording Kamervragen Schouw en Van der Ham (D66) over het bericht inzake de negatieve gevolgen van het verhogen van de leges voor de economie, kenmerk 2011Z15294, 2 september 2011

3.2 Verblijf tijdens studie

3.2.1 *Internationale studenten*

Een internationale student die in Nederland wil studeren moet een ziektekostenverzekering met dekking in Nederland hebben, met inbegrip van de kosten verbonden aan opname en verpleging in een sanatorium of psychiatrische inrichting. Hierop wordt bij de verlenging van de verblijfsvergunning door de IND gecontroleerd. Indien niet aan dit voorschrift wordt voldaan kan de verlengingsaanvraag worden afgewezen, of de eerder toegekende verblijfsvergunning worden ingetrokken. Bij de eerste aanvraag voor een verblijfsvergunning hoeft nog niet te worden aangetoond dat de student voldoende verzekerd is tegen ziektekosten.

Daarnaast moet de internationale student bereid zijn om na aankomst in Nederland een tuberculoseonderzoek te ondergaan. Studenten uit Australië, Canada, Israël, Japan, Monaco, Nieuw-Zeeland, Suriname, de Verenigde Staten van Amerika, Zwitserland en de EU/EER-landen worden overigens niet op tuberculose onderzocht.

De aan een student toegekende verblijfsvergunning voor zijn studie dan wel het daartoe voorbereidende onderwijs, kent een maximale geldigheidsduur van 1 kalenderjaar. De vergunning voor studie kan jaarlijks worden verlengd, op basis van een verklaring van de onderwijsinstelling dat de inschrijving van de betreffende student is gecontinueerd. Toekomstige wetgeving maakt het mogelijk dat de student direct een verblijfsvergunning krijgt die geldig is voor de duur van de gehele studie, eventueel met inbegrip van de voorbereidende periode.

Zie ook hoofdstuk 2 voor een toelichting op het (toekomstig) toelatingsbeleid en informatie over het beleid gedurende het verblijf van internationale studenten.

Tijdens het verblijf in Nederland moet de internationale student beschikken over voldoende eigen financiële middelen voor het verblijf, de doorreis en/of de terugreis.

Dat kan bijvoorbeeld blijken uit een toegekende beurs, een vooraf gestort bedrag (maandbedrag € 794,69 x aantal maanden dat student komt studeren) op een Nederlandse bankrekening, een bedrag op buitenlandse bankrekening waarvan vast staat dat het gedurende de studieperiode vrij opneembaar is en ter beschikking staat van de student, een verklaring van de ouders van de student dat zij maandelijks geld zullen overmaken (waarbij aangetoond is dat ze het geld hebben) of een Nederlandse geldschieter die garant staat voor de internationale student en een maandelijks inkomen moet hebben dat bestaat uit de gezinsnorm + alleenstaande norm (globaal € 2000,-). Geld dat de student zelf verdient (tijdens werkzaamheden tijdens de studie) wordt niet mee gerekend.

Studenten van buiten de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte mogen in Nederland maximaal tien uur per week werken, of alleen – en dan fulltime – gedurende de zomermaanden. Meer werken zou de studievoortgang negatief kunnen beïnvloeden en tot verdringing op de arbeidsmarkt kunnen leiden.¹²⁸

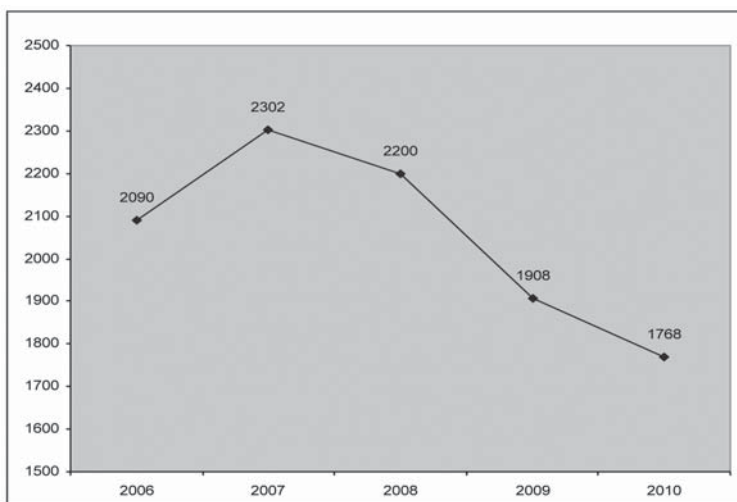
¹²⁸ De toenmalige minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid liet de Tweede Kamer in september 2010 weten dat studenten van buiten de EU in de toekomst wellicht meer mogen werken wanneer zij voldoende studievoortgang (blijven) maken. Bron: beantwoording Kamervragen d.d. 2 september 2010 met kenmerk AV/SDA/2010/15739.

Werkgevers die in Nederland een student uit een derde land te werk willen stellen dienen daartoe een tewerkstellingsvergunning aan te vragen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Hierbij moet de werkgever onder andere aangeven voor hoeveel uur de student ingezet wordt. Deze voorwaarden gelden niet voor EU-onderdanen.

Wanneer een internationale student voor zijn Nederlandse opleiding stage moet lopen, hoeft er geen tewerkstellingsvergunning te worden aangevraagd. Er dienen hierover wel concrete afspraken (stageovereenkomst) met de student en de betreffende onderwijsinstelling te worden gemaakt en de werkzaamheden moeten in overeenstemming zijn met de opleiding. De internationale student die voor zijn buitenlandse opleiding in Nederland stage wil lopen, moet in het bezit zijn van een verblijfsvergunning voor stage, waarbij door het stagebedrijf een tewerkstellingsvergunning moet worden aangevraagd.

In de navolgende figuur treft u een overzicht aan van het aantal tewerkstellingsvergunningen dat in de periode 2006-2010 werd verstrekt.

Figuur 6 **Verstrekte tewerkstellingsvergunningen**

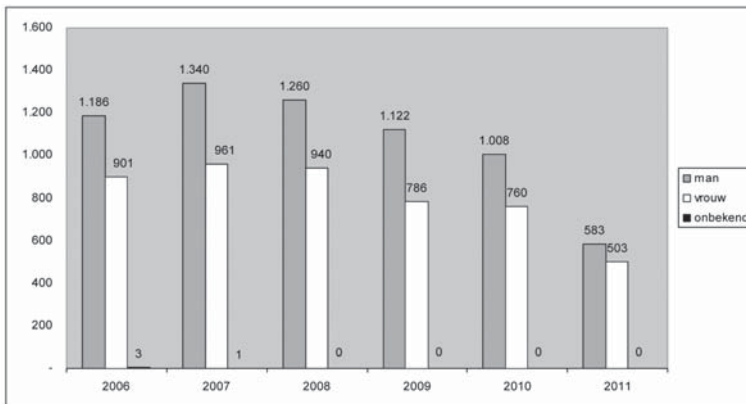
Bron: UWV

Opgemerkt moet worden dat een aantal tewerkstellingsvergunningen betrekking kan hebben op dezelfde student, bijvoorbeeld wanneer deze in een jaar bij twee of meer verschillende werkgevers gaat werken.

In de nu volgende tabellen worden de totalen per jaar uit de voorgaande figuur nader uitgewerkt. In figuur 7 is een verdeling naar sexe gemaakt, waaruit blijkt dat meer man-

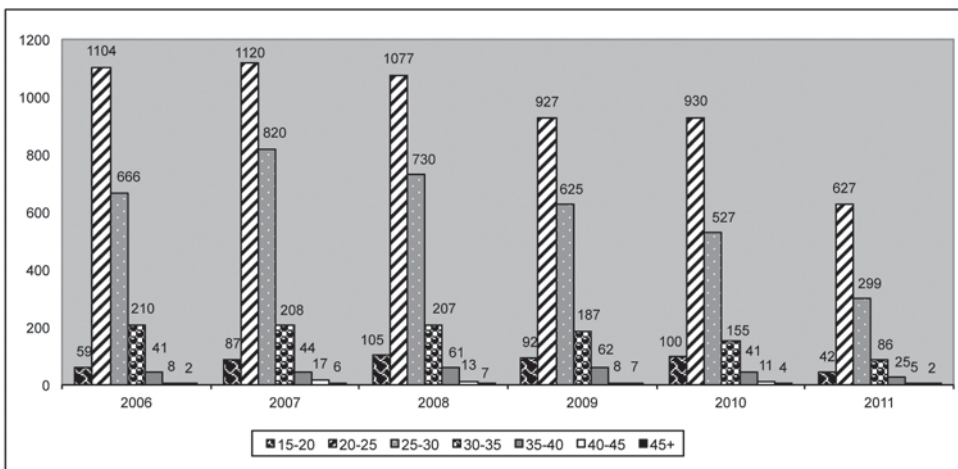
nelijke dan vrouwelijke studenten zich op de arbeidsmarkt begeven. Uit figuur 8, waarin een verdeling naar leeftijd is gemaakt, blijkt dat de verleende twv's vooral aan studenten tussen de 20 en 30 jaar worden verstrekt. De geldigheidsduur van de twv's is - op een uitzondering na - hooguit 1 jaar, zoals uit figuur 9 blijkt. In tabel 16 is een overzicht gemaakt van de nationaliteit van de studenten voor wie een twv is afgegeven; dit zijn met name Chinese studenten. De sectoren waarin de studenten met name werkzaam zijn volgen uit figuur 10 en tabel 17: de horeca en zakelijke dienstverlening.

Figuur 7 Geslachtsverhouding op de arbeidsmarkt

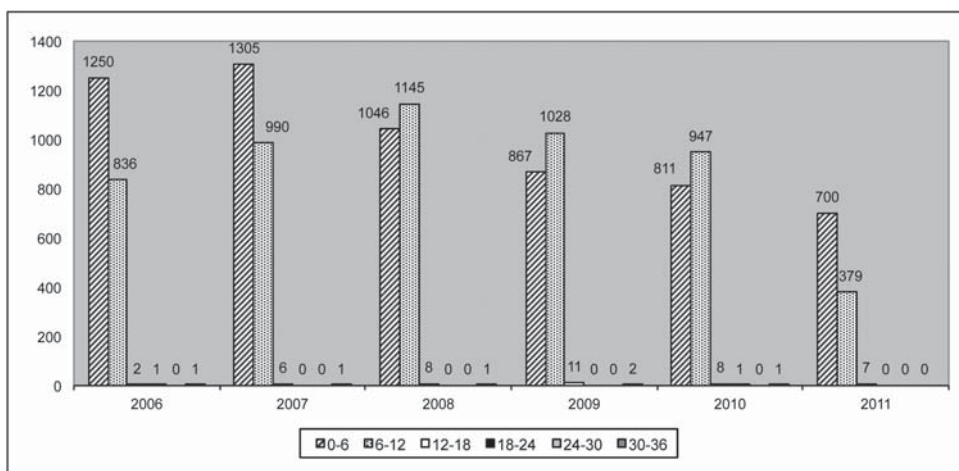

Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

Figuur 8 Aantal twv's naar leeftijd

Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

Figuur 9 Duur van de twv's in maanden

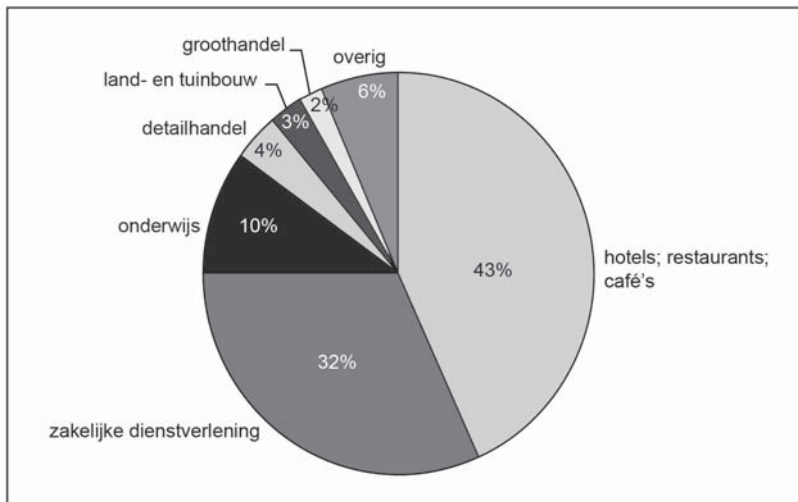
Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

Tabel 16 Verstrekte twv's naar nationaliteit

2006			2007			2008		
1	Chinese	992 47%	1	Chinese	1.121 49%	1	Chinese	970 44%
2	Indonesische	145 7%	2	Indonesische	173 8%	2	Indonesische	169 8%
3	Surinaamse	143 7%	3	Surinaamse	108 5%	3	Surinaamse	127 6%
4	Kameroense	109 5%	4	Kameroense	89 4%	4	Kameroense	81 4%
5	Indiase	61 3%	5	Indiase	84 4%	5	Pakistaanse	81 4%
6	Vietnamese	61 3%	6	Pakistaanse	71 3%	6	Indiase	60 3%
7	Pakistaanse	54 3%	7	Nepalese	61 3%	7	Nepalese	57 3%
8	Nepalese	52 2%	8	Turkse	50 2%	8	Iraanse	50 2%
9	Iraanse	37 2%	9	Vietnamese	41 2%	9	Vietnamese	47 2%
10	Marokkaanse	36 2%	10	Iraanse	41 2%	10	Turkse	43 2%
	overig	400 19%		overig	463 20%		overig	515 23%
	totaal	2.090 100%		totaal	2.302 100%		totaal	2.200 100%

2009			2010			2011		
1	Chinese	762 40%	1	Chinese	760 43%	1	Chinese	455 42%
2	Indonesische	133 7%	2	Indonesische	110 6%	2	Indiase	75 7%
3	Pakistaanse	115 6%	3	Indiase	97 5%	3	Surinaamse	53 5%
4	Indiase	98 5%	4	Surinaamse	88 5%	4	Indonesische	51 5%
5	Surinaamse	97 5%	5	Nepalese	88 5%	5	Nepalese	46 4%
6	Nepalese	80 4%	6	Pakistaanse	62 4%	6	Pakistaanse	35 3%
7	Kameroense	63 3%	7	Iraanse	54 3%	7	Vietnamese	32 3%
8	Iraanse	42 2%	8	Turkse	47 3%	8	Iraanse	30 3%
9	Turkse	38 2%	9	Kameroense	43 2%	9	Kameroense	27 2%
10	Marokkaanse	34 2%	10	Ghanese	28 2%	10	Turkse	20 2%
	overig	446 23%		overig	391 22%		overig	262 24%
	totaal	1.908 100%		totaal	1.768 100%		totaal	1.086 100%

Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

Figuur 10 Verdeling verstrekte twv's naar sector

Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

Tabel 17 Verstrekte twv's naar sector per jaar

2006			2007			2008		
1 hotels; restaurants; café's	896	43%	1 hotels; restaurants; café's	1.060	46%	1 hotels; restaurants; café's	980	45%
2 zakelijke dienstverlening	766	37%	2 zakelijke dienstverlening	786	34%	2 zakelijke dienstverlening	661	30%
3 onderwijs	109	5%	3 onderwijs	193	8%	3 onderwijs	213	10%
4 land- en tuinbouw	108	5%	4 detailhandel	70	3%	4 detailhandel	74	3%
5 detailhandel	64	3%	5 land- en tuinbouw	42	2%	5 groothandel	63	3%
6 groothandel	33	2%	6 groothandel	39	2%	6 land- en tuinbouw	60	3%
7 sociaal (culturele) instellingen	28	1%	7 sociaal (culturele) instellingen	30	1%	7 sociaal (culturele) instellingen	32	1%
8 gezondheids- en veterinaire dienst	14	1%	8 gezondheids- en veterinaire dienst	16	1%	8 gezondheids- en veterinaire dienst	31	1%
9 papier- en papierwarenindustrie	13	1%	9 religieuze organisaties e.d.	8	0%	9 grafische industrie; uitgeverijen	13	1%
10 sport en recreatie	11	1%	10 voedings- en genotmiddelenindustrie	7	0%	10 researchinstellingen; overige (sociale) org.	12	1%
overig	48	2%	overig	51	2%	overig	61	3%
totaal	2.090	100%	totaal	2.302	100%	totaal	2.200	100%

2009			2010			2011		
1 hotels; restaurants; café's	788	41%	1 hotels; restaurants; café's	759	43%	1 hotels; restaurants; café's	447	41%
2 zakelijke dienstverlening	567	30%	2 zakelijke dienstverlening	502	28%	2 zakelijke dienstverlening	303	28%
3 onderwijs	230	12%	3 onderwijs	236	13%	3 onderwijs	151	14%
4 detailhandel	82	4%	4 detailhandel	104	6%	4 detailhandel	52	5%
5 land- en tuinbouw	51	3%	5 land- en tuinbouw	28	2%	5 groothandel	24	2%
6 groothandel	50	3%	6 gezondheids- en veterinaire dienst	26	1%	6 land- en tuinbouw	22	2%
7 gezondheids- en veterinaire dienst	28	1%	7 groothandel	24	1%	7 gezondheids- en veterinaire dienst	14	1%
8 grafische industrie; uitgeverijen	21	1%	8 researchinstellingen; overige (sociale) org.	12	1%	8 sociaal (culturele) instellingen	12	1%
9 overige dienstverlenende bedrijven	17	1%	9 sociaal (culturele) instellingen	11	1%	9 grafische industrie; uitgeverijen	8	1%
10 sociaal (culturele) instellingen	16	1%	10 grafische industrie; uitgeverijen	9	1%	10 voedings- en genotmiddelenindustrie	7	1%
overig	58	3%	overig	57	3%	overig	46	4%
totaal	1.908	100%	totaal	1.768	100%	totaal	1.086	100%

Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

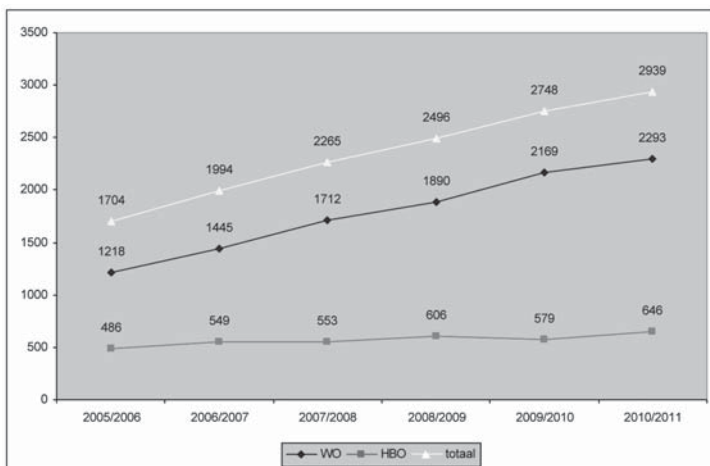
De weigering van een tewerkstellingsvergunning (zie tabel hieronder) vindt veelal niet om inhoudelijke maar eerder om administratieve redenen plaats, bijvoorbeeld in geval van een incompleet dossier.¹²⁹

Tabel 18 Weigeringspercentage twv's

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
afgehandeld	2.869	2.930	2.695	2.500	2.163	1.230
geweigerd	485	553	420	472	371	152
herzien	8	6	6	10	23	8
weigeringspercentage	17%	19%	15%	18%	16%	12%

Bron: UWV. Cijfers 2011 t/m augustus.

De internationale studentenpopulatie is een diverse groep, afkomstig uit verschillende landen, met verschillende achtergronden. Sommige studenten komen voor een korte taal cursus of culturele studie en anderen komen om een volledige opleiding aan een hogeschool of universiteit te volgen. Door OCW/DUO wordt informatie verzameld van een deel van de internationale studenten die in Nederland studeren op basis van een verblijfsvergunning 'studie'. Het gaat uitsluitend om die studenten die een volledige opleiding volgen in het door de overheid bekostigd onderwijs. Van de houders van een verblijfsvergunning 'studie' die in Nederland verblijven in het kader van een opleiding in het privaat bekostigd onderwijs, een uitwisselingsprogramma of een korte cursus, een onderwijs traject in een culturele werkplaats of instelling voor ontwikkelings samenwerking, worden niet centraal door de overheid de onderwijskundige data vastgelegd.

Figuur 11 Behaalde hoger onderwijsdiploma's

Bron: OCW/DUO

De in de figuur hierboven en tabel hieronder weergegeven cijfers zien op een studiejaar in plaats van een kalenderjaar. Bovenstaande figuur laat het stijgend aantal diploma's

zien dat is behaald door studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit, die tevens een vooropleiding hebben genoten buiten Nederland. Opgemerkt wordt dat deze groep zich niet zonder meer laat vergelijken met de groep vreemdelingen die hier studeert op grond van een verblijfsvergunning 'studie'. Ook vreemdelingen met een andere verblijfstitel kunnen in de figuur zijn opgenomen.

Uit bovenstaande figuur blijkt dat er veel meer internationale studenten diploma's behalen aan het WO dan aan het HBO. Bovendien neemt het aantal aan het WO behaalde diploma's gestaag toe. Deze cijfers laten bijna een verdubbeling zien. De behaalde diploma's aan het HBO zijn met ruim een kwart toegenomen.

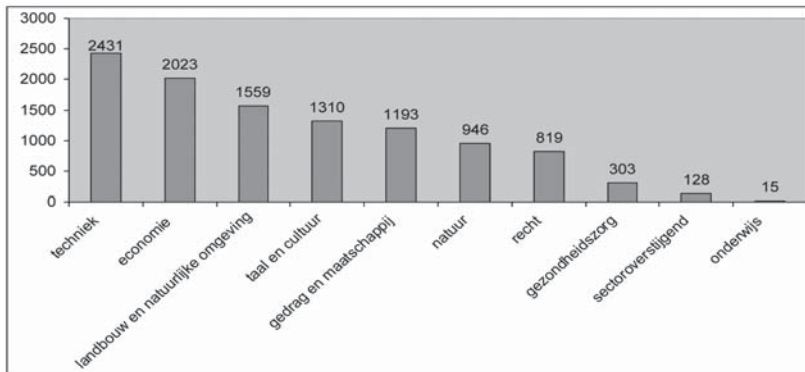
De navolgende tabel geeft in absolute en relatieve aantallen de top 10 van nationaliteiten weer van deze groep vreemdelingen.

Tabel 19 Top 10 nationaliteiten naar behaalde hoger onderwijsdiploma's

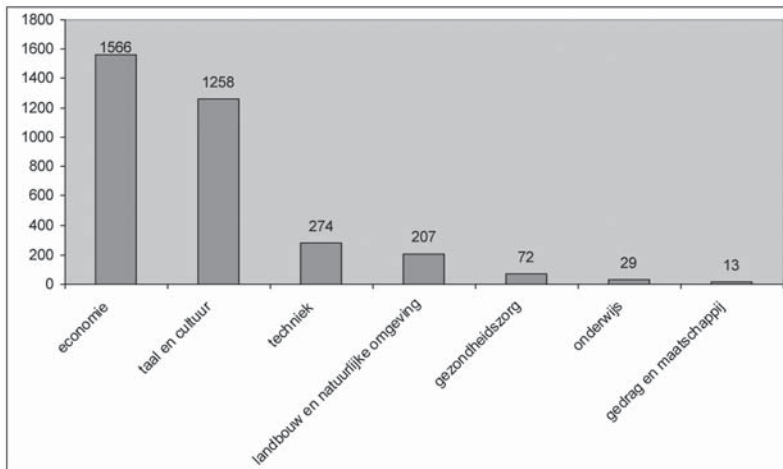
2005/2006			2006/2007			2007/2008		
1	Chinese	514 30%	1	Chinese	508 25%	1	Chinese	545 24%
2	Indonesische	153 9%	2	Indonesische	189 9%	2	Indonesische	211 9%
3	Amerikaanse	108 6%	3	Amerikaanse	133 7%	3	Amerikaanse	136 6%
4	Zuidkoreaanse	53 3%	4	Russische	105 5%	4	Turkse	87 4%
5	Turkse	47 3%	5	Indiase	76 4%	5	Zuidkoreaanse	80 4%
6	Russische	44 3%	6	Turkse	70 4%	6	Indiase	78 3%
7	Ethiopische	42 2%	7	Zuidkoreaanse	67 3%	7	Colombiaanse	52 2%
8	Indiase	40 2%	8	Canadese	49 2%	8	Japanse	50 2%
9	Mexicaanse	39 2%	9	Japanse	48 2%	9	Mexicaanse	47 2%
10	Japanse	37 2%	10	Viëtnameese	43 2%	10	Viëtnameese	46 2%
	<u>overig</u>	<u>627 37%</u>		<u>overig</u>	<u>706 35%</u>		<u>overig</u>	<u>933 41%</u>
	totaal	1.704 100%		totaal	1.994 100%		totaal	2.265 100%

2008/2009			2009/2010			2010/2011		
1	Chinese	571 23%	1	Chinese	642 23%	1	Chinese	688 23%
2	Indonesische	268 11%	2	Indonesische	265 10%	2	Indonesische	229 8%
3	Amerikaanse	186 7%	3	Amerikaanse	168 6%	3	Amerikaanse	159 5%
4	Turkse	93 4%	4	Indiase	124 5%	4	Turkse	147 5%
5	Indiase	79 3%	5	Turkse	118 4%	5	Indiase	142 5%
6	Russische	70 3%	6	Russische	86 3%	6	Russische	88 3%
7	Zuidkoreaanse	60 2%	7	Ethiopische	79 3%	7	Iraanse	84 3%
8	Ethiopische	55 2%	8	Iraanse	66 2%	8	Mexicaanse	80 3%
9	Colombiaanse	52 2%	9	Mexicaanse	66 2%	9	Viëtnameese	75 3%
10	Iraanse	52 2%	10	Viëtnameese	66 2%	10	Zuidkoreaanse	63 2%
	<u>overig</u>	<u>1.010 40%</u>		<u>overig</u>	<u>1.068 39%</u>		<u>overig</u>	<u>1.184 40%</u>
	totaal	2.496 100%		totaal	2.748 100%		totaal	2.939 100%

Bron: OCW/DUO

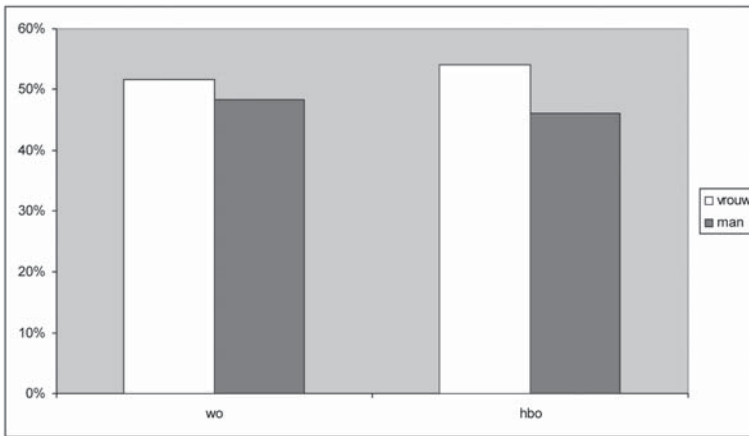
Figuur 12 Behaalde WO-diploma's naar studiesector

Bron: OCW/DUO

Figuur 13 Behaalde HBO-diploma's naar studiesector

Bron: OCW/DUO

Uit de bovenstaande figuren naar studiesector blijkt dat er verschillen zijn in studiekeuze tussen internationale WO- en HBO-studenten. Daar waar de WO-studenten in de eerste plaats kiezen voor techniek, kiezen HBO-studenten veelal voor economische studies. Bovendien is de keuze van HBO-studenten grotendeels bepaald door de twee studiesectoren economie en taal en cultuur. Techniek vormt hier slechts een ondergeschikte keuze. Bij WO-studenten is een grotere diversiteit aan studiesectoren te zien.

Figuur 14 Geslachtsverhouding naar behaalde diploma's

Bron: OCW/DUO

Uit de gegevens blijkt verder dat er zowel bij het WO als het HBO meer vrouwen dan mannen afstuderen. Het percentageverschil is in het HBO (54% vrouw) nog iets groter dan in het WO (52%).

3.2.2 *Familieleden*

Studenten met een verblijfsvergunning voor studie komen niet in aanmerking voor verruimde gezinshereniging. Alleen de bepalingen inzake gezinshereniging gelden, dus hereniging in geval van een (gehuwd/geregistreerd) partner en de minderjarige kinderen. De internationale student moet daarbij een garantverklaring ondertekenen, waarmee hij zich garant stelt voor de kosten die voor de Nederlandse Staat voortvloeien uit het verblijf van de buitenlandse partner/kinderen, alsmede voor de kosten van terugkeer naar een land waar de toelating van die buitenlandse partner is gewaarborgd.

Aan de afgifte van de verblijfsvergunning wordt het voorschrift verbonden van het sluiten van een voldoende ziektekostenverzekering, met inbegrip van de kosten die zijn verbonden aan opname en verpleging in een sanatorium of een psychiatrische inrichting. De verblijfsvergunning wordt aan de partner verleend onder de beperking: 'Verblijf bij echtgeno(o)t(e)/(geregistreerd) partner/ouder' met de arbeidsmarktaantekening dat arbeid niet is toegestaan.¹³⁰

De IND stelt de vreemdeling vooraf schriftelijk in kennis dat een beroep op de algemene middelen gevolgen kan hebben voor het verblijfsrecht. Het doen van een beroep op de publieke middelen kan betekenen dat niet langer wordt voldaan aan ten minste een van de beperkingen waaronder een verblijfsvergunning wordt verleend, zodat verlenging van de geldigheidsduur ervan kan worden geweigerd.

Zorg-, huur-, kinderopvang- en kindertoeslagen zoals die door de Belastingdienst worden uitgekeerd, worden niet beschouwd als een beroep op de publieke middelen. De toekenning van een van voornoemde toeslagen heeft derhalve geen gevolgen voor het verblijfsrecht.¹³¹

Om te verzekeren dat de gezinsleden slechts verblijf krijgen gedurende de periode van studie van de internationale student (de hoofdpersoon), krijgt de aan hen verstrekte verblijfsvergunning dezelfde geldigheidsduur als die van de internationale student.¹³²

Er zijn geen exacte cijfers bekend over het aantal studenten dat familieleden naar Nederland laat komen gedurende het verblijf alhier, maar geschat wordt dat het gaat om ongeveer 100 aanvragen per jaar.¹³³

Overigens is voor alle gezinsleden verblijf tot maximaal drie maanden mogelijk (familiebezoek) zonder verblijfsvergunning. Visumplichtige vreemdelingen moeten dan wel in het bezit zijn van een Schengenvisum.¹³⁴

Uit het onderzoek van de Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR)¹³⁵ blijkt dat 13% van de internationale studenten in Nederland getrouwd is, en 5% een of meer kinderen heeft. Nederland scoort daarmee relatief laag, in vergelijking tot de 4 andere landen in dat onderzoek. Hetzelfde onderzoek bevat geen indicaties dat de mogelijkheden voor gezinshereniging van groot belang zijn bij het bepalen van de keuze voor een bepaald land als bestemming voor studie.

3.3 Verblijf na studie

Studenten die na (of tijdens) hun studie op andere verblijfsgronden, bijvoorbeeld verblijf bij partner of verblijf als kennismigrant, in Nederland willen blijven kunnen hiertoe een aanvraag indienen bij de IND. Wanneer er sprake is van continuering van het verblijf, door middel van een tijdige wijziging van de beperking, is het mvv-vereiste niet van toepassing en kan de aanvraag vanuit Nederland worden ingediend en afgewacht. De aanvraag tot het wijzigen of het verlengen van de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning is in ieder geval tijdig ingediend, indien deze is ontvangen uiterlijk op de dag vóór de dag waarop de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning voor studie verstrijkt.¹³⁶

Zoals in paragraaf 2.2.3 is aangegeven, bestaat voor de afgestudeerde studiemigrant de mogelijkheid om een tijdelijke verblijfsvergunning aan te vragen, waarmee hij tot een jaar na voltooiing van de opleiding op zoek kan gaan naar een baan als kennismigrant.

131 Bron: Vc 2000, deel B, hoofdstuk 1, paragraaf 2.5

132 Bron: Vc 2000, deel B, hoofdstuk 6, paragraaf 7.4

133 Bron: Interview met IND Unitmanager Unit Studie op 29 maart 2012.

134 Vc 2000, deel B, hoofdstuk 2, paragraaf 1 en 6.

135 Mobile Talent? The Staying Intentions of International Students in Five EU Countries, Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR) GmbH, Berlin 2012

136 Vc 2000, Deel B hoofdstuk 1, paragraaf 5.1

De afgestudeerde studiemigrant mag tijdens dit zoekjaar werken om in zijn eigen onderhoud te kunnen voorzien. Hiervoor hoeft geen tewerkstellingsvergunning te worden aangevraagd.¹³⁷ Mede om die reden is geen informatie beschikbaar over de sectoren waarin deze afgestudeerden werkzaam zijn. Overigens kan de afgestudeerde studiemigrant geen aanspraak maken op een bijstandsuitkering.¹³⁸

Wanneer de afgestudeerde studiemigrant een betaalde baan vindt in Nederland, met een bruto jaarsalaris van minimaal € 26.931, dan kan hij een reguliere vergunning als kennismigrant krijgen. Dit looncriterium is voor afgestudeerde studiemigranten ruimschoots lager dan voor andere kennismigranten. Voor andere kennismigranten die jonger dan 30 zijn, is het minimum bruto jaarsalaris vastgesteld op € 37.575. Voor andere kennismigranten van 30 jaar en ouder is het looncriterium bijna twee keer zo hoog als voor de afgestudeerde studiemigrant, namelijk € 51.239.¹³⁹ Het aantal afgestudeerden dat uiteindelijk verblijft als kennismigrant in Nederland krijgt is onbekend omdat dit als zodanig niet in de geautomatiseerde systemen van de IND wordt vastgelegd. Uit het onderzoek van de Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR) blijkt wel dat 64% van de internationale studenten aan een masteropleiding in Nederland de intentie heeft om na afloop van de studie in Nederland te blijven. Tegelijkertijd vindt ruim 43% van de ondervraagden dat ze slecht geïnformeerd worden over de wettelijke mogelijkheden om na de studie te kunnen blijven tegenover 15% die zich wel goed geïnformeerd voelen.¹⁴⁰

Wanneer de afgestudeerde student een bedrijf wil starten dan moet hij, net als andere vreemdelingen die als zelfstandig ondernemer arbeid willen verrichten, een aanvraag indienen voor 'verrichten van arbeid als zelfstandige'. Uitgangspunt is dat in deze gevallen verblijf kan worden toegestaan, indien daarmee een wezenlijk Nederlands belang wordt gediend. Dit belang kan gelegen zijn op het terrein van de volksgezondheid, de economie, de cultuur of op sociaal- economisch terrein. Met het oog op het werven van hooggekwalificeerde vreemdelingen die een gevraagde hoogwaardige kennisbijdrage aan de economie kunnen leveren in de vorm van zelfstandig ondernemerschap, is een puntensysteem ontwikkeld dat de toelating van deze categorie beter mogelijk moet maken. Het puntensysteem vormt de basis voor het advies dat de Minister van Economische Zaken Landbouw en Innovatie (EL&I) aan de IND geeft over de 'wezenlijke bijdrage' van de vreemdeling voor Nederland.

In hoofdlijnen kent het puntensysteem een indeling en weging van kwaliteiten en capaciteiten op basis van persoonlijke ervaring, ondernemersplan en toegevoegde waarde van de economische activiteiten voor de Nederlandse economie.¹⁴¹

Voor vreemdelingen die aan een mondiale top-200 universiteit zijn afgestudeerd of in Nederland zijn afgestudeerd aan een geaccrediteerde opleiding met een mastergraad alsook vreemdelingen die in Nederland gepromoveerd zijn, geldt sinds 1 januari 2009

137 De Nederlandse migratiekaart, WODC, 3 januari 2012, p. 113-114

138 http://www.togetherabroad.nl/index.php/cms_categorie/77678/content/categorie/id/77841 geraadpleegd op 1 maart 2012

139 Peildatum 1 januari 2012 <http://ind.nl/Werkgevers/Nieuwsbrieven/2012/nieuwe-looncriteria.aspx>

140 Mobile Talent? The Staying Intentions of International Students in Five EU Countries, Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR) GmbH, Berlin 2012, p. 38 en 46

141 Vc 200, Hoofdstuk B5, paragraaf 7

de regeling hoogopgeleiden. Dit betekent dat in Nederland afgestudeerden met een mastergraad kunnen kiezen tussen het zoekjaar voor de afgestudeerde studiemigrant of de regeling hoogopgeleiden. Het is niet mogelijk om van beide regelingen gebruik te maken. Voor afgestudeerden met de doctorsgraad geldt alleen de regeling hoogopgeleiden.

Het verschil met het zoekjaar voor de afgestudeerde studiemigrant is dat deze Nederland kan verlaten maar tot drie jaar na het afstuderen mag terugkeren op basis van de regeling hoogopgeleiden om gedurende één jaar werk te zoeken als kennismigrant. Tevens biedt de regeling hoogopgeleiden, in tegenstelling tot het zoekjaar voor de afgestudeerde student, de mogelijkheid voor de hoogopgeleide om in die periode een innovatief bedrijf in Nederland te starten. Het verblijf op basis van de regeling hoogopgeleiden kan niet worden verlengd.

Een nadeel van de regeling hoogopgeleiden is dat het de hoogopgeleide vreemdeling en zijn familie niet is toegestaan om tijdens het zoekjaar zonder twv te werken, dit in tegenstelling tot de regeling zoekjaar voor afgestudeerde studiemigranten.¹⁴²

Voor de eerste resultaten van de regeling hoogopgeleiden wordt verwezen naar paragraaf 5.1.

Een andere maatregel om de toegang tot Nederland te vergemakkelijken voor toptalent is dat het mvv-vereiste niet van toepassing is voor de houder van een verblijfsvergunning voor onderzoekers in de zin van richtlijn 2005/71/EG, welke is afgegeven door een andere EU lidstaat. Deze onderzoeker, dan wel de echtgenoot, partner of het minderjarig kind, kan een verblijfsvergunning in Nederland aanvragen, zonder dat hij dient te beschikken over een geldig mvv.¹⁴³

Begeleiding naar de arbeidsmarkt

Enkele hoger onderwijsinstellingen hebben faciliteiten om de internationale studenten te ondersteunen bij het vinden van werk tijdens het zoekjaar. Voorbeelden hiervan zijn Connect, een initiatief van Saxion Hogeschool en de Universiteit Twente, en Supair van de Technische Universiteit (TU) Delft. Het Connect International Traineeship Programme biedt afgestudeerden van Saxion en de Universiteit Twente stagemogelijkheden bij een bedrijf of organisatie in Nederland voor een periode tussen de zes en twaalf maanden, direct na het afstuderen. Gedurende deze tijd ontvangen de stagiairs een bescheiden salaris, het minimumloon, zoals vastgesteld in de Nederlandse wet. Het niveau van het werk komt overeen met de afgeronde opleiding (bachelor of master). Na de selectie worden de stagiairs voorbereid voor het werken in Nederland door middel van trainingssessies op het gebied van communicatie, interculturele vaardigheden en Nederlandse taallessen. Ondertussen worden ze gepresenteerd aan bedrijven om een goede match te maken. Indien, na het afronden van de stage, zowel de werkgever als de stagiaire de samenwerking wil voortzetten, kan het contract worden verlengd en kan de sta-

¹⁴² Vc 2000 hoofdstuk B15, paragraaf 11.1

¹⁴³ Artikel 3.71 Vb 2000

giar een vergunning voor verblijf als kennismigrant aanvragen. Het salaris moet vanaf dat moment marktconform zijn.¹⁴⁴

Supair is een bemiddelingsbureau, verbonden aan de TU Delft, dat zowel Nederlandse als buitenlandse afgestudeerden helpt bij het vinden van de geschikte baan. Supair is eind 1995 ontstaan, op initiatief van de TU Delft, omdat het voor de pas afgestudeerde ingenieurs moeilijk bleek te zijn om de arbeidsmarkt te betreden. De TU Delft vond het belangrijk haar ingenieurs te helpen bij de start van hun carrière en zo is SUPAIR ontstaan. Voor ingenieurs van buiten de EU, die in Nederland een HBO- of een WO-opleiding hebben gevolgd, kan Supair, tegen een vergoeding door de werkgever, de aanvraagprocedure voor verblijf in gang zetten.¹⁴⁵

Fiscale regeling

Werknemers die naar Nederland komen, kunnen onder bepaalde voorwaarden een belastingvrije vergoeding van 30% van het loon krijgen voor de extraterritoriale kosten die zij maken, zoals bijvoorbeeld extra uitgaven voor kosten van levensonderhoud. Om gebruik te kunnen maken van de 30%-regeling moet de werknemer die naar Nederland komt, beschikken over specifieke deskundigheid die op de Nederlandse arbeidsmarkt schaars aanwezig is. Per 1 januari 2012 wordt dit ingevuld met een salarismax: er is sprake van een schaarse specifieke deskundigheid als de werknemer een fiscaal loon heeft van € 35.000 (exclusief de vergoeding) of meer. Voor wetenschappers geldt geen salarismax. Voor werknemers met een afgeronde masteropleiding die 29 jaar of jonger zijn geldt een verlaagd inkomenscriterium van € 26.605.

Buitenlanders die na hun promotie aan een Nederlandse universiteit in Nederland gaan werken, konden voor 1 januari 2012 geen gebruik maken van de 30%-regeling doordat de periode van promoveren werd gezien als periode van verblijf in Nederland, waardoor geen sprake was van een vanuit het buitenland ingekomen werknemer. Per 1 januari 2012 wordt de periode van promoveren voor de 30%-regeling niet langer gezien als periode van verblijf in Nederland, zodat deze groep wel in aanmerking kan komen voor de 30%-regeling bij de eerste baan na promoveren. Dit moet Nederland aantrekkelijker maken voor de promovendi om hier te blijven en te werken.¹⁴⁶

3.4 Misbruik van de 'studie route' voor migratie

De immigratieprocedure geldt voor studenten die naar Nederland willen komen voor een voltijds studie in het hoger onderwijs. Internationale studenten krijgen in Nederland tijdelijk verblijfsrecht, indien zij zijn toegelaten tot een erkende instelling van hoger onderwijs. Wanneer de student de studie tussentijds staakt, vervalt de grondslag voor het verblijf en wordt de vergunning beëindigd. Om die reden moeten onderwijsinstellingen de IND direct op de hoogte stellen van het staken van de studie door de student. Dat volgt uit zowel de Gedragscode hoger onderwijs als uit het convenant dat afgesloten wordt tussen de onderwijsinstelling en de IND.

¹⁴⁴ <http://www.saxion.edu/connect/for-students/> geraadpleegd op 14 juni 2012

¹⁴⁵ <http://www.tudelft.nl/live/pagina.jsp?id=2965d67e-0f66-4e39-ae4f-2710b97fd937&lang=nl> Geraadpleegd op 14 juni 2012

¹⁴⁶ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/belastingtarieven/loonbelasting/30-regeling>, geraadpleegd op 13 juni 2012

Onderwijsinstellingen hebben niet de verplichting hun internationale studenten centraal bij de overheid te registreren voor zover het gaat om informatie betreffende de onderwijsinstelling, opleiding en diplomabezit. Gedurende het verblijf in Nederland geldt er voor studenten uit derde landen een aantal voorwaarden, onder meer op het gebied van studie en toegang tot de arbeidsmarkt. Indien de immigratieprocedure wordt gebruikt voor andere doeleinden (bijv. voor arbeid of gezinshereniging), zou er sprake kunnen zijn van oneigenlijk gebruik of misbruik.

Er zijn op deze punten op grond van verschillende onderzoeken onregelmatigheden geconstateerd.

3.4.1 Vormen van misbruik

Onregelmatigheden op het gebied van onderwijs

In de jaren 2006 en 2007 was er in Nederland sprake van een ongebruikelijk hoge uitval van vooral Pakistaanse studenten, met name in het privaat gefinancierde hoger onderwijs: in die jaren werden 820 verblijfsvergunningen 'studie' voor Pakistani afgegeven waarvan er 218 voortijdig uitvielen. De uitval leek te worden veroorzaakt door onvolledige of onjuiste informatieverstrekking aan Pakistaanse studenten door agenten, en vond voornamelijk plaats bij private onderwijsinstellingen. Om die reden heeft Nederland in 2008 via het EMN-netwerk de lidstaten gevraagd naar gelijksoortige ervaringen.¹⁴⁷ Het probleem werd in de andere lidstaten nauwelijks herkend, vooral omdat het aantal Pakistaanse studenten in veel lidstaten gering was. Finland gaf in reactie aan wel met de problematiek te maken te hebben gehad en om die reden op de ambassade in Islamabad de diploma's van aankomende studenten te hebben gecontroleerd en soms interviews te hebben afgenomen. Nederland heeft dit voorbeeld gevolgd en in 2008, 2009 en 2010 op de ambassade alle aankomende studenten geïnterviewd, met als resultaat dat het aantal aanvragen uit Pakistan significant daalde.¹⁴⁸

Begin 2012 publiceerde de Inspectie van het Onderwijs haar onderzoeksrapport met tevens mogelijke overtredingen van de Vreemdelingenwet en de Wet arbeid vreemdelingen door een specifieke Nederlandse hoger onderwijsinstelling.¹⁴⁹ Vastgesteld werd dat er 22 internationale studenten waren toegelaten op een parttime (in plaats van fulltime) opleiding, en dat zij meer dan de toegestane 10 uur werkten, en bovendien zonder dat de onderwijsinstelling – die tevens optrad als werkgever – daarvoor een tewerkstellingsvergunning had aangevraagd. Om die reden is ook een onderzoek gestart door de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Onregelmatigheden op het gebied van de procedure

Een mogelijk knelpunt in de bestaande wet- en regelgeving zou de situatie kunnen zijn waarin de internationale student werkzaamheden verricht als zelfstandig ondernemer. Hiervoor moet een verblijfsvergunning met beperking 'arbeid als zelfstandige' worden aangevraagd of zal een opdrachtgever een tewerkstellingsvergunning moeten aanvragen voor het verrichten van de opdracht door de student (met dien verstande dat de

147 <http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do?sessionId=D4D8A06E08A755CEC2374F02A2F058DC?entryTitle=Students>.

148 Uit de data in Eurostat blijkt dat na 2007 het aantal Pakistani waaraan in Nederland een verblijfsvergunning 'studie' werd toegekend daalde naar 97 in 2008, 65 in 2009 en 56 in 2010.

149 Zie: <http://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/publicaties/stenden-hogeschool.html>.

arbeid nog steeds alleen van bijkomende aard mag zijn). De Inspectie SZW controleert in individuele gevallen of er sprake is van zelfstandigen of niet. Hierbij kijkt zij of de persoon in kwestie geheel voor eigen risico werkt, werkt tegen een prijs die volledig en rechtstreeks aan hemzelf wordt betaald en zelf beslist over de keuze van het werk, de arbeidsomstandigheden en de prijsafsprake.

Wanneer de vreemdeling in bezit is van een verblijfsvergunning 'arbeid als zelfstandige', is een tewerkstellingsvergunning niet verplicht; voor het in dienst nemen van of werkzaamheden laten verrichten door houders van een verblijfsvergunning 'studie' geldt dat altijd een tewerkstellingsvergunning dient te worden aangevraagd.

Daarnaast geldt dat in de regelgeving een zogenoemde 'redelijke termijn' is opgenomen waarbinnen door vreemdelingen (dus ook voor internationale studenten) alsnog een aanvraag om verlenging van de geldigheidsduur van het verblijf of wijziging van het verblijfsdoel ingediend kan worden, nadat de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning reeds beëindigd is. Gedurende deze termijn, die maximaal twee jaar duurt, zou de student zonder geldige titel in Nederland kunnen verblijven, waarna bij inwilliging van zijn aanvraag weer rechtmatig verblijf wordt verworven.¹⁵⁰

Uit contraspionageonderzoek van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) blijkt dat binnen wetenschappelijke instellingen, overheden en bedrijven verschillende buitenlandse inlichtingendiensten actief zijn met het heimelijk vergaren van inlichtingen.¹⁵¹ Kennis en informatie is soms vrij gemakkelijk toegankelijk. Een ongewenst gevolg van de door Nederland gewenste kennismigratie kan zijn dat buitenlandse inlichtingenofficiërs zich als onderzoeker of als student voordoen. De AIVD heeft regelmatig contact met universiteiten in het kader van incidentmeldingen en om het bewustzijn van spionagerisico's te verhogen. Het onderkennen van inlichtingenactiviteiten is echter geen primaire taak van een universiteit of hogeschool. Wel kennen onderwijsinstellingen een veiligheidsbeleid, dat aanvankelijk vooral gericht was op de fysieke veiligheid van studenten en medewerkers, maar zich steeds meer tot een integraal veiligheidsbeleid ontwikkelt. Het AIVD-onderzoek moet bedrijven, instellingen en overheden in staat stellen om maatregelen te nemen die hen, en dus Nederland, op lange termijn moeten beschermen tegen de risico's van spionage.¹⁵²

In 2010 is het programma *The Wall* van het Openbaar Ministerie gestart, gericht op het bestrijden van mensenhandel en mensensmokkel door de georganiseerde Chinese misdaad. In het programma, dat twee jaar duurt, wordt samengewerkt met onder meer de toenmalige Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst,¹⁵³ de Koninklijke Marechaussee

150 WBV 2008/32, zie Vb 3.82, eerste lid.

151 Bron: Kwetsbaarheidsanalyse spionage, Spionagerisico's en de nationale veiligheid, Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, Den Haag februari 2010.

152 Bron: <https://www.aivd.nl/onderwerpen-0/spionage-0/@2003/spionagerisico%27/>. Zie ook: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/989666/2010/04/01/Buitenlandse-studiebol-kan-spion-zijn.dhtml>, <http://www.depers.nl/binnenland/490876/Let-op-buitenlandse-studenten.html> en <http://www.nd.nl/artikelen/2010/juni/28/universiteit-spionage-zaak-overheid>.

153 Met ingang van 1 januari 2012 opgegaan in de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

en de IND. Aanleiding voor het programma is het vermoeden dat slachtoffers van mensensmokkel naar Nederland gehaald worden via verschillende migratieroutes. Mogelijk zou de studieroute daar een van kunnen zijn.¹⁵⁴

Onregelmatigheden op het gebied van arbeid

In 2009 heeft de toenmalige Arbeidsinspectie¹⁵⁵ voor de eerste maal gericht gecontroleerd of de regels voor het werken door internationale studenten werden nageleefd, met als doel na te gaan of vreemdelingen met een studentenvisum Nederland binnen zijn gekomen met het oogmerk te werken in plaats van te studeren. De bedrijven, voornamelijk in de detailhandel en de horeca, die in dat jaar zijn gecontroleerd waren geselecteerd op basis van gegevens van het UWV en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). De Arbeidsinspectie trof er in totaal 178 studenten werkend aan, in strijd met of zonder een tewerkstellingsvergunning. Aan de betrokken werkgevers is voor ruim een miljoen euro boetes opgelegd. Er waren overigens geen aanwijzingen dat de onderwijsinstellingen waar de derdelanders studeerden iets te maken hadden met de illegale tewerkstelling.¹⁵⁶

Ook in 2010 heeft de Arbeidsinspectie controles uitgevoerd op basis van gegevens van de IND en het UWV. Er zijn 219 ondernemingen geïnspecteerd in sectoren als de detailhandel en de horeca. Bij 71% van deze inspecties heeft de Arbeidsinspectie één of meerdere overtredingen geconstateerd, waarbij 204 illegaal tewerkgestelde arbeidskrachten werden aangetroffen met een verblijfsvergunning voor studie. Voor 92% van deze studenten beschikten de werkgevers niet over een tewerkstellingsvergunning. De overige studenten hadden per week meer uren gewerkt dan toegestaan. Er is in 2010 voor een bedrag van ruim € 2,7 miljoen aan boetes opgelegd aan de betrokken bedrijven.¹⁵⁷ De resultaten over 2011 laten een bescheiden daling zien van het percentage overtredingen: bij de 202 gecontroleerde werkgevers – vooral in de horeca en schoonmaaksector – was in 62% van de gevallen sprake van een overtreding. Er werden 194 internationale studenten aangetroffen die illegaal tewerkgesteld werden; in de meeste gevallen (92%) doordat de betrokken werkgevers niet beschikten over een tewerkstellingsvergunning.¹⁵⁸

3.4.2 *Beleid om misbruik tegen te gaan*

Er zijn in de afgelopen jaren op verschillende terreinen maatregelen genomen om misbruik tegen te gaan. Deze zijn voor een deel in gezamenlijkheid door de overheid en het onderwijsveld ontwikkeld.

Gedragcode hoger onderwijs

Op 1 mei 2006 is de Gedragcode internationale student in het Nederlandse hoger onderwijs in werking getreden.¹⁵⁹ Kern van de Gedragcode is het belang van de bescherming van de internationale student, de concurrentiepositie van het Nederlandse hoger

154 Bron: *Kamerstukken II*, 2010/11, 28 638, nr. 50, p. 3, 18 en 19.

155 Per 1 januari 2012 opgegaan in de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

156 Bron: Arbeidsinspectie, Projectverslag naleving Wav en WML Studenten 2009, Den Haag 22 juli 2010.

157 Bron: Arbeidsinspectie, Projectverslag naleving Wav en WML Studenten 2010, Den Haag 19 mei 2011.

158 Bron: Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

159 Zie: <http://www.internationalstudy.nl>. Met ingang van december 2009 geldt een gewijzigde tekst van de Gedragcode.

onderwijs in het buitenland en de profilering van Nederland in het buitenland als kennisamenleving. De Gedragscode is een product van zelfregulering door het onderwijsveld en fungeert als systeem van kwaliteitszorg voor de informatievoorziening, werving en toelating van internationale studenten in het Nederlandse hoger onderwijs.

Wanneer aan een aantal criteria wordt voldaan kunnen onderwijsinstellingen worden opgenomen in het door DUO beheerde register van de Gedragscode.¹⁶⁰ Het register is openbaar en bevat per 1 juni 2012 78 onderwijsinstellingen. Opname in dat register is randvoorwaardelijk voor het kunnen ondertekenen van een convenant met de IND en het naar Nederland kunnen halen van internationale studenten.¹⁶¹ In het in 2006 geïntroduceerde artikel 3:18a Voorschrift Vreemdelingen wordt verwezen naar de Gedragscode als het gaat om onderwijsinstellingen die zich kwalificeren voor de toelating van internationale studenten en een convenant kunnen sluiten met de IND, waarmee wordt voorzien in een verkorte toelatingsprocedure. Medio 2008 is een convenant zelfs verplicht gesteld voor het aanvragen van verblijfsvergunningen voor internationale studenten.¹⁶²

Taaltest Engels

De Studentenrichtlijn biedt in artikel 7 de lidstaten te mogelijkheid om de student te vragen te bewijzen dat deze beschikt over voldoende kennis van de taal van het studieprogramma dat zal worden gevolgd. In het geldende Nederlandse wettelijke kader wordt het taalvereiste alleen als toelatingsvoorwaarde gesteld voor het Nederlandstalig onderwijs (artikel 7:28, tweede lid van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, WHW). Voor een taalvereiste als toelatingsvoorwaarde voor Engelstalige onderwijsprogramma's is bij de implementatie van de Studentenrichtlijn in Nederland verwezen naar de per 1 mei 2006 inwerking getreden Gedragscode hoger onderwijs. De Gedragscode hoger onderwijs bevat een taalvereiste als toelatingsvoorwaarde voor Engelstalige onderwijsprogramma's. Onderwijsinstellingen verplichten zich er toe om voorafgaand aan de toelating tot een Engelstalige opleiding te controleren of de internationale student voldoet aan de vereiste taalvaardigheid.

Ook het College van Beroep voor het hoger onderwijs heeft op 15 juni 2009 geoordeeld dat een hoger onderwijsinstelling de inschrijving van een internationale student aan een Engelstalige opleiding kan weigeren wanneer deze geen taaltoets wenst af te leggen waaruit de taalvaardigheid moet blijken. Hoewel ingevolge de WHW een toets Nederlands als inschrijvingsvoorwaarde voor een Nederlandstalige opleiding verplicht kan worden gesteld, wordt door een toets Engels te verlangen als voorwaarde voor inschrijving voor een Engelstalige opleiding, volgens het College geen onjuiste toepassing gegeven aan de WHW-bepaling.¹⁶³

¹⁶⁰ Te raadplegen via <http://www.internationalstudy.nl>

¹⁶¹ Regeling van de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie van 26 april 2006, nr. INDuit06-572(AUB), houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, Stcrt. 1 mei 2006, nr. 84, p. 15.

¹⁶² Regeling van de Staatssecretaris van Justitie van 2 juli 2008, nr. 5552732/08, houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, Stcrt. 11 juli 2008, nr. 132, p. 16.

¹⁶³ Bron: CBHO 15 juni 2009, 2009/006.

Monitoring studievoortgang

De bepaling dat indien de student onvoldoende voortgang boekt bij zijn studie, zijn verblijfsvergunning kan worden ingetrokken of niet verlengd (artikel 12, tweede lid, onder b van de Studentenrichtlijn) is in Nederland niet omgezet in nationale wetgeving. In de artikelen 18, eerste lid, onder f, en 19 van de Vw 2000 was al voorzien in de mogelijkheid de verblijfsvergunning in te trekken of niet te verlengen op het moment dat de vreemdeling niet meer voldoet aan de beperking waaronder de vergunning is verleend, omdat hij zich uitschrijft als student. Overigens is de onderwijsinstelling ook op grond van de Gedragscode hoger onderwijs (en het met de IND gesloten convenant) verplicht om de student die de studie beëindigt af te melden bij de IND, wat leidt tot beëindiging van het verblijfsrecht.

Op het moment dat de Wet Modern migratiebeleid van kracht wordt, treedt de in de Gedragscode hoger onderwijs opgenomen verplichting in werking dat ieder studiejaar minimaal vijftig procent van de voorgeschreven studiepunten (ECTS) moet worden behaald door de internationale student. Daarbij kan eenmalig een beroep worden gedaan op een (limitatief opgesomde) reden die tot verschoonbaarheid leidt. Onderwijsinstellingen moeten de IND na afloop van ieder studiejaar informeren wanneer een non-EU student (zonder geldige reden) te weinig voortgang heeft geboekt, zodat de IND de verblijfsvergunning kan intrekken (studievoortgangsmonitoring).

Voorlichting

De Arbeidsinspectie heeft in 2010, in overleg met de IND en het ministerie van OCW, de Nederlandse hoger onderwijsinstellingen extra voorgelicht over de regels voor het werken door de studenten. Daarnaast is een voorlichtingscampagne gestart, gericht op werkgevers. In dit kader ontvangen werkgevers in bepaalde sectoren (detailhandel, horeca en schoonmaakbranche) via direct mailing informatie over het werken met buitenlandse arbeidskrachten. Dit moet ertoe leiden dat eind 2012 het percentage overtredingen fors gereduceerd is.¹⁶⁴

3.4.3 Genomen maatregelen

Ter illustratie kan hier een aantal specifieke (beleids)maatregelen worden aangehaald, die zijn genomen om fraude, oneigenlijk of ongewenst gebruik van de studieroute tegen te gaan.

Invoering van het Nuffic-certificaat China

De grootste groep internationale studenten in Nederland is afkomstig uit China. Om zekerheid te krijgen over de authenticiteit van de voor een Nederlandse studie benodigde documenten is het Nuffic-certificaat ingevoerd, dat door het Netherlands Education Support Office van de Nuffic wordt afgegeven, en waarin de authenticiteit van de behaalde Chinese diploma's en graden en de Engelse taaleis wordt bevestigd. Zonder een Nuffic-certificaat kan een Nederlandse onderwijsinstelling geen visum aanvragen

voor de betrokken Chinese student, indien deze toegelaten wil worden voor een Engelstalige opleiding.

Voor het academisch jaar 2009-2010 ontving het Nuffic Neso China circa 3.200 aanvragen voor een Nuffic-certificaat. Dat is dertig procent meer dan in het jaar daarvoor.¹⁶⁵

Sanctieregeling Iran

Op 1 juli 2008 trad de (nieuwe) Sanctieregeling Iran¹⁶⁶ in werking, inhoudende dat het zonder vooraf afgegeven ontheffing verboden is aan Iraanse onderdanen kennis te verstrekken die kan bijdragen aan proliferatiegevoelige activiteiten van Iran en aan de ontwikkeling van systemen voor de overbrenging van kernwapens. De (gewijzigde) Sanctieregeling is een uitwerking van de opgelegde sancties door de VN Veiligheidsraad inzake Iran, ter voorkoming van de proliferatie van kernwapens. Personen met (ook) de Iraanse nationaliteit, studierend en werkzaam aan Nederlandse universiteiten, wordt om die reden de toegang geweigerd tot enkele studierichtingen en locaties. Concreet gaat het om negen studierichtingen op het gebied van nucleaire kennis, raketbouw en aanverwante technieken en wetenschappen. Universiteiten (en hogescholen) die het verbod overtreden, zijn strafbaar en kunnen strafrechtelijk worden vervolgd.

De Rechtbank Den Haag heeft in een zaak van ondermeer een student en een promovendus met ieder (ook) de Iraanse nationaliteit, geoordeeld dat met de Sanctieregeling Iran sprake was van discriminatie naar nationaliteit en deze onverbindend verklaard.¹⁶⁷ Het huidige kabinet is van oordeel dat het vonnis alleen werking heeft tussen de partijen in de zaak; reden waarom de onderwijsregeling op dit moment nog onverkort geldt. Sinds de invoering van de Sanctieregeling Iran zijn acht verzoeken om ontheffing ingediend. In drie gevallen bleek geen ontheffing nodig; twee maal werd een ontheffing verleend en in drie gevallen werd deze geweigerd.¹⁶⁸

Bescherming begrip 'universiteit'

Uitvoering gevend aan een motie van Kamerleden¹⁶⁹ inzake de bescherming van de naam universiteit, is in 2009 in opdracht van het ministerie van OCW onderzocht in hoeverre het mogelijk is om het gebruik van termen als 'universiteit', 'university' en 'university of applied science' slechts voor te behouden aan instellingen die door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) of daaraan gelijkstaande instellingen geaccrediteerde opleidingen aanbieden.

¹⁶⁵ <http://www.nuffic.nl/international-students/how-to-prepare/visas-and-permits/long-stay-visa/nuffic-certificate-for-chinese-students/nuffic-certificate-for-chinese-students>.

¹⁶⁶ Wijziging Sanctieregeling Iran 2007, Staatscourant 1 juli 2008, nr. 124.

¹⁶⁷ Vonnis Rechtbank Den Haag van 3 februari 2010, zaaknummer 334949, rolnummer HA ZA 09-1192, in hoger beroep ingesteld door de Staat der Nederlanden bekrachtigd door het Gerechtshof 's-Gravenhage, 26 april 2011 200.063.360/01 LJN BQ4781. De Staat der Nederlanden kondigde in juli 2011 aan in cassatie te gaan.

¹⁶⁸ Bron: brief staatssecretaris van OCW aan de Tweede Kamer, 27 februari 2012, kenmerk 334295. Cijfers betreffen de situatie na het verstrijken van de termijn waarbinnen een bezwaarschriftenprocedure kon worden gestart tegen de weigeringen van de ontheffingsverzoeken.

¹⁶⁹ Kamerstukken II, 2008/09, 31 821, nr.41.

De onderzoekers concluderen dat in het relatief open bestel dat het Nederlands hoger onderwijs kenmerkt, de Nederlandse overheid wettelijke maatregelen kan treffen ter bescherming van de naam universiteit en daarmee verwante namen.¹⁷⁰

In Nederland zijn 30 'diploma mills', organisaties die via internet zogenaamde hoger onderwijsdiploma's te koop aanbieden, actief. In reactie hierop werkt het ministerie van OCW op dit moment aan maatregelen die moeten zorgen voor een betere bescherming van hoger onderwijskeurmerken (naamgeving hoger onderwijs instellingen, graden en titels) door het gebruik ervan voor te behouden aan instellingen, respectievelijk aan opleidingen die op grond van de WHW zijn erkend.

170 'De universiteit': Onderzoek naar de bescherming van instellingsbenamingen, graden en titels, P.J.J. Zoontjens en A.J. Nijssen, Sardes, Utrecht 26 januari 2010.

4 TRANSNATIONALE SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN INTERNATIONALE STUDENTEN

Het immigratiebeleid van de Nederlandse overheid is er mede op gericht een faciliterende rol te spelen waar het gaat om het ontwikkelen van initiatieven op het gebied van samenwerking met andere landen, organisaties en onderwijsinstellingen.¹⁷¹ Nederland doet dan ook mee aan de Europese Mobiliteitspartnerschappen die zijn gesloten met Moldavië, Kaapverdië, Georgië en Armenië, en de Nederlandse regering heeft de wil uitgesproken ook te willen deelnemen aan de toekomstige afspraken met Marokko, Tunesië en Azerbeidzjan. Door de hernieuwde Mobiliteitspartnerschappen kunnen Moldaviërs, Kaapverdiërs, Georgiërs en Armenen makkelijker de EU binnen reizen. In de akkoorden zijn afspraken gemaakt over seizoenswerk, visa alsmede de uitwisseling van studenten en arbeidskrachten. Ook zijn er overeenkomsten gesloten over het terugnemen van illegalen en over grensbewaking.¹⁷² De Nederlandse regering hecht grote waarde aan het sluiten van partnerschappen waarbij is voorzien in een goed terug- en overnamebeleid.¹⁷³

4.1 Bilaterale en multilaterale samenwerking

4.1.1 *Beleid*

In situaties waarin onderwijsinstellingen of studenten zelf moeilijk toegang krijgen tot andere landen, komt de bilaterale samenwerking tot stand door middel van *Memo-randa of Understanding*. Een goed voorbeeld hiervan is China. Een gezamenlijk programma, waarin Nederland en China participeren met allerlei organisaties, is gericht op verdieping van de samenwerking, verhoging van de kwaliteit van het gezamenlijk onderzoek en gemeenschappelijke wetenschappelijke publicaties. Nederland investeert vanaf 2009 € 2,25 miljoen in dit programma dat ook de kennis over Nederland vergroot en de komst naar Nederland door Chinese studenten en onderzoekers bevordert. Er bestaan daarnaast ook bilaterale samenwerkingsovereenkomsten met bijvoorbeeld Indonesië.

Synergie en het creëren van massa door intergouvernementele samenwerking kan grote toegevoegde waarde hebben. Nederland is daarom medeoprichter en al jaren lid van enkele grote intergouvernementele onderzoeksorganisaties.¹⁷⁴ Dit lidmaatschap

171 Bron: <http://www.elsevier.nl/web/Nieuws/Politiek/318707/Gerd-Leers-Immigratie-is-verrijking-voor-samenleving.htm>, geraadpleegd op 19 juni 2012.

172 Bron: <http://www.elsevier.nl/web/Nieuws/Europese-Unie/341170/Europese-Unie-versoepelt-migratie-vanuit-buurlanden.htm>, geraadpleegd op 19 juni 2012.

173 Bron: http://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e090143_mededeling_over_circulaire, geraadpleegd op 19 juni 2012.

174 Zoals de Europese Raad voor Kernonderzoek (CERN), European Molecular Biology Laboratory (EMBL), European Molecular Biology Conference (EMBC), International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER), European Organisation for Astronomy Research (ESO) en European Space Agency (ESA).

gaat gepaard met financiële verplichtingen, maar biedt de Nederlandse en internationale studenten en wetenschappelijk onderzoekers toegang tot de onderzoeksfaciliteiten die zij nodig hebben voor wetenschappelijke vooruitgang en die qua omvang niet te bekostigen zijn door één enkel land. De concentratie van onderzoekers binnen deze onderzoeksorganisaties levert grote wetenschappelijke meerwaarde. Nederland is binnen deze organisaties actief in de vorm van wetenschappelijke en bestuurlijke participatie.

Erkenning

De Lissabon Conventie (1997), het (multilaterale) internationale verdrag dat de administratieve procedures vastlegt die in acht moeten worden genomen bij de internationale erkenning van diploma's, waarborgt een goede behandelingen van internationale studenten door de onderwijsinstellingen.¹⁷⁵ Deze procedures – inmiddels vervat in een door Europa aanvaarde handleiding, het European Area of Recognition Handboek – wordt in Nederland toegepast. Het waarborgt de internationale '*good practice*' wat betreft de erkenning van buitenlandse diploma's bij instroom in het Nederlandse hoger onderwijs.

In Nederland beoordeelt de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) de kwaliteit van de opleidingen van de door de overheid bekostigde instellingen voor hoger onderwijs, net als die van de erkende private onderwijsinstellingen (voor zover die opleidingen daartoe aangeboden hebben). De NVAO participeert actief in drie internationale netwerken van kwaliteitszorgorganisaties¹⁷⁶ die alle gericht zijn op kwaliteitsverbetering van de opleidingen. In 2007 tekende de NVAO met een aantal zusterorganisaties is het buitenland (Frankrijk, Noorwegen, Oostenrijk, Polen en Zwitserland) overeenkomsten voor het wederzijds erkennen van accreditatiebesluiten.

Wederzijdse erkenning van accreditatiebesluiten komt de mobiliteit van Nederlandse en Vlaamse studenten en afgestudeerden ten goede en maakt het ook gemakkelijker voor internationale studenten en afgestudeerden om in Nederland en Vlaanderen te studeren of te werken. Instellingen met internationale programma's hebben tevens baat bij het vereenvoudigen van procedures door wederzijdse erkenning.

Attaché

Ter versterking van de samenwerking met de Arabische wereld hebben de universiteiten van Groningen en Maastricht in 2011 in samenwerking met het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een medewerker op de Nederlandse ambassade van Riyad, Saoedi-Arabië, geplaatst die zich specifiek richt op het hoger onderwijs. De attaché houdt zich onder meer bezig met het werven van studenten en het opbouwen van relaties met Saoedische universiteiten, onderzoeksinstellingen en industriële partners. Zo geeft hij voorlichting over het Nederlandse hoger onderwijs door middel van *Study in Holland* workshops, spreekuren en bezoeken aan middelbare scholen. Hij richt zich specifiek op Saoedische studenten die met een beurs van het King

175 Bron: <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/services/beursprogrammas/erasmus-mundus>, geraadpleegd 19 juni 2012.

176 het European Consortium for Accreditation in Higher Education (ECA), de European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) en het International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAAHE).

Abdullah Scholarship Programme naar Nederland willen komen. De medische centra van de universiteiten van Maastricht en Groningen voeren in Saoedi-Arabië al een aantal jaren een aantal grote projecten uit. Zo is Maastricht de spil in het opzetten van een nieuwe medische faculteit in de stad Bukayriah en helpt Groningen bij het ontwikkelen van een medisch curriculum. Maastricht en Groningen werken daarnaast al sinds 2007 intensief samen met Saoedi-Arabië door groepen Saoedische geneeskundestudenten in Nederland op te leiden.¹⁷⁷ In antwoord op Kamervragen over de wervingsactiviteiten van met name geneeskundestudenten, antwoordde de staatssecretaris dat het werven van internationale studenten een gangbare vorm van kennisexport is. De financiering van een onderwijsattaché in Riyad door het ministerie van OCW en de twee universiteiten draagt bij aan de internationale positionering en oriëntatie van het Nederlandse hoger onderwijs.

Hoewel in Nederland een numerus fixus geldt voor de opleiding geneeskunde, nemen de Saoedische studenten geen plaatsen van de Nederlandse studenten in, omdat het om contractonderwijs gaat.¹⁷⁸

Twinning

Na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 stelde Nederland omgerekend circa 1,6 miljard euro beschikbaar voor ontwikkeling van de voormalige kolonie. Aansluitend hierop werd in 2008 de Twinningfaciliteit Suriname-Nederland opgezet: een subsidieregeling met een budget van 12 miljoen euro voor projecten gericht op versterking van de kennisontwikkeling in het maatschappelijk middenveld, met de overheid zoveel mogelijk op afstand. Ongeveer 2 miljoen euro was beschikbaar voor samenwerking in het hoger onderwijs. Het Nederlandse hoger onderwijs maakte volop gebruik van het fonds. Zo was de Erasmus Universiteit Rotterdam betrokken bij het opstarten van een bacheloropleiding psychologie aan de Anton de Kom Universiteit in Paramaribo en werkte de Fontys Hogeschool in Eindhoven samen met de Stichting ter bevordering van de journalistiek in Suriname. Begin 2012 verscheen de evaluatie, waarin geconcludeerd werd dat twinning succesvol kan zijn. De beoogde verdieping en verbreding van samenwerking tussen Nederlandse en Surinaamse organisaties is bereikt. Op grond hiervan heeft de regering besloten de gesubsidieerde samenwerking te vervolgen.¹⁷⁹

4.1.2 Instrumenten en maatregelen

Er zijn verschillende instrumenten ontwikkeld en maatregelen genomen om de mobiliteit van studenten naar en tussen landen te vergroten, zowel binnen als buiten Europa. Deze maatregelen gaan gepaard met procedures die gericht zijn op de verbetering van de kwaliteit van het aan internationale studenten aangeboden onderwijs.

Joint programmes

Nederlandse onderwijsinstellingen werken bijna allemaal in en met verschillende internationale netwerken. Vaak worden binnen deze netwerken gezamenlijke opleidingen aangeboden. Sinds juli 2010 kunnen Nederlandse onderwijsinstellingen *joint programmes* aanbieden. De student ontvangt dan een diploma van beide instellingen gezamen-

177 Bron: Attaché voor hoger onderwijs op ambassade Saoedi-Arabië, Transfer 17 maart 2011.

178 Bron: *Kamerstukken II*, 2010/11, Aanhangsel, 2308.

179 Bron: 'Twinning'-experiment met Suriname krijgt vervolg, Transfer 5 maart 2012.

lijk. Dit type opleiding, variërend in lengte, kan het beste aanbod uit verschillende landen bijeenbrengen en een bijzondere bijdrage leveren aan het realiseren van convergentie tussen de stelsels voor hoger onderwijs van de Bologna-landen¹⁸⁰ en beoogt het begrip tussen de culturen te versterken. Als gevolg van de invoering van *joint programmes* wordt voor zowel Nederlandse als ook voor internationale studenten een efficiënt buitenlandverblijf gerealiseerd zonder verlenging van de studietijd, geflankeerd door een aanbod van (taal)ondersteuning.

De criteria voor een *joint programme* zijn dat de betrokken instellingen het curriculum gezamenlijk ontwikkelen, elk hun eigen onderwijscapaciteit voor het studieprogramma beschikbaar stellen en een geïnstitutionaliseerde studentenuitwisseling organiseren. Een *joint programme* moet in Nederland geaccrediteerd worden.¹⁸¹

Aanbieden van onderwijs in het buitenland

Eén van de effecten van internationalisering is dat een aantal onderwijsinstellingen in het buitenland onderwijs aanbiedt, of van plan is dit te gaan doen. Het aanbieden van onderwijs in het buitenland maakt internationale studenten vertrouwd met de Nederlandse (onderwijs)cultuur. Op basis van de huidige wetgeving mogen Nederlandse onderwijsinstellingen echter geen erkende Nederlandse graden en getuigschriften afgeven in het buitenland.¹⁸² Zolang Nederlandse hogescholen en universiteiten nog geen volledige opleiding in het buitenland mogen verzorgen, dienen de Nederlandse en internationale studenten minimaal 1 studiejaar in Nederland te hebben gevolgd om een Nederlandse graad te kunnen verkrijgen.

Excellentie

Het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt sinds 2009 door middel van het Sirius-programma hogescholen en universiteiten in staat om de instroom van buitenlands talent te bevorderen en de beste studenten in intellectuele zin uit te dagen.¹⁸³ Een belangrijk element dat in een aantal excellentietrajecten naar voren komt is de aansluiting met buitenlandse onderwijsinstellingen. In veel programma's nemen dan ook internationale studenten deel.

Bij sommige excellentietrajecten is het expliciet de bedoeling om aansluiting te krijgen bij het internationaal gevraagde topniveau van afgestudeerden. Een aantal trajecten is Engelstalig en soms zijn er stages in een internationale omgeving van een bedrijf of instelling. De aandacht gaat vooral uit naar mobiliteit in het kader van internationale ontwikkeling. Twintig onderwijsinstellingen doen mee met excellentieprogramma's binnen een bacheloropleiding; zes van hen worden tevens gesubsidieerd voor een excellentieprogramma binnen een masteropleiding. Ten opzichte van 2009-2010 hebben de instellingen de deelname met 20 tot 30% zien toenemen. In het Hoofdstuk

180 Dit zijn Albanië, Andorra, België, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Kroatië, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Macedonië (FYROM), Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, Servië & Montenegro, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Turkije, Vaticaanstad, Verenigd Koninkrijk, Zweden, Zwitserland.

181 Bron: http://www.utwente.nl/mb/cheps/publications/Publications%202009/C9DW102090306_JointDegrees_nederlands_final.pdf.

182 Kamerbrief Buitenlandse nevenvestigingen in het hoger onderwijs, kenmerk 372845, 21 februari 2012.

183 Bron: Sirius Programma, Overall Auditrapport 2011, Auditcommissie Sirius Programma, Den Haag, januari 2012.

akkoord tussen het ministerie van OCW en de brancheorganisatie van Nederlandse universiteiten (VSNU) is afgesproken om het percentage van de aan een Nederlandse universiteit ingeschreven studenten, dat is ingeschreven in een excellent traject, te doen stijgen van de huidige 3,5% naar 7% in 2015.

*Accreditatie van joint programmes*¹⁸⁴

In Europa zijn er op dit moment ongeveer 2.500 opleidingen die door instellingen uit verschillende landen samen worden verzorgd. Dat vergroot de herkenbaarheid van de opleiding, maar maakt het voor Nederlandse en internationale studenten bovendien eenvoudiger om binnen Europa te migreren op het gebied van onderwijs door in verschillende landen delen van een gezamenlijke opleiding te volgen. Deze gezamenlijke *joint programmes* moeten, vaak in verschillende landen, nationale accreditatie- of andere externe kwaliteitszorgprocedures doorlopen, voordat ze als erkende opleiding aangeboden kunnen worden. Het *European Consortium for Accreditation in Higher Education* (ECA) heeft daarom het initiatief genomen tot JOQAR (*Joint Programmes; Quality Assurance and Recognition of degrees awarded*), bedoeld om de accreditatie voor joint programmes makkelijker maken. De NVAO coördineert dit door de Europese Commissie gesubsidieerde project en voert het samen met negen andere accreditatieorganisaties en vier erkenningsorganisaties (ENIC-NARIC's) uit.

Het project, dat loopt van 2010 tot en met 2013, heeft als doel dat *joint programmes* voortaan slechts één volledige externe evaluatieprocedure hoeven te doorlopen voor accreditatie en externe kwaliteitszorg. Als de accreditatieorganisatie een positief besluit neemt, wordt dat door andere accreditatieorganisaties in de landen van het *joint programme* consortium overgenomen, zonder dat in elk van die landen weer een volledige procedure doorlopen moet worden.

Om dit mogelijk te maken, zal het aantal wederzijdse erkenningsovereenkomsten uitgebreid worden met acht organisaties. Tevens wordt een Europees Coördinatiepunt voor externe kwaliteitszorg en accreditatie van *joint programmes* opgezet. Dit bij het ECA belegde coördinatiepunt zal als taak krijgen om het opzetten van enkelvoudige accreditatieprocedures te vergemakkelijken door voorlichting te geven aan *joint programmes* en accreditatieorganisaties, en om hen te begeleiden of adviseren bij het opzetten van zo'n procedure. Het coördinatiepunt zal ook een kennisdatabase met allerlei informatie over kwaliteitszorg en erkenning van *joint programmes* gaan beheeren.

MINT

De Nuffic heeft een digitaal instrument ontwikkeld voor Nederlandse onderwijsinstellingen om de internationaliseringactiviteiten en doelen in kaart te brengen: MINT. De in 2009 gelanceerde Mapping Internationalisation tool geeft onderwijsinstellingen de mogelijkheid zichzelf te evalueren op het niveau van de instelling als ook op het niveau van de faculteit of een programma. Aan de hand van online vragenlijsten kan de instel-

184 Bron: <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/docs/euexpresse/expresse33.pdf>.

ling vaststellen in hoeverre de doelen van het internationaliseringbeleid gehaald zijn, welke activiteiten ontplooid en diensten ontwikkeld zijn en of de kwaliteit voldoende geborgd is. Onderwijsinstellingen kunnen zichzelf ook vergelijken met andere instellingen en bij minimaal vijf deelnemende onderwijsinstellingen is benchmarking mogelijk.

4.2 Samenwerking met de EU of internationale organisaties

Erasmus-programma

Erasmus is een programma van de Europese Commissie (studiepuntmobiliteit) en onderdeel van het Leven Lang Leren programma. Doel is de kwaliteit van het Europese hoger onderwijs te bevorderen, het over de gehele wereld te promoten en de samenwerking met landen buiten de EU te bevorderen. Dit gebeurt door het bevorderen van de individuele mobiliteit, en het aanbieden van intensieve programma's en talencursussen. Daarnaast is het Erasmus Mundus programma (diplomamobiliteit) door de Europese Commissie ontwikkeld, dat gericht is op samenwerking met partners binnen en buiten Europa (inclusief beurzen).

In 2009/10 was 1,24% van de totale studentenpopulatie in Nederland een Erasmus student.¹⁸⁵ De hoogte van de maandelijkse toelage in het kader van het Erasmus Student Mobility Programme in Nederland bedroeg in 2007/08 gemiddeld € 266,-, in 2008/09 € 240,- en in 2009/10 € 244,-.¹⁸⁶

Tabel 20 **Inkomende niet-EU studenten op basis van Erasmus**

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Inkomend	468	511	538	580

Bron: Nuffic

Erasmus Mundus Programma

Master studenten, die een master binnen het Erasmus Mundus Programma willen volgen, moeten als minimum voorwaarde hun opleiding volgen in twee EU lidstaten die aan het consortium deelnemen. Elk van deze beide verplichte mobiliteitsperiodes moet een studiebelasting bevatten die overeenkomt met tenminste 20 ECTS voor een 1-jarige of tenminste 30 ECTS voor een langere Erasmus Mundus master. De mobiliteitsvoorwaarden worden bepaald door het Erasmus Mundus Programma zelf.¹⁸⁷ Toelating tot een Programma is alleen mogelijk wanneer aan alle – ook academische – selectievoorwaarden is voldaan. Het betreft een specifieke doelgroep, waar onder andere ook financiering voor beschikbaar is. In het kader van het Programma zijn in principe begeleiders/coördinatoren aangewezen bij de instellingen voor hoger onderwijs, die studenten ondersteunen met de aanvragen. De student wordt in een traject begeleid, zowel academisch als administratief.

¹⁸⁵ Bron: <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/stat/0910/report.pdf>, p. 30.

¹⁸⁶ Bron: <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/stat/0910/report.pdf>, p. 41.

¹⁸⁷ In de Erasmus Mundus Programme guide.

Studenten in het Erasmus Mundus Programma worden niet als een specifieke groep behandeld, en doorlopen dus de reguliere toelatingsprocedures voor internationale studenten. Zie hiervoor paragraaf 2.2.1. Voor een periode korter dan 3 maanden is het mogelijk om in Nederland te verblijven op basis van de geldige verblijfsvergunning die in een andere EU lidstaat is afgegeven. Heeft de student geen geldige verblijfsvergunning van een andere EU lidstaat, dan is een visum voor kort verblijf vereist (afhankelijk van de nationaliteit van de student).

Voor een verblijf in Nederland dat langer is dan 3 maanden is een mvv vereist (indien mvv-plichtig), die kan worden aangevraagd in het land waar de student geldig verblijf heeft. Vervolgens is een verblijfsvergunning voor studie (uitwisselingsstudent) noodzakelijk om de Erasmus Mundus master in Nederland te kunnen volgen.

De Nuffic, Erasmus Mundus National Structure, werkt aan het vergroten van de bewustwording van de specifieke mobiliteitsvereisten van inkomende studenten onder het Erasmus Mundus Programma en heeft een werkgroep op het gebied van visa-vraagstukken geformeerd. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers en relevante stakeholders van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de IND en de Nuffic.

Er is geen informatie beschikbaar over eventuele studenten die aan een Nederlandse onderwijsinstelling zouden zijn toegelaten maar in Nederland niet de noodzakelijke procedure zouden doorlopen voor toegang en verblijf. Wel is het zo dat niet mvv-plichtige studenten, zoals Amerikanen, Canadezen, Australiërs etc., Nederland kunnen inreizen zonder visum (een geldig paspoort is voldoende). Eenmaal in Nederland moet door deze studenten een verblijfsvergunning worden aangevraagd indien het verblijf langer zal zijn dan 3 maanden.

Een tweetal zaken kan als mogelijk obstakel geformuleerd worden. Allereerst is het niet mogelijk om, wanneer in Nederland een verblijfsvergunning voor studie is afgegeven, langer dan 8 maanden in een andere EU lidstaat te verblijven voor de studie. Indien de student langer dan 8 maanden buiten Nederland verblijft, vervalt zijn verblijfsvergunning. Bij terugkeer in Nederland, zal de reguliere procedure voor een nieuwe verblijfsvergunning opnieuw doorlopen moeten worden. Daarnaast wordt, meer in algemene zin, soms gerefereerd aan visa problemen als een obstakel die het programma en dus de zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van het Europees hoger onderwijs in de weg staan. Gezien de mobiliteitseisen van het Erasmus Mundus Programma is het niet voldoende dat een, twee of drie EU lidstaten soepele en snelle visa procedures kennen. Op het moment dat studenten mobiel willen of moeten zijn binnen de EU zouden visa vraagstukken ook EU breed aangepakt moeten worden.

Visum Code

Het is niet bekend of derdelanders die vanuit een andere EU-lidstaat naar Nederland komen voor hun studie ook gebruik (kunnen) maken van procedures en voorwaarden die op grond van de Visum Code gelden voor de uitreiking van visa voor korte verblijven bij het doorreizen over het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie (EU). Hierover worden geen data geregistreerd.¹⁸⁸

EU-samenwerking

Er bestaat in Europees verband een groot aantal samenwerkingsverbanden op het gebied van het hoger onderwijs waarin Nederland participeert¹⁸⁹. Door middel van een aantal actieprogramma's, beurzen en subsidies wordt de samenwerking met landen (zowel binnen als buiten Europa) en onderwijsinstellingen gestimuleerd. Voorbeelden zijn:

- EDULINK, een programma dat is opgezet om samenwerking te bevorderen in het veld van hoger onderwijs tussen De Europese Unie en de landen van de Afrikaanse, Caribische en Pacific Groep van staten (ACP Staten).
- Atlantis, een actie die de samenwerking tussen de EU en VS op het gebied van hoger onderwijs en beroepsopleidingen stimuleert.
- Jean Monnet, een subsidie die de activiteiten ondersteunt van Europese instellingen van hoger onderwijs en verenigingen van docenten en onderzoekers die actief zijn op het gebied van onderwijs en opleiding in de Europese integratie.
- Het Leven Lang Leren programma van de Europese Unie kent naast het Erasmus programma voor uitwisseling van studenten in het hoger onderwijs nog meer onderdelen, onder andere voor docenten uitwisseling.
- Marie Curie, een programma dat ondersteuning voor mobiliteit en carrièreontwikkeling van onderzoekers biedt.
- Asia-Link, een programma dat als doel heeft de regionale en multilaterale samenwerking in het hoger onderwijs te bevorderen tussen instellingen in Azië en Europa.

Voor studenten van buiten de EU die in andere uitwisselingsprogramma's deelnemen is geen specifiek beleid ontwikkeld. Zij worden dan ook niet als een specifieke groep behandeld en doorlopen de reguliere toelatingsprocedures voor internationale studenten. Zie hiervoor paragraaf 2.2.1. Voor een toelichting op de verkorte procedure wordt verwezen naar paragraaf 3.1.3. Er is geen informatie beschikbaar, anders dan hierboven reeds beschreven bij het Erasmus Mundus Programma, over eventuele problemen of obstakels voor internationale studenten die hun opleiding elders in Europa willen vervolgen.

¹⁸⁸ Bron: Nuffic, Erasmus Mundus National Structure

¹⁸⁹ Bron: http://www.go-europe.nl/smartsite.dws?id=108685&toon=thema&theme=Onderwijs&c_themeid=EU0010000054.

4.3 Andere vormen van (niet gereguleerde) samenwerking met landen

Samenwerking en partnerships

Instellingen sluiten onderling samenwerkingsovereenkomsten af (partnership), met name op het gebied van studentenuitwisseling. Zo werkt de Universiteit van Maastricht samen met universiteiten in China en India. Doel is om studenten van buiten Europa een masteropleiding of promotietrajecten te laten doen in Maastricht. Na het afstuderen is het de bedoeling dat ze weer aan het werk gaan in eigen land (*braincirculation*).¹⁹⁰

De aanwas van Chinese studenten en wetenschappers bij Nederlandse Universiteiten is de afgelopen jaren sterk gestegen, tot ruim drieduizend in het studiejaar 2010/11. Koploper is de Erasmus Universiteit met 744 studenten, een stijging van 26 procent in vijf jaar. Bij de TU Delft nam het aantal Chinese studenten in die periode met 47 procent toe tot 362. Delft heeft ook de meeste Chinese wetenschappers en promovendi in dienst, ruim 400. In totaal zijn er bijna duizend Chinese wetenschappers en promovendi in Nederland. Vooral technische en economische studies zijn populair, maar er is ook een stijging bij politieke en sociale wetenschappen en bij talen.

Omgekeerd gaan er jaarlijks slechts enkele tientallen Nederlandse studenten naar China. Wel sluiten universiteiten tientallen samenwerkingsverbanden. De TU Delft opende als eerste Nederlandse universiteit een dependance in Beijing, opgezet met de Chinese Academie voor Wetenschap, die zich toelegt op innovaties rond LED-technologie.¹⁹¹ Ook de Universiteit van Tilburg heeft een eigen kantoor in de Chinese stad Beijing geopend. Met het Tilburg University Support Office China (TiUSO China) wil de universiteit de naamsbekendheid vergroten en de toestroom van Chinese studenten en PhD-kandidaten verhogen.¹⁹²

De universiteiten van Groningen, Leiden, Maastricht, Twente en Wageningen hebben zich begin 2011 verenigd in het *Holland Arab Education Consortium* (HAEC) om onderzoekssamenwerking met instellingen in het Midden-Oosten en de Golfregio uit te breiden en er studenten te werven. Het HAEC richt zich vooralsnog op Saoedi-Arabië, Oman, de Verenigde Arabische Emiraten, Egypte, Jordanië en Syrië.¹⁹³

Daarnaast hebben de Wageningen Universiteit, de Universiteit van Twente, de Universiteit van Tilburg, de Universiteit Leiden en de Hogeschool Stenden, de Hanzehogeschool en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen het *Holland Education Consortium* opgericht. Een samenwerking met als doel de gezamenlijke vertegenwoordiging in het buitenland. Het *Holland Education Consortium* biedt een volledig overzicht van de Bachelor en Master opleidingen van de deelnemende onderwijsinstellingen op het gebied van business & management, techniek, geesteswetenschappen en sociale wetenschappen.¹⁹⁴

190 Bron: <http://www.rnw.nl/nederlands/radioshow/weg-uit-nederland-door-guur-kennisklimaat>.

191 Bron: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/5288/Onderwijs/article/detail/1882730/2011/04/30/Universiteiten-racen-om-studenten-uit-China.dhtml>.

192 Bron: <http://universonline.nl/2012/02/16/eigen-kantoor-uvt-in-china/>

193 Bron: <http://www.haec.nl/>.

194 Bron: <http://www.hollandeducationconsortium.nl/>

Tot slot kunnen - als voorbeeld - de activiteiten van een specifieke universiteit¹⁹⁵ worden aangehaald. Zo heeft de Vrije Universiteit Amsterdam contracten met bepaalde niet-Europese hoger onderwijsinstellingen (bijvoorbeeld in China, Zuid-Afrika en de Verenigde Staten) gesloten voor de uitwisseling van studenten. Maar daarnaast zijn ook samenwerkingsovereenkomsten getekend, die de keuze van de Nederlandse en internationale student voor een studie aan een van de niet-Europese partnerinstellingen faciliteren, door een Globe beurs aan te bieden.¹⁹⁶ Deze beurs is een tegemoetkoming in de extra kosten, zoals taalvoorbereiding, reiskosten en huisvesting en is ingesteld om de studentenmobiliteit vanuit en naar derdelanden te bevorderen. De Globe Partnerlijst bevat universiteiten uit Argentinië, Australië, Brazilië, Japan, Zuid-Korea, Mexico, Taiwan, Thailand, Verenigde Staten, Zuid-Afrika, Canada, Chili, Kenya, Suriname, Tanzania, Aruba, Botswana, Curacao, Indonesië, Zambia, Israël, China, Peru en Rusland.

195 Bron: <http://www.fsw.vu.nl/nl/studenten/studeren-in-het-buitenland/mogelijkheden/uitwisseling/bilaterale-overeenkomsten/index.asp> en <http://www.vu.nl/nl/studenten/internationaal/beurzen-voor-buitenlandse-studie-stage/beurzen-en-fondsen-tijdens-je-studie/fondsendesk-via-de-vu.asp>.

196 Globe staat voor Gelijkwaardige Onderwijs samenwerking met Landen Buiten Europa.

5 IMPACT VAN INTERNATIONALE STUDENTEN IN NEDERLAND

Het aantal buitenlandse studenten dat in Nederland studeert is veel groter dan het aantal Nederlandse studenten dat in het buitenland studeert. Zo stonden er in het studiejaar 2007-2008 16.000 Nederlandse studenten voor een diploma ingeschreven bij een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs, tegenover ruim 39.000 buitenlandse studenten in Nederland. Daarnaast waren er ruim 6.000 Nederlandse studenten die voor een deel van hun studie deelnamen aan het Europese Erasmusprogramma.¹⁹⁷ Het beleid¹⁹⁸ van de Nederlandse regering is erop gericht de uitgaande mobiliteit van Nederlandse studenten verder te vergroten. Zo ontstaat een betere balans tussen uitgaande en inkomende mobiliteit en kunnen meer Nederlandse studenten zich via een studieverblijf in het buitenland voorbereiden op de internationale arbeidsmarkt.

Voor Nederlandse studenten en studenten met de nationaliteit van een van de andere EU-lidstaten is door de Nederlandse wetgever het wettelijk collegegeld verplicht gesteld¹⁹⁹, dat jaarlijks voor een voltijds studie in het hoger onderwijs betaald moet worden. De Nederlandse instellingen worden door de Nederlandse overheid bekostigd voor de studenten die het wettelijk collegegeld voldaan hebben. Op het moment van schrijven wordt de politieke discussie gevoerd over de kosten van het grote aantal met name Duitse studenten in Nederland en de pogingen om de verhouding van het aantal uitgaande en inkomende studenten meer in evenwicht te brengen.²⁰⁰

Studenten van buiten de EU worden met ingang van 1 januari 2009 niet meer bekostigd.²⁰¹ Om die reden moeten zij voor een opleiding jaarlijks een kostendekkend tarief aan de onderwijsinstelling betalen. Mede door de bron van inkomsten die deze groep studenten vormen, is er mogelijk sprake van concurrentie tussen landen en onderwijsinstellingen.

Zie ook paragraaf 2.2 voor een toelichting op het beleid van de Nederlandse regering met betrekking tot internationale studenten in het hoger onderwijs.

De gevolgen voor de herkomstlanden van de studie- en kennismigranten zijn niet eenvoudig in te schatten. Het Nederlandse beleid richt zich primair op het aantrekken van internationale studenten die in Nederland een voltijds studie komen volgen. Hierbij is de kwaliteit van de inkomende studenten het belangrijkste criterium. De focus ligt op het aantrekken van talent en excellentie. De aanwezigheid van internationale studenten draagt daarnaast bij aan het scheppen van een internationale context in het hoger onderwijs (de *international classroom*), wat tevens gezien wordt als een middel om

197 Bron: Kamervragen 2011-2012, vraagnr. 2012Z02252 en Mobiliteit in beeld 2011, pag. 18.

198 *Kamerstukken II*, 31 288, nr. 44.

199 Norm studiejaar 2010/2011 € 1.672,-, studiejaar 2011/2012 € 1713,-.

200 Bron: Brief Internationale mobiliteit van de staatssecretaris van onderwijs aan de Tweede Kamer d.d. 23 december 2011, met kenmerk 352301.

201 Besluit van 16 april 2008, houdende wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW in verband met het samenvoegen van dat besluit met het Bekostigingsbesluit WHW en in verband met de wijziging van de bepalingen inzake de algemene berekeningswijze van de rijksbijdrage voor de instellingen voor hoger onderwijs, Stb. 2008, 146.

brain drain te ondervangen. Uit het rapport Profijt van Studiémigratiebeleid van de ACVZ blijkt dat Nederland geen '*brain drain*' op grote schaal veroorzaakt. Hoewel het duidelijk is dat het vertrek van talenten in sommige sectoren, zoals de medische, desastreuze effecten kan hebben, kunnen herkomstlanden profiteren van de geldtransfers en meer directe investeringen van migranten. Ook kunnen de sterke economische banden, in kennis en ontwikkeling, die migranten genereren, leiden tot economisch en maatschappelijk voordeel. Ten slotte kan volgens de ACVZ worden aangenomen dat het gezien het blijvende wereldwijde tekort, onrealistisch is te veronderstellen dat de in Nederland studerende, buitenlandse toptalenten met het opwerpen van barrières bij het zoeken naar werk tot terugkeer naar het land van herkomst worden gestimuleerd. Vanwege de 'battle for brains' ligt de wereld immers aan hun voeten.²⁰²

Op het moment van schrijven is geen informatie bekend over de mogelijke relatie tussen de impact van internationale studenten en demografische uitdagingen zoals de vergrijzing van de Nederlandse bevolking. De aanwezigheid van internationale studenten van buiten de EU leidt voor zover bekend niet tot maatschappelijke debatten. Wel is er politieke discussie over de verhouding tussen het aantal EU-studenten in Nederland en het aantal Nederlandse studenten dat in een EU lidstaat studeert.²⁰³

Er zijn geen exacte data beschikbaar over het exacte aantal internationale studenten dat na voltooiing van de studie in Nederland blijft om hier te werken. Maar uit cijfers van de OESO blijkt dat in 2007 naar schatting 15 procent van de internationale studenten na voltooiing van de opleiding in Nederland bleef wonen. Een meerderheid daarvan, 65 procent, vroeg een verblijfsvergunning aan om te kunnen werken. In de meeste overige gevallen was gezinsvorming de reden voor een andere verblijfsvergunning. In het OESO-onderzoek²⁰⁴ is voor een aantal landen geprobeerd vast te stellen hoeveel internationale studenten in 2007 besloten te blijven om in het gastland te gaan werken of om andere redenen. Hiertoe is het percentage studentenvisa berekend dat niet werd verlengd, maar werden omgezet in andere verblijfsvergunningen. Voor de jaren daarna geldt dat het percentage internationale studenten dat na afronding van de studie in Nederland blijft stijgt naar ongeveer 27%. Daarmee scoort Nederland iets boven het OECD-gemiddelde.²⁰⁵

202 Bron: Profijt van Studiémigratiebeleid, een advies over de arbeidsmarktpositie van buitenlandse afgestudeerden, ACVZ, februari 2007, via <http://www.acvz.org/publicaties/Advies-ACVZ-NR22-2007.pdf>

203 Bron: Brief Internationale mobiliteit van de staatssecretaris van onderwijs aan de Tweede Kamer d.d. 23 december 2011, met kenmerk 352301.

204 OESO, International Migration Outlook 2010, via: http://www.oecd.org/document/41/0,3343,en_2649_33931_45591593_1_1_1_1,00.html.

205 Bron: Mobile Talent? The Staying Intentions of International Students in Five EU Countries, Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (SVR) GmbH, Berlin 2012, p. 11. Vergelijk ook: De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs, CPB Notitie, Den Haag, 18 april 2012. Meer hierover in paragraaf 5.2.

5.1 Impact: arbeidsmarkt

Eind 2007 is de regeling 'zoekjaar afgestudeerde'²⁰⁶ ingesteld, op grond waarvan non-EU studenten na het behalen van een erkend diploma nog een jaar in Nederland kunnen blijven om een baan te vinden als kennismigrant. Daarnaast biedt met ingang van 1 januari 2009 de regeling 'hoogopgeleiden'²⁰⁷ internationale studenten die in Nederland een mastergraad hebben behaald van een erkende opleiding of die in Nederland gepromoveerd zijn, de mogelijkheid om gedurende maximaal een jaar een baan als kennismigrant te vinden of een innovatief bedrijf te starten. Ook vreemdelingen die buiten Nederland een master- of PhD-graad hebben behaald aan een instelling die is opgenomen in de top 200 van de gepubliceerde lijsten van de *Times Higher Education Supplement* of de *Jiao Tong Shanghai University* komen onder voorwaarden voor de regeling aanmerking. Zie paragraaf 2.2.3 voor meer informatie over de Regeling zoekjaar afgestudeerde en de Regeling hoogopgeleiden.

Het doel van de regeling is het aantrekken van buitenlands toptalent ten bate van de Nederlandse kenniseconomie. Voorafgaand aan de inwerktreding van de regeling was de ambitie geformuleerd om in twee jaar tijd 500 hoogopgeleide vreemdelingen onder de regeling toe te laten. Uit de evaluatie van de Regeling hoogopgeleiden²⁰⁸ blijkt dat tussen 1 januari 2009 en 31 december 2010 392 vreemdelingen een aanvraag om een verblijfsvergunning in het kader van de regeling hebben ingediend. 198 verblijfsvergunningen zijn afgegeven, 93 aanvragers hebben op grond van een ander verblijfsdoel een vergunning gekregen, op 70 aanvragen moet nog worden beslist en 31 aanvragen zijn geweigerd. Van de 198 afgegeven verblijfsvergunningen zijn er 78 in 2009 en 120 in 2010 verstrekt. Voor hooguit 65 vreemdelingen werd met inwilliging van de aanvraag voor het eerst verblijf in Nederland toegekend. De overige 133 verblijfsvergunningen betroffen een wijziging beperking van een bestaande verblijfsvergunning; zij waren al in Nederland op grond van een ander verblijfsrecht.

Van de 78 vreemdelingen die in 2009 een verblijfsvergunning in het kader van de Regeling hoogopgeleiden hebben gekregen, hebben 29 vreemdelingen daadwerkelijk een baan als kennismigrant gevonden, dat is 37% van de hoogopgeleiden.

Geen enkele hoogopgeleide kreeg een verblijfsvergunning op grond van de Zelfstandigenregeling. De resultaten over 2010 zijn niet meegenomen in de evaluatie omdat ten tijde van de peildatum van 1 januari 2011 het zoekjaar voor deze groep nog niet voorbij was. Van degenen die niet in aanmerking komen voor voortgezet verblijf, is de verblijfsvergunning na afloop van de geldigheidsduur niet verlengd.

Op grond van de evaluatie regeling Hoogopgeleiden valt op te maken dat de regeling in de eerste twee jaar minder effectief is gebleken als vooraf werd geambieerd. Bovendien had het merendeel van de hoogopgeleiden al eerder een verblijfsvergunning in Nederland en werd er weinig 'nieuw' talent aangetrokken. Desalniettemin wordt de regeling niet als ineffectief bestempeld. Verwacht wordt dat de aantallen in de toe-

206 Besluit ter wijziging van de Vreemdelingen-circulaire nr. 2007/36 van 26 november 2007.

207 Besluit ter wijziging van de Vreemdelingen-circulaire nr. 2008/30 van 12 december 2008.

208 Evaluatie regeling Hoogopgeleiden, De kenniseconomie versterkt?, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Immigratie- en Naturalisatiedienst, Informatie- en Analysecentrum, Rijswijk 22 augustus 2011.

komst zullen toenemen naar mate de regeling meer bekendheid krijgt en het economisch klimaat verbetert. Daarnaast wordt door de Nederlandse overheid iedere geworven of behouden hoogopgeleide vreemdeling als winst voor de kenniseconomie gezien.²⁰⁹

5.2 Impact: opbrengsten en kosten

Internationale studenten dragen bij aan de Nederlandse (kennis)economie. Dit is deels in cijfers uit te drukken. Uit een in 2009 door de Nederlandse Organisatie voor toegepast Natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) uitgevoerd onderzoek²¹⁰ blijkt dat de kennissector jaarlijks goed is voor een bijdrage van 14,5 miljard euro aan de Nederlandse economie. Omgerekend zo'n 25.000 euro per student. Daarnaast levert de sector 288.000 arbeidsplaatsen op. TNO berekende ook het indirecte effect op de economie. Daaruit blijkt dat het werkelijke belang groter is. Volgens het onderzoek levert de kennisindustrie buiten de eigen sector een bijdrage van nog eens 6,5 miljard euro en 69.000 banen. Alles bij elkaar gaat het om 21 miljard euro en 357.000 arbeidsplaatsen.²¹¹ Zie paragraaf 3.4 voor informatie over de geconstateerde onregelmatigheden op het gebied van arbeid.

Naar aanleiding van een motie van Kamerleden over de kosten en baten van het mobiliteitsbeleid, zijn in 2011 door het ministerie van OCW de opbrengsten van internationale studenten in het Nederlandse hoger onderwijs in beeld gebracht. Op basis van dat onderzoek blijkt er in de kosten van zowel inkomende als uitgaande mobiliteit voor de Nederlandse overheid een verschil van ongeveer € 90 miljoen per jaar te bestaan. Deze worden met name veroorzaakt door de groep EU-studenten (65% van de totale groep buitenlandse studenten), die in Nederland een studie volgt. Deze studenten betalen het wettelijke collegegeld en de onderwijsinstellingen worden voor hen bekostigd. Voor non-EU studenten geldt dit niet. Hiertegenover staat dat andere landen betalen voor een deel van de Nederlandse studenten die in het buitenland gaan studeren. In 2007 ging het om ruim 16.000 studenten.

In deze berekening zijn echter alleen de korte termijn effecten op de overheidsuitgaven meegenomen. BTW-opbrengsten op bestedingen en loonbelasting uit bijbanen zijn in deze berekening nog niet meegenomen. Dit geldt ook voor een aantal moeilijk te kwantificeren, maar potentieel belangrijke welvaartseffecten:

- Baten van positief effect op de kwaliteit van het hoger onderwijs en daarmee een beter opgeleide beroepsbevolking. Het is mogelijk dat een *international classroom* met internationale studenten de prestaties van de gemiddelde Nederlandse student verbetert en daarmee bijdraagt aan een meer ambitieuze studiecultuur.
- Baten door sterkere internationale (handels)relaties. Wanneer internationale studenten terugkeren naar hun land van herkomst, kan dat leiden tot baten voor Nederland; als zij in een internationaal georiënteerde functie terechtkomen, maken ze voor handel en investeringen mogelijk ook gebruik van hun Nederlandse netwerken.
- Baten in de vorm van meer kennis en innovatie. Internationale studenten die in

209 INDIAC, Evaluatie regeling Hoogopgeleiden, 22 augustus 2011, p. 7-9

210 Kennis als economische motor, TNO, 2009

211 Bron: Student levert economie 25.000,- per jaar op, 9 december 2009, via www.kences.nl.

Nederland blijven werken verhogen het kennisniveau en vergroten het innovatievermogen van Nederland. Als internationale studenten na hun studie hier blijven werken of onderzoek doen, leidt dat tot een hoger BBP.²¹²

Uit recent aanvullend onderzoek door het Centraal Planbureau naar het netto effect van in- en uitgaande mobiliteit blijkt dat buitenlandse studenten (zowel Europese als non-EU studenten) in positieve zin bijdragen aan de overheidsfinanciën in Nederland.²¹³ Wanneer 2,5 procent van alle afgestudeerde buitenlandse studenten in Nederland blijft werken, heeft hun aanwezigheid al een positief effect. Een realistischer percentage van 19 procent van de buitenlandse afgestudeerden dat een paar jaar in Nederland blijft, levert 740 miljoen euro aan belastinginkomsten op.

Goede buitenlandse studenten kunnen Nederlandse medestudenten stimuleren en zo het onderwijs verbeteren. Er is weliswaar sprake van extra kosten tijdens de studietijd, maar deze worden gecompenseerd door de opbrengsten (belastinginkomsten) wanneer studenten na afstuderen toetreden tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Daar komt bij dat deze studenten Nederland hebben leren kennen en dat Nederlanders dankzij de omgang met buitenlandse studenten interculturele vaardigheden opdoen. Dit draagt bij aan de Nederlandse handelsbetrekkingen met het buitenland.

212 Bron: *Kamerstukken II*, 2011/12, 33 000 VIII, nr. 158.

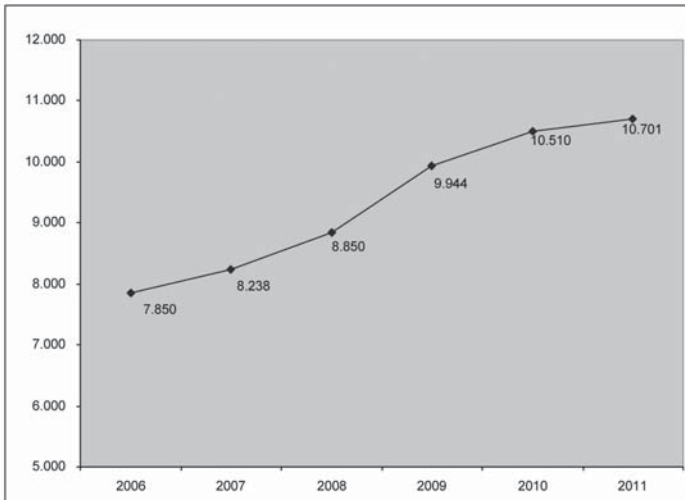
213 Bron: De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs, CPB Notitie, Den Haag, 18 april 2012, toegezonden aan de Tweede Kamer als bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs d.d. 16 mei 2012 over kosten en baten van internationale studenten in het hoger onderwijs, *Kamerstukken II*, 2011/12, 31 288, nr. 290.

6 CONCLUSIE

Het beleid van de Nederlandse overheid en de onderwijsinstellingen is gericht op het doen stijgen van het percentage inkomende internationale studenten. Er wordt dan ook veel geïnvesteerd en er worden veel maatregelen genomen die gericht zijn op de promotie van Nederland als kennissamenleving. Daarnaast wordt er ingezet op het bieden van (informatie over) een aantrekkelijk studieklimaat voor internationale studenten. Financiële belemmeringen worden weggenomen door het beschikbaar stellen van beurzen aan daarvoor kwalificerende internationale studenten.

Het beleid is succesvol, afgaande op de cijfers van de IND: het aantal afgegeven verblijfsvergunningen voor studiedoeleinden neemt elk jaar toe. Het gaat enerzijds om derdelanders die voor een volledige opleiding (binnen zowel door de overheid als het privaat bekostigd onderwijs) naar Nederland komen en anderzijds om derdelanders die slechts voor een aantal studiepunten hier komen studeren, bijvoorbeeld in het kader van een uitwisselingsprogramma. De cijfers vertonen een gestage toename van nog geen 8.000 afgegeven verblijfsvergunningen voor studiedoeleinden in 2006 tot bijna 11.000 in 2011.

Verleningen vvr-studie

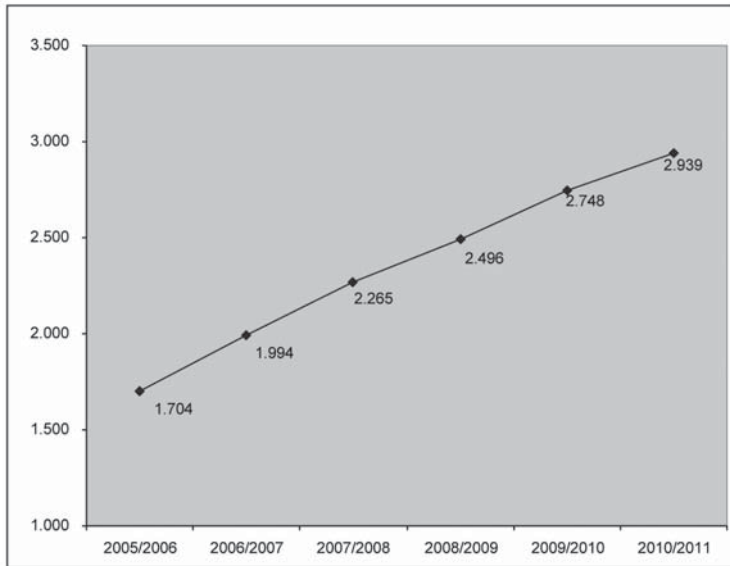

Bron: INDIS

Al vele jaren is de grootste groep internationale studenten in Nederland afkomstig uit China (in 2011 ruim 2.400 studenten, 23% van het totaal), op afstand gevolgd door studenten uit de Verenigde Staten (in 2011 ruim 1.400 studenten, 13%), Indonesië (in 2011 640 studenten, 6%), Turkije (in 2011 ruim 600 studenten, 6%) en India (in 2011 ruim 440 studenten, 4%).

Uit cijfers van OCW/DUO blijkt dat ook het aantal door derdelanders behaalde diploma's elk jaar stijgt van 1.700 in het studiejaar 2005/2006 tot bijna 3.000 in het studiejaar 2010/2011. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze cijfers uitsluitend zien op opleidingen in het door de overheid bekostigde hoger onderwijs.

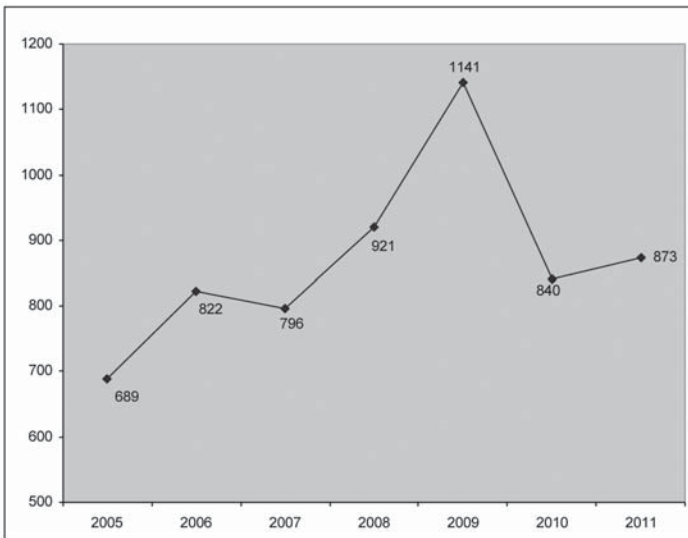
Behaalde hoger onderwijsdiploma's

Bron: OCW/DUO

Een instrument dat de kwaliteit van internationalisering kan verbeteren door het selecteren, kwalificeren en socialiseren van de internationale studenten is het voorbereidend jaar. Gedurende deze periode kunnen studenten met een buitenlandse vooropleiding hun deficiënties wegwerken voor toelating tot een bachelor- of masteropleiding. Ook hierbij is door de jaren heen gemiddeld een stijgende lijn waar te nemen van het aantal verblijfsvergunningen dat voor dit doel door de IND wordt verstrekt van nog geen 700 in 2005 tot bijna 900 in 2011, met een piek van bijna 1.150 in 2009.

Verleende vergunningen voorbereidend jaar

Bron: INDIS

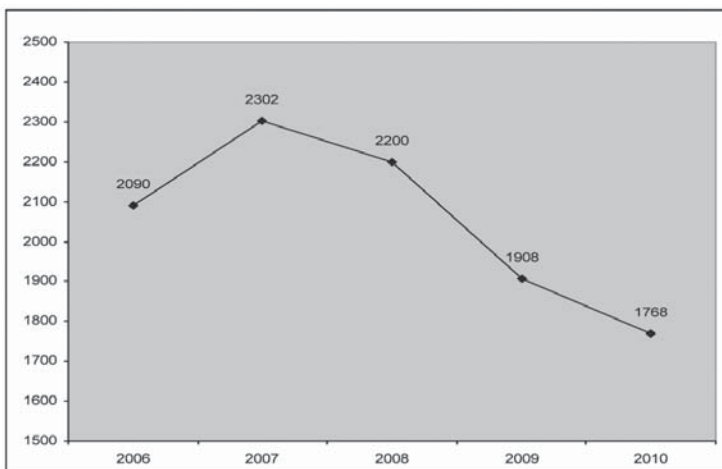
Nederland kent sinds 2008 een verkorte toelatingsprocedure voor internationale studenten (op basis van een convenant), waarbij de onderwijsinstelling als referent optreedt. Daarnaast is er gewerkt aan nieuwe wetgeving (Wet Modern migratiebeleid), op grond waarvan de procedures voor het inreisvisum en de verblijfsvergunning worden samengevoegd en internationale studenten direct een verblijfsvergunning krijgen die geldig is voor de gehele duur van de studie. Op vrijwillige basis (proeftuin) wordt al in meer dan 85% van de gevallen door de IND en de onderwijsinstellingen gewerkt volgens deze toekomstige procedures.

Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op kwaliteit; zowel als het gaat om de onderwijsinstelling en het aangeboden onderwijs als om de internationale student die wil worden toegelaten. Er zijn dan ook in de Wet hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de Vreemdelingenwet door de overheid regels gesteld, aangevuld met de door de onderwijsinstellingen zelf geformuleerde regels en normen in de Gedragscode Internationale Student. Bij indicaties van misbruik of oneigenlijk gebruik van de procedure door de student, de onderwijsinstelling of de werkgever van de student wordt opgetreden door de overheid (bijvoorbeeld via de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid) of een van de andere toezichthoudende en uitvoerende organisaties en instellingen (bijvoorbeeld de IND en de Landelijke Commissie Gedragscode). Gericht onderzoek door de voormalige Arbeidsinspectie²¹⁴ onder deze groep studenten laat een licht dalende lijn zien van het aantal geconstateerde overtredingen. Opvallend is wel dat het aantal door het UWV Werkbedrijf verleende tewerk-

214 Met ingang van 1 januari 2012 opgegaan in de Inspectie Sociale Zaken.

stellingsvergunningen ten behoeve van internationale studenten sinds 2007 daalt. Mogelijk laat de studiebelasting waarmee studenten geconfronteerd worden het werken naast de studie niet toe.

Verstreckte tewerkstellingsvergunningen

Bron: UWV

Internationale studenten zijn van groot belang voor Nederland. Niet alleen voor de kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs, maar ook voor de Nederlandse economie doordat deze studenten collegegeld betalen en uitgaven doen voor het levensonderhoud. De Nederlandse overheid wil van Nederland dan ook graag een vruchtbare bodem maken voor economie, wetenschap en cultuur. De toelating van talentvolle kennis- en studiemigranten ziet de overheid als middel om dit te realiseren. Er zijn specifieke maatregelen genomen om buitenlands talent aan Nederland te binden, doordat het op basis van het Zoekjaar en de Regeling hoogopgeleiden mogelijk gemaakt is om na voltooiing van de studie als hooggekwalificeerde kennismigrant in Nederland te blijven en te werken. De kwaliteit van de beroepsbevolking en de aantrekkingskracht van Nederland als vestigingsplaats voor buitenlandse investeerders wordt daarmee vergroot. Daarnaast wordt het toelaten van internationale studenten gezien als een mogelijkheid om een positieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de landen van herkomst.

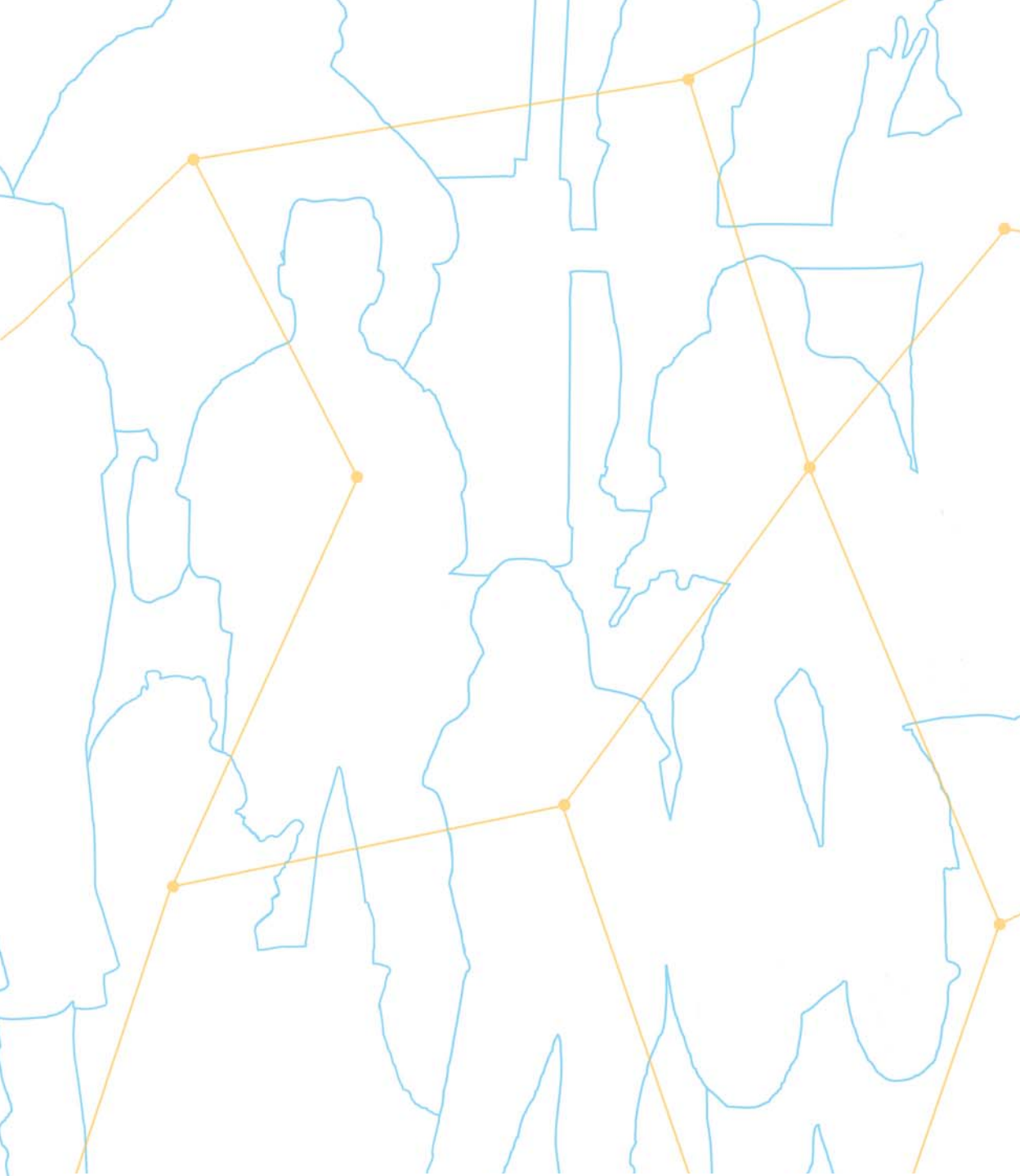
LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

Tabellen

Tabel 1	Afdoening mvv-aanvragen studie	26
Tabel 2	Stock in vergelijking met andere verblijfsdoelen	41
Tabel 3	Stock studie naar nationaliteit per jaar	42
Tabel 4	Flow verblijfsdoel studie, vergeleken met andere verblijfsdoelen	42
Tabel 5	Flow verblijfsdoel studie naar geslacht	42
Tabel 6	Afdoening vvr-aanvragen studie	50
Tabel 7	Verleende mvv's studie naar nationaliteit	51
Tabel 8	Verleende vvr-studie naar nationaliteit	52
Tabel 9	Bezwaar vvr-studie	52
Tabel 10	Beroep vvr-studie	53
Tabel 11	Afdoening verlengingsaanvragen	53
Tabel 12	Wijziging beperking naar studie per nationaliteit	54
Tabel 13	Afdoening mvv-aanvragen voorbereidend jaar	55
Tabel 14	Afdoening vvr-aanvragen voorbereidend jaar	55
Tabel 15	Vvr-studie na voorbereidend jaar	56
Tabel 16	Verstekte twv's naar nationaliteit	62
Tabel 17	Verstekte twv's naar sector per jaar	63
Tabel 18	Weigeringspercentage twv's	64
Tabel 19	Top 10 nationaliteiten naar behaalde hoger onderwijsdiploma's	65
Tabel 20	Inkomende niet-EU studenten op basis van Erasmus	84

Figuren

Figuur 1	Stock studie in absolute aantallen	41
Figuur 2	Verleningen mvv-studie	50
Figuur 3	Verleende vvr's voorbereidend jaar	55
Figuur 4	Percentage geen vvr-studie na voorbereidend jaar	56
Figuur 5	Verleningen vvr-studie	57
Figuur 6	Verstekte tewerkstellingsvergunningen	60
Figuur 7	Geslachtsverhouding op de arbeidsmarkt	61
Figuur 8	Aantal twv's naar leeftijd	61
Figuur 9	Duur van de twv's in maanden	62
Figuur 10	Verdeling verstekte twv's naar sector	63
Figuur 11	Behaalde hoger onderwijsdiploma's	64
Figuur 12	Behaalde WO-diploma's naar studiesector	66
Figuur 13	Behaalde HBO-diploma's naar studiesector	66
Figuur 14	Geslachtsverhouding naar behaalde diploma's	67

Immigratie- en Naturalisatiedienst
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Het EMN is opgezet bij Raadsbeschikking
2008/381/EG van 14 mei 2008 en wordt financieel
ondersteund door de Europese Commissie.

Het Europees Migratienetwerk (EMN) is door de Raad van de Europese Unie opgericht. Het EMN verzamelt actuele, objectieve, betrouwbare en waar mogelijk vergelijkbare informatie over migratie en asiel. Het EMN publiceert rapporten over uiteenlopende onderwerpen op het gebied van asiel en migratie. De oprichting van het EMN past in het streven van de EU om te komen tot een effectief asiel- en migratiebeleid in de EU.

www.emnnetherlands.nl